

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

28. 11. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИШТА • БРОЈ 1822

- У СЕНЦИ ВЕЛИКОГ ЗАСЕДАЊА

Фирма

Веровати или не!

КРАВЉЕ ДРВО

ИЗ ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ,
КАД СЕ ЗАСЕЧЕ, ИСПУШТА МЛАЗ
БЕЛИЧАСТЕ
ТЕЧНОСТИ
КОЈА ИМА
НЕКА СВОЈ-
СТВА
МЛЕКА.

ХРАМ

НА СВЕТИМ ОСТР-
ВИМА (ЈАПАН)
УКРАШЕН ЈЕ СА ВИШЕ
СТОТИНА ДРВЕНИХ
КАШИКА ЗА
ПИРИНАЧ.

Бенца- тин Ферис Ферара

ИЗ БОСТОНА
ИМАО ЈЕ
САМО 61 КГ
КАДА ЈЕ 1926.
ГОДИНЕ, ЛЕ-
ЖЕЊИ НА ОШ-
ТРИМ ЕКСЕ-
РИМА, НА
ГРУДИМА
ДРЖАО
ГРЕДУ НА
КОЈОЈ СУ СЕ
КЛАЦКАЛЕ
4 ЖЕНЕ.

СВРДЛО

ЈЕ ИМЕ
ЈЕДНЕ ВРСТЕ
КАУЧУКОВОГ
ДРВЕТА ИЗ
АУСТРАЛИЈЕ.
ЊЕГОВО
СТАБЛО
ЧЕСТО
ЈЕ СПИ-
РАЛНО
ИЗУВИ-
ЈАНО.

Јаје

БЕЗ ЖУМАНЦЕТА
СНЕЛА ЈЕ ЈЕДНА
КОКОШКА СА
ФАРМЕ ГОСПО-
ЂЕ МАВЕЛ МЕД-
СИН ИЗ О
КЛЕРА У ДР-
ЖАВИ ВИС-
КОНСИН
(САД).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● утврђено је да сви сиса-
ри, посматрано према броју от-
куцаја њиховог срца, живе от-
прилике једнако. Срце кита, кад
мирује, откуца 5-16 пута у мину-
ту, срце миша око 600 пута. Али,
и код цина и код мишића у току
живота срце се згрчи и опусти
око 740 милиона пута.

●●● становници главног
италијанског града више верују
Микеланђеловим фрескама у
Сикстинској капели него зва-
ничним метеоролошким про-
гнозама: кад слике тамне – до-
лази лоше време с кишом, а ако
боље блистају, иако је небо по-
кривено облацима – кише неће
бити.

●●● астролошки хороскопи
данас се у Сједињеним Држава-
ма штампају у више од 1200
листова. Једна анкета из 1984.
године утврдила је да 55% ти-
нејуера САД верује у хороскопе
што је много више у односу на
1978. кад је у астрологију веро-
вало 40%.

●●● британски хемичар Ро-
берт Цинстон с Ливерпулског
универзитета открио је да паук
„foneutria nigriventer”, који

живи у Јужној Америци, корис-
ти свој отров тако да парализује
жртву и до десет дана. Сада се
научници надају да ће из отрова
овог паука издвојити ово једи-
њење помоћу кога би се давала
врло једноставна анестезија
приликом операција.

●●● осам познатих америч-
ких научника ради на необјав-
љеним радовима великог про-
налазача Томаса Алве Едисона,
за које се рачуна да имају три и
по милиона страница. Првих
двадесет осам микрофилмова је
готово. Едисон, који има 1093
патента својих проналазака, ра-
дио је често и по шездесет часо-
ва без одмора и сна.

●●● у салибуршком позо-
ришту лутака постављена је
опера Жака Оффенбаха „Хофма-
нове приче” са холографском
сценографијом. Није далеко
дан када ће позоришта која гос-
тују цео декор за представу мо-
ћи да спакују у неколико кофе-
ра.

●●● у Француској је пуштен
у рад најјачи нуклеарни реактор
на брзе неутроне „Суперфе-
никс”. Његова снага је 1200 ме-
гавата. Реактори троше уран –
235, а производе друго нуклеар-
но гориво – плутонијум.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Догађало се пре 43 године

У СЕНЦИ ДРУГ

Немачка пропаганда из све снаге, и на сва звона, труби о противофанзиву у правцу Кијева која се, касније, завршава заузимањем Житомира Коростења. Историографија је педантно забележила и датум – 17. новембар 1943. Важан и за нас. Угледни амерички дневник, први пут, објављује вест да „против сила осовине учествују само југословенски партизани под командом генерала Јосипа Броза Тита“. Аферим. И опет не могу без грешке. Јосип Броз ће тек кроз тринаест дана прикачити еполете маршалске.

Једно је, пак, извесно. Рат је све ближи крају. Савезници напредују са свих страна. Моћни и велики, дакако, ратују у сагласју са својом снагом. И то користе. Шефови три највеће силе – САД, СССР и Велике Британије – 28. новембра у Техерану отпочињу преговоре. Рузвелт, Стаљин и Черчил договарају се о даљем вођењу рата против Немачке и, још више, о послератном уређењу Европе. По свом штапу и канапу. Помињу и нас и закључују да ће се „Југославија као држава обновити у потпуном територијалном интегритету и независности с тим што ће се питање њених западних граница и захтева према Италији решити после рата...“

Ноћ одлука

Ситуација у земљи, међутим, не дозвољава чекање. Још мање решења која ће, кад за то дође време, решавати неко други. У 1943. народноослободилачки покрет постигао је одлучујуће војничке успехе. Четврта и пета непријатељска офанзива доживеле су слом. Јединице НОВЈ појачале су дејство у безмало свим крајевима земље. Ојачале су и омасовиле, тако да крајем 1943. броје око 300 хиљада бораца који за југословенско ратиште везују преко 600 хиљада непријатељских војника. Стижу признања и од савезника који у Врховни штаб шаљу своје војне мисије.

Без сумње, згодни услови да се, годину дана после Првог заседања у Би-

хаћу, убрза даље изграђивање нове југословенске државе. Јајце, варош на Пливи, одређено да уђе у историју. Друго заседање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије. Стижу 142 делегата из свих крајева земље. Македонци и Санџаклије нису успели да се пробију. У сали месног Дома културе сместило се тачно 88 делегата више него у Би-хаћу. У међувремену погинуло је или умрло дванаесторо већника.

Највећи, и најсвежији, губитак смрт Иве Лоле Рибара. Дан пре почетка заседања стигла га бомба док се на Гламочком пољу укрцавао у авион који је требало да га, као шефа војне мисије ВШ НОВ и ПОЈ код савезника, пребаци у Каиро. Да свету каже истину о нашој борби. Посве неочекиван напад немачког извиђачког авиона главом су платила и два енглеска официра и командир аеродромске десетине.

Председник АВНОЈ-а

ВАЖНЕ СТВАРИ ДОГАЂАЛЕ СУ СЕ У ЈАЈЦУ, ГОДИНЕ 1943, 29. И 30. НОВЕМБРА. У ЧИТАНКАМА, ИСТОРИЈСКИМ И ОНИМ ДРУГИМ, СВЕ ТО ЛЕПО ПИШЕ. ТИХ ДАНА, НАРАВНО, СВИ НИСУ МОГЛИ ДА БУДУ У ЈАЈЦУ. ОВО ЈЕ ПРИЧА О ДОГАЂАЈИМА И ЉУДИМА КОЈИ СУ ТАДА БИЛИ НА ДРУГИМ ЗАДАЦИМА

др Иван Рибар, исту дужност обављао и у Би-хаћу, пред само заседање добио је вест од Јосипа Броза да је остао без оба сина, Јурице и Лоле. Старом ратнику само је, једва приметно, задрхтала брада. И док је цео град 29. новембра тонуо у мрак, поштујући наређење врховног команданта о строгом замрачењу, у све-

чано украшену и осветљену салу Дома културе почели су око 19 часова да улазе већници АВНОЈ-а. Доктор Рибар је међу првима заузео своје место.

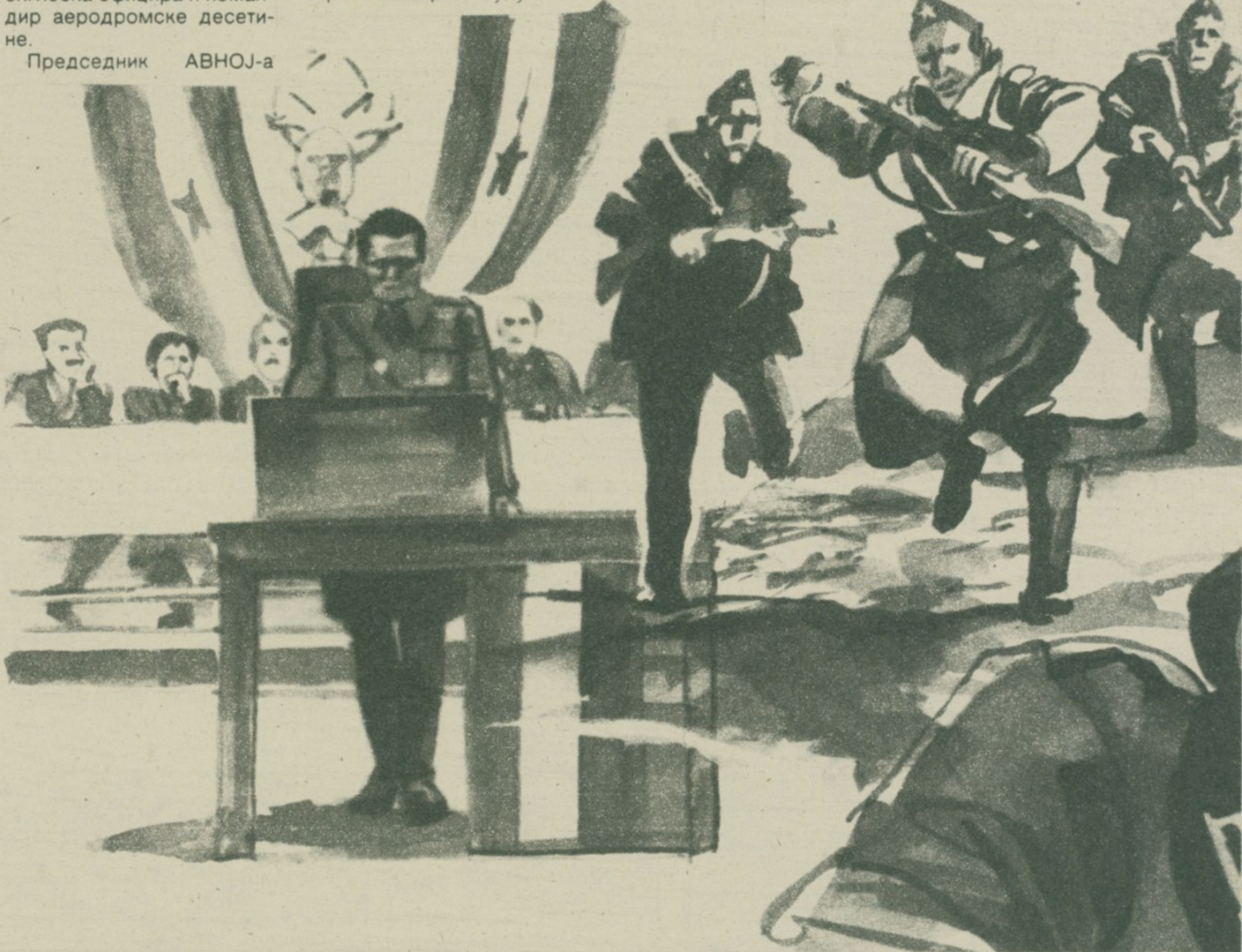
У ноћи до јутра АВНОЈ је конституисан у врховно и извршно представничко тело народа Југославије. С, дакако, историјским од-

лукама као што су: стварање Националног комитета ослобођења Југославије (НКОЈ) са свим обележјама народне владе, о уређењу Југославије на федеративном принципу, о забрани краљу Петру II Карађорђевићу да се врати у земљу до коначног решења питања о облику владавине у земљи, о враћању Југославији њених отуђених територија...

Тек непосредно после заседања Немци су сазнали за важан скуп у Јајцу. И изручили товарице бомби. Срећом, без последица. Темељи нове Југославије већ су били постављени.

Савезничке бомбе

И док су делегати у Јајцу одлучивали о судбини Југославије широм наше земље нису престајале борбе. Тих дана, 29. и 30.

ОГ ЗАСЕДАЊА

новембра, непријатељ није имао мира готово ни на једном педљу простора од Триглава до Ђевђелије. Ово је покушај да се, бар овлаш, помену људи и догађаји који су, стицајем околности, остали у сени историјских збивања у Јајцу и наше поратне историографије.

Најжешће је, чини се, било у западној Мославици. После двадесетчасовне борбе партизани су освојили Чазму, варош у близини Бјеловара, истог дана кад је у Јајцу започињало II заседање АВНОЈ-а. Јединице 28. дивизије НОВЈ ни су дозволиле да изузетно јаке немачко-ушашке снаге које су продирале од Бјеловара и Иванић-Града

поврате варошицу. Тај покушај непријатељ је платио са око 700 мртвих и рањених, а више није имао вајде ни од 235 својих заробљених војника. Јединице НОВЈ имале су 40 мртвих, 132 рањена и 18 несталих.

И у Словенији се тог дана и те како ратовало. Спречен је покушај продора немачко-белогардејских снага из блокираног Новог Места. Нешто даље, у варошици Новој Штифти, код Камника, нападнута је немачка посада и после трочасовне борбе уништене су две отпорне тачке. Истовремено је и спречен долазак појачања, уз 10 погинулих и 20 заробљених немачких војника. Забележено је да су, том приликом, запленили митраљез и 26 пушака.

Није тог дана ни партизанима било баш потаман. Травник је тада био изувише јак за јединице 1. и 3. пролетерске бригаде из састава 1. пролетерске ударне дивизије, и 4. баталјон 2. ударне бригаде 6. дивизије. Због јаким утврђења, жилавог отпора непријатеља и недостатка тешког наоружања напад је обустављен.

Много среће нису имале ни Сарајлије. На град су се обрушили савезнички бомбардери, промашили војне (немачке) објекте, али зато порушили око 60 стамбених зграда и убили, односно ранили око 300 цивила. Веселије је било на Мањачи где је, по наређењу Штаба 5. ударног корпуса, формиран Змијањски одред, јачине 180 бораца.

Нису наравно, мировале ни диверзантске јединице. Између Батајнице и Нове Пазове минирана је пруга и уништена локомотива и седам вагона немачког брзог воза. У близини, код села Сурчина, отишао је у ваздух мост на каналу Галовици чиме је за дужи отежан саобраћај између Земуна и Руме.

Не вешајте сељаке, иначе...

У Јајцу се Друго заседање АВНОЈ-а приводило крају, у зору 30. новембра, а код села Завоја, на путу Охрид-Ресен, делови баталјона "Мирче Ацев" 1. македонско-косовске бри-

Први ред, по функцијама, првих већника Другог заседања АВНОЈ-а. Треће заседање у ослобођеном Београду, од 7. до 10. августа 1945, није дочекало деветоро делегата, погинули и умрли. Међу најистакнутијим Иван Милутиновић и Франц Розман.

гаде порушиле су друмски мост. А командант бугарског гарнизона у Демир-Калији је, истог дана, издао наредбу председницима сеоских општина да су обавезни да га редовно обавештавају о појави и кретању партизанских јединица. У противном, претио је, спалиће сва места чији се становници не придржавају речене наредбе.

Крвава борба заподнела се у рејону Андријевица-Беране (данас Иванград). Четвородневна. Страдала је четничка група Источног фронта а пролетери су кућама пустили 80 принудно мобилисаних сељака, заробили 9 четника и запленили тешки митраљез, 2 пушкомитраљеза и 80 пушака.

Код села Кожеља недалеко од Књажевца Зајечарско-тимочки НОП одред разбио је четничку тимочку бригаду, јачине око 250 четника. Одреду се прикључио мањи број четника, док је већина пуште-

на кућама. Близу Сокобање формиран је Озренски партизански баталјон, састав: три чете. А наредбом Главног штаба НОВ и ПО за Хрватску 28. дивизија НОВЈ проглашена је ударном. Уз пут је, по наредби Јосипа Броза, немачкој команди у Загребу прослеђено упозорење да ако она не престане да веша сељаке, исто тако ће се поступати са заробљеним немачким официрима.

Из Гламоча је, три дана после трагичне смрти Иве Лоле Рибара, 30. новембра, непосредно после завршетка Заседања, у Каиро авионом отпутовала војна делегација ВШ НОВ и ПОЈ са задатком да Врховној команди савезничких снага за Средњи исток, у име Врховног штаба, изложи потребу за координацијом дејстава и поднесе захтев за снабдевање НОВЈ оружјем, муницијом и другим потребама.

Из Техерана је, нешто

касније, пристигла обавест да је на Техеранској конференцији одлучено да југословенским партизанима треба помоћи дотурањем ратног материјала, као и операцијама командоса што је одмах наређено Врховној команди савезничких снага за Средоземље. Одлучено је да Врховна команда Црвене армије упуту војну мисију у Врховни штаб НОВ и ПОЈ, где су се већ налазиле војне мисије САД и Велике Британије.

У Јајцу, откуд су делегати већ грабили натраг, сасвим озбиљно се спремала будућност нове државе, мирнодопске. У импровизованом атељеу Ђорђе Андрејевић Кун је увећало радио на скицама наше новчанице и првих партизанских ордена. Новостворени Танјуг (Телеграфска агенција нове Југославије), преко свог скромног одашљача већ је обавештавао свет о ономе што се збило у Јајцу. О историји...

П. Милатовић

Илустровао Брана Јовановић

ВЕЛИКИ

Међу својима је био познат као „Звезда која блешти“. Иначе, он је једна од најзначајнијих личности трагичне историје индијанских ратовања у Северној Америци. Важио је за „адвоката из прерије“ односно човека који је напамет знао све тачке најважнијих уговора између Индијанаца и белаца и умео да докаже да их се ови други уопште нису придржавали. Заљубљен у природу, пре више од сто шездесет година, подигао је свој глас против сече шума и загађивања река. Био је ратник који се, снагом и памећу, до последњег даха, борио за углед и достојанство свога народа.

Текумсеов сан је био да уједини све Индијанце у једно велико племе које би живело на простору између Великих језера и Мексичког залива. Надао се да ће људи „црвене“ коже једног дана моћи, оружјем и ратничком вештином, на прави начин да се супротставе

војсци младе и снажне нове државе и одбране своја ловишта од белих колонизатора, одбијајући њихов виски и не дозвољавајући да их искваре својим трговачким навикама. Говорио је да ниједан Индијанац нема право да уступи ни педаљ земље својих прадедова, јер она припада свим њиховим народима подједнако.

– Продати земљу! – узвикивао је. – Како уз њу продати и ваздух, облаке, велико море? Као да Велики дух није створио све то за добробит својих синова!

Рука на Сунцу

Текумсе је живео у време крвавих обрачуна између Индијанаца и досељеника. Рођен је 1768. као син једног Шони поглавице. Рано је упознао сву трагедију свог народа... Имао је само шест година кад су му белци убили оца. Али, чим је поодрастао, приступио је

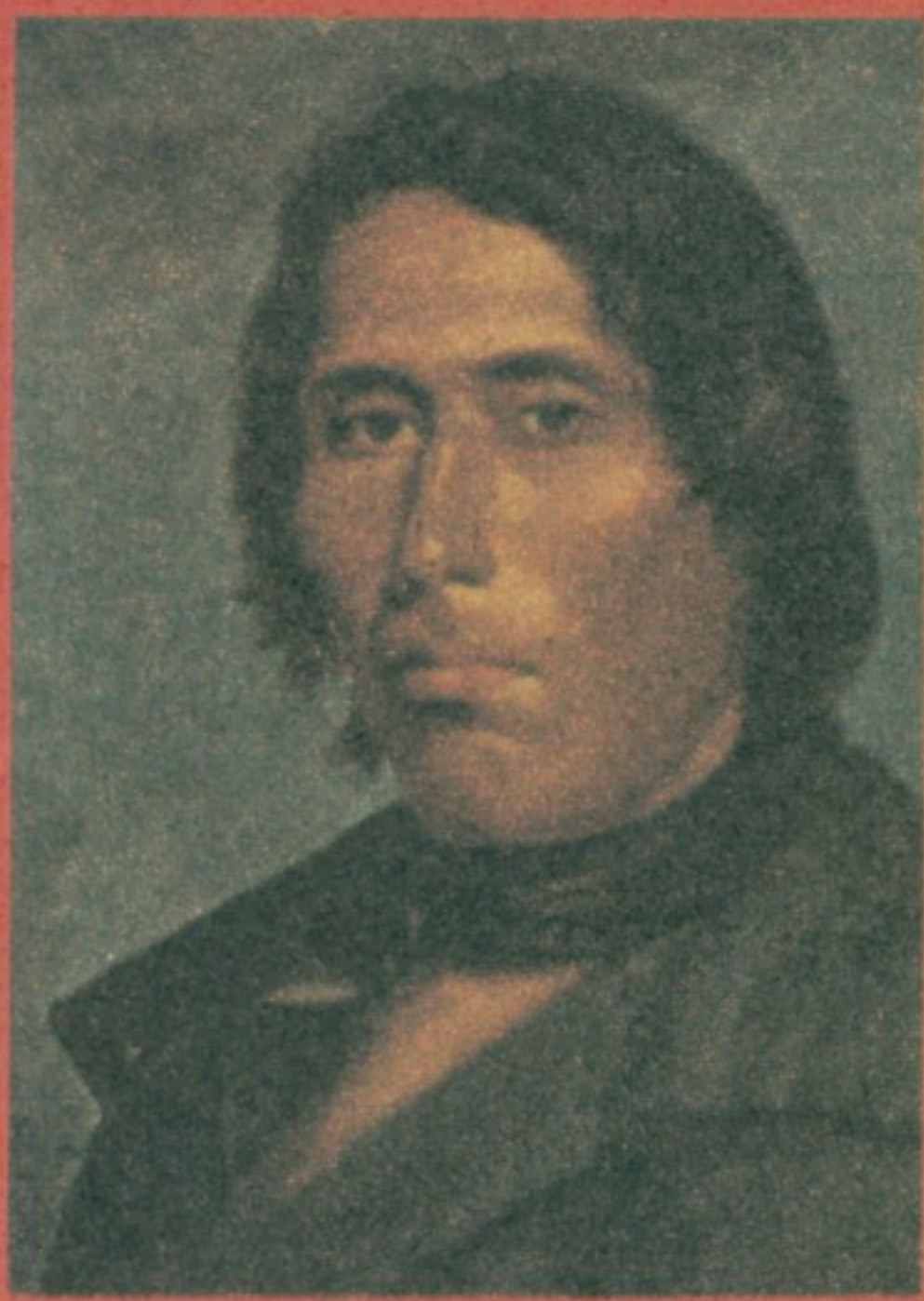
ОВО ЈЕ ПРИЧА
О ПЛЕМЕНИТОМ ЧОВЕКУ
И НЕСАЛОМИВОМ
РАТНИКУ ЧИЈИ ДУХОВНИ
ТЕСТАМЕНТ
И ДАНАС ПАЛИ ВАТРЕ
У СРЦИМА
ИНДИЈАНАЦА

ТЕКУМСЕ

– ИМЕ НА КОЈЕ

ВАС ПОДСЕЋАМО

Текумсеов портрет. Налази се у природњачком музеју Чикага. Био је власништво праунука истраживача Џорџа Ројерса Кларка

ДУХ ЈЕ МОЈ ОТАЦ!

групи ратника која је пресретаала бродове на реци Охајо.

Био је висок и атлетски грађен, прав као стрела, поносити – обучен у одело од јеленске коже. Са само двадесет година показивао је особине које су му обезбеђивале углед међу Индијанцима. Пре свега, био је сјајан говорник. Једном приликом неки ратници, старији од њега, ухватили су белог човека и спалили га на стубу за мучење. Текумсе је скочио и оштро их осудио. Сматрао је да то што су урадили није никаква храброст и не служи на част једном Шонију. За живота никада више није дозволио тако нешто у свом присуству.

Шони су били номади и управо то је помогло Текумсеу да прошири своје духовне видике. Брзо се уверио да подељена и завађена племена лакше губе своје територије и закључио да његова браћа треба да се уједине и заједнички бране. Тако је започео мисију којој је посветио читав свој живот.

Без предаха је крстарио уздуж и попреко својом земљом, борећи се, ловећи, учећи свој народ. Постао је пријатељ Чероки и Крик Индијанаца на југу и Отава и Саука на северу. А сусретао се и с Индијанцима свих других племена. Неки од њих, уморни од ратовања, нису пристајали да га следе, али му се већина с одушевљењем придружила. И веровала му.

Оно што није успевао личним шармом, постигао је убеђивањем, па чак и ругањем. Једном приликом, уз помоћ брата који је себе називао „Пророком“, сазнао је од белаца у које време треба да се догоди помрачење Сунца, па је непосредно пред почетак овог природног феномена, пред запањеном гомилом, показао прстом према небу... И убрзо се смрачило. Затим је замолио Оца Свемира да склони руку са Сунца. И, оно је поново обасјало Земљу.

Вест о његовој „магиској моћи“ муњевице се пронела преријом. У Гринвилу, у Охају где је живело његово племе, окупиле су се масе

Индијанаца којима је он причао о великој и снажној Индијанској земљи.

Проклета „ватрена вода“

Почетком 19. века гувернер Индијане, касније и председник Сједињених Држава Хенри Харисон, нашао се на муци: огорчени Текумсе решио је да погази све уговоре о уступању земље за мале паре које су неке поглавице, опијене „ватреном водом“, вискијем, склапале с белцима а нарочито с поменути гувернером.

На договорени састанак Текумсе је дошао са четири стотине својих наоружаних ратника у осамдесет кануа. Одбио је да уђе у кућу Харисона рекавши да Индијанци своје скупове одржавају на отвореном. Кад му је гувернеров помоћник показао на столицу и рекао „Твој отац тражи да седнеш поред њега“, Текумсе је одговорио с презиром: „Мој отац, то је Велики Дух! Земља је моја мајка и на њеним грудима ћу да почивам!“ Тако је приморао Харисона да разговор воде на начин и у околностима које су њему одговарале.

Нешто касније, док су Текумсе и Харисон разговарали седећи на клупи, Индијанац се толико приближио гувернеру да је овај морао да се помери. Не прекидајући дијалог, Текумсе је наставио да га, буквално, гура према крају клупе, тако да се Харисон побунио. Текумсе се насмејао и упитао га како се осећа као неко кога гурају с клупе. Тако се осећа Индијанац кога терају с његове земље.

Харисон је касније говорио како у животу никада није срео таквог човека. У једном извештају је написао да је срчани ратник Шони један од ретких генија који се временом појављују у историји, да би изазвали револуцију и променили устаљени поредак. „Тај би био у стању да оснује државу која би, по својој снази и величини, била равна цивилизацијама Мексика и Перуа“ – записао је Харисон, тврдећи да само Сједињене

Државе могу у томе да га омету.

Како се приближавао рат из 1812, забринут због снаге Индијанаца, Харисон је с војском директно напао велики логор Шони племена на реци Типекану, у близини садашњег Лафајета у Индијани. Текумсе који је у том тренутку био негде на југу, наишао је на згариште тек основаног седишта.

Одлучио је да се освети – удружио се с Енглезима и напао Американце. Био је то један од најжешћих сукоба у историји. И једни и други драли су противника и зубима скидали скалпове. Осим тога, Индијанци су намерно гњечили метке како би неправилан облик олова још више сакатио тела непријатеља. Текумсе, наравно, за то није смео да зна.

Живот заробљеника – светиња

Временом се поглавица племена Шони показао као прави ратнички геније чијој су се тактици дивили енглески официри. Био је виртуоз у вођењу психолошког рата. Тако је распоређивао своје Индијанце да се чинило као да их има много више. Захтевао је да изгледају као прави дивљаци, како би тиме застрашио непријатеља. Тела су им била обојена у црно, црвено и бело, док им је коса била упредена и улепљена, личила је на жежеве бодље.

Ови ратници застрашујућег изгледа толико су испрепадали америчког генерала Виљема Хала да га је Текумсе, заједно с енергичним британским војсковођом Исаком Броком, натерао на предају. Шеснаестог августа 1812. године два победника ушла су у Детроит јашући један поред другог. Стотине заробљених Американаца, том приликом, дивило се Текумсеу, макар и кроз стиснуте зубе. А овај је срдечно поздрављао своје старе непријатеље. У свом извештају Лондону Брок је написао: „Не верујем да постоји оштроумнији човек и вреднији ратник“. Истакао је и његову хуманост напомињући да је живот не-

пријатеља који се предао за њега увек постајао светиња.

Поново је оживела нада у остварење велике индијанске нације. Текумсе је учинио још један напор како би „Дуге Ножеве“ потиснуо с друге стране Охаја. Међутим, Брока су пребацили на север Канаде, где је нешто касније и погинуо, а на његово место је дошао плашљиви Хенри Проктер.

Где је нестао?

Текумсе је био упоран. Године 1813. располагао је с три хиљаде ратника који се једва чекали да насрну на непријатеља. Али је Проктер, после победе код Френчтауна, постао још опрезнији. И кад је комодор (заповедник ратне ескадриле) Оливер Пери потукао британску флоту на језеру Ири, почео је одмах да се припрема за повлачење. Разочарани поглавица обратио му се у присуству његових официра: „Жао нам је што се спремате да бежите још пре него што сте видели непријатеља“ – рекао му је иронично. „Ваш поступак подсећа на понашање неке крупне животиље с великим репом који, уплашена, повија и бежи.“

Затим је од Проктера затражио муницију и оружје, али му је овај то одбио. Разочарани и огорчени, Индијанци су се повукли заједно с њима. Последњи отпор дали су октобра 1813. на реци Темзи, у близини Четама, у канадској области Онтарио. Под претњом оружја Текумсе је натерао Проктера да окупи своје трупе. И пре него што су Американци напали, велики индијански поглавица покушао је да утешу уплашеног војника Њеног Краљевског Величанства: „Оче, будите храбри. Реците само вашим војницима да морају да издрже и све ће бити у реду!“

Битка је почела, пуцњава се измешала с поклицима индијанских ратника. Брз као видра, Текумсе је стизао да се нађе на сваком месту и да личним примером ободри своје ратнике...

Кад је већ постало јасно да је пораз неизбежан, Проктер је једноставно побегао с бојишта (да би завршио пред војним судом Енглеске), док је Индијанац остао да се бори, иако је крв липтала из његових рана. Последњи пут су га видели како с напором стоји ослоњен на пушку и узвикује команде на језику Чипива. Затим је његов глас замро... Индијанци су поустали.

Текумсе је пао, али његово тело нико није успео да нађе. Његови саборци су само руком показивали према небу... Тек кад је нестао, сви су схватили колико је Текумсе (Текуме или Текумта) био изузетан човек. Његовим именом белци су крштавали своју децу, ратне бродове, градове, паркове.

Порука овог ратника и вође узвишеног и несаломивог духа, записана негде у модрозеленим шумама Северозапада и данас расламсава ватре у срцима Индијанаца: „Воли, негуј и штити земљу својих прадедова.“

Порука и поука – за све и за сва времена. **Диего Варагић**

ДУЖНИ СМО
ДА ВАС
ОБАВЕСТИМО

НА САФАРИ У ЗОО ВРТ

Док га Бојовић мазе ова велика и опасна мачка мирно преде...

Када је 1982. године „Политикин забавник“ међу својим читаоцима покренуо акцију „Помозимо зоолошком врту“, нико није ни слутио да ће акција достићи такве размере. Иако се радило о помоћи Зоолошком врту Београда стизали су прилози из свих крајева земље. Поред појединачних дародаваца у помоћ су притекле школе, радне организације, установе. А у то време животињски фонд Београдског зоолошког врта је више него скроман. Велики број животиња које је Врт имао што због небриге, што због старости или болести је угинуо. Кавези су зврјали празни. Врт је деловао тужно и запуштено. Посетиоци су се проредили.

„Забавник“ је покушао да колико-толико помогне. Покренуо је међу читаоцима акцију. Изјаснили су се да купе пар жирафа. Новац је пристизао пуних 18 месеци. И када су напослетку жирафе стигле из далеке Африке читаоци су опет добили реч – трабало им је одабрати имена. Јављали су се, кумови из разних крајева земље. Било је занимљивих имена од којих је специјални жири одабрао два: ЖАРЕ И АФРИНА. Жирафе су се полако навикавале на нове услове а читаоци и организатори акције живели у нади да ће у ЗОО врту кренути на боље. Убрзо после жирафа стигао је и пар носорога – дар председника пријатељског Зимбабвеа који су што због небриге што због слабих услова убрзо угинули. Стање у Врту је из дана у дан бивало све горе. Ретки посетиоци су „Забавник“ засипали писмима у којима су с правом оптуживали управу Врта. И

тако је то трајало све до почетка маја ове године када је за новог директора Зоолошког врта у Београду изабран вајар Вук Бојовић.

Шта ће вајар у зоолошком врту?! – питали су се сви па и ми у редакцији „Политикиног забавника“. „Неверне Томе“ су имале одговор:

– Да поцрка и оно мало животиња што је остало.

Преварише се. И добро је што би тако. Овај четрдесетпетогодишњак одмах је домаћински засукао рукаве, покренуо људе у Врту али и градске „оце“ и сви брзо схватише да осим љубави, коју је Бојовић донео собом у „мираз“, треба још много тога.

За пола године у Врту су се десила многа чуда, али она створена љубављу и људском руком. Вајар је зналачки почео да ваја. Прво је око Врта окупио љубитеље животиња, студенте ветерине и све који су били вољни да волонтерски притекну у помоћ. Међу првима је дошао Сава Пинтар, службеник једног београдског предузећа иначе заљубљеник у птице. У Врту је затекао 200 примерака птица од 32 врсте, данас има 70 врста и преко 500 пернатих становника које је добавио што заменом, што поклонима или из властитих кавеза. Свако јутро кад креће на посао Сава прво сврати у Врт, да би се после завршетка радног времена поново вратио и остао док његови љубимци не завуку главе под крила. Тако сваког дана по 6-7 сати. Не задовољава се постигнутим, планира да од идущег пролећа у Врту организује сусрете одгајивача птица ради дружења и замене – и још много тога.

ПОСЕТИОЦИ СУ САДА
БЕЗБЕДНИ.
ЖИВОТИЊЕ ЧИСТЕ И
УХРАЊЕНЕ. ВРТ
УМИВЕН. МНОГИ
СТАНОВНИЦИ ЋЕ
УБРЗО ДОБИТИ
ПРОСТОРЕ СЛИЧНЕ
ПРИРОДНОЈ
СРЕДИНИ.

„Нашим“ жирафама у ЗОО врту ових дана опремају лепши и удобнији смештај

Мини хиподром за малишане

Врт је умивен (пере се и по неколико пута на дан), кавези су чисти, животиње ухрањене. Стазе су обновљене, земљиште изнивелисано, постављене нове и сигурне оgrade за тигрове, а на општу радост београдских малишана уређен мали хиподром; животињски фонд се стално увећава новим примерцима. На зеленим површинама указали су се мали базени и водотоци који су ко зна колико времена били „конзервирани“ испод земље и траве.

У плану је још много тога: нове животиње, волијери за птице, табле са именима животиња, преуређени простори за јелене и муфлоне, централни базен за пловуше, одговарајућа слонара, мајмунара, простор за екзотичне птице, рептиле, нова ограда око Врта, сенара, кухиња и санитарни чвор. На већ одређеном месту на пролеће ће нићи мали сафари где ће најмлађи посетиоци

На глас свог пријатеља Ница излази из базена по порцију љубави

моћи безбедно да се поиграју са својим љубимцима: зекама, јагањцима, јарићима и другим безазлним младунцима. Овде ће многе београдске школе добити зелене површине које ће млади биолози моћи да уређују. Још само кад би Београдски ЗОО врт био бар мало већи, пространији, кад би добио онај запуштени део калемегданске падине према Дунаву – где би му био крај!

Ми смо пријатељи

Бојовића ћете иначе ретко наћи у канцеларији. Сваки тренутак користи да буде међу животињама. Уз њега је обично незаменљиви Цвијетин који, као ни директор, не зна за радно време. Вук има и своје љубимце. Бели какаду га још издалека дозива и не пропушта прилику да се помази. Бенгалски тигар – капиталац са именом **Цезар** – звер тешка око 200 килограма претвара се у умиљату мацу кад му Бојовић, истина кроз решетке кавеза, пружи руке да га помилује и почеше. Случајним посетиоцима на овакве сцене застаје дах. Диве се, али само иза друге заштитне оgrade. Шта ако из Цезара проговори зверка?

„Не“, одговара Бојовић, „ми смо стари пријатељи. Још мало па ћу ја код њега у кавез“.

У дну Врта борави још један директоров миљеник – нилски коњ **Ница**. Импазантна грдосија од 2,5 тоне на глас свог пријатеља излази из базена и посматра га својим, на изглед, доброћудним очима. Бојовић му без страха прилази а овај отвара уста, која подсећају на двокрил-

на врата, и тада настаје невидљиви ритуал – директор му из све снаге чеше непца и језик све док му рука не зађе негде дубоко према ждрелу животиње. То је безбедни биљојед који само плаши својом корпулентношћу, рећи ће неупућени. Тако не мисли познати енглески научник, истраживач и писац „Енциклопедије животиња“ Иван Т. Сандерсон. Описујући нилског коња он између осталог каже да ова животиња живи у рекама тропске Африке где га зову **хипопотам** што у преводу са асирског језика значи **чудовиште**, да грдосију носе мале патуљасте ноге, да плива као пас и да пливајући може да достигне брзину осредњег моторног чамца. Изгледа благе ћуди, али је на свом терену веома непредвидив. У стању је да преврне и највећи чамцац, да га поломи и раскомада људе. Ни на копну није безбедан. Велико је злопамтило и ако му људи нанесу неправду у стању је да им се грдно освети уништавајући све пред собом. Постоји и податак да у рекама Африке једна трећина људских жртава отпада на крокодиле а две трећине на нилске коње.

Ница вуче далеке корене из Африке али је иначе рођени Дорћолац од оца Буце и мајке Јулке, има своју „вилу“ и базен. Бојовић му сада тражи невесту јер му је време за женидбу.

Сада чврсто верујемо да читаоци „Политикиног забавника“ нису узалуд одвојили свој новац за куповину жирафа које ће на пролеће да се преселе у нови и удобнији бивак.

Зора Меденица
Снимио: С. Бојовић

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ?

Или - или

Пре неколико година Британски адмиралитет обратио се Министарству финансија с молбом да у њихов буџет одвоји 18 шилинга месечно на име куповине хране за мачка који живи у управној згради и одговара за чување докумената од мишева и пацова. Размотривши молбу, министар финансија је лордовима Адмиралитета упутио писмо у којем је дословце стајало:

„Или у згради Адмиралитета нема мишева којима мачак може да се храни и тада је његово присуство непотребно, или мишева има и у том случају мачак може сам себи да набавља храну.“

Још мало о мачкама

Кад милујете мачку, чује се лако пукетање. Један физичар је чак измерио снагу мачјег електрицитета и дошао до следећег закључка: да бисмо натерали сијалицу од 15 вати да гори пуним сјајем, било би потребно гладити истовремено – 150.000.000 мачака!

И још о мачкама.

Стари Египћани су их обожава-ли. Ако би у кући букнуо пожар, домаћин је био обавезан да прво спасава мачку, па остале, ако стигне. Ако би неко убио мачку, за убицу не би било спаса. Чак га ни сам фараон није могао спасити линча. Предање каже да су Египћани баш због мачака изгубили једну битку против Персијанаца. Ови су кренули у напад пустивши испред себе вод мачака, а сваки војник је уместо штита носио по једног мачора. И, Египћани су морали да се предају без борбе. Иначе би морали да поубијају на хиљаде обожаваних животиња.

Крајње необичан фил

Некада су на Уралу пекли пиршке са необичним надевом од – камена! Да, у тесто су убацивали црно камење. Кад би тесто поруменело, преломили би пиршку и кору појели. „камени фил“ би очистили јеленском кожицом и продавали. Јер, то више нису били црни каменчићи већ златасти, љубичасти и плави топази. Пошто су прошли кроз термичку обраду, јувелири су их веома ценили.

Вицеадмирал швајцарске флоте

Зна се да је Швајцарска континентална земља. Граничи се са СР Немачком, Француском, Италијом, Аустријом, чак и Лихтенштајном, али не излази ни на једно море. Па ипак, то јој не смета да поседује сасвим пристојну морску флоту која броји 33 брода укупне носивости 550 хиљада тона!

Швајцарски бродови регистровани су у лукама разних земаља, превозе терет за разноразне фирме, између осталог и за швајцарске.

Одбрана верности

У Малезији је 1966. године донет закон по коме се кажњава неверност. По њему, кад први пут дође до прељубе, кажњава се онај трећи, који је „упао“ у брак. У случају да се „излет“ понови, кажњава се жена. Деси ли се то и трећи пут – казну издржава супруг.

Колико ли је тек унука

Отац најмногобројнијег потомства на свету био је марокански султан Мулаи Исмаил који је имао 548 синова и 340 кћери. У његовом бучном харему сваких двадесет дана рађала се једна беба.

Да се зна

Идеални возач аутомобила – сматрају бугарски психолози – јесте жена тридесетих година са десетогодишњим возачким стажом. По правилу она се одлучује за малолитражна кола и воли да се бави – кућним пословима. Утврђено је да на жене-возаче отпада само пет посто укупног броја саобраћајних удеса. Озбиљне несреће с тешким последицама – привилегија су мушкараца.

Сад или мало касније

– Моменат. Долазим одмах. – Често то кажемо и не мислећи да при том грешимо: моменат је староенглеска мера за време које износи минут и по.

Никад не нападају први

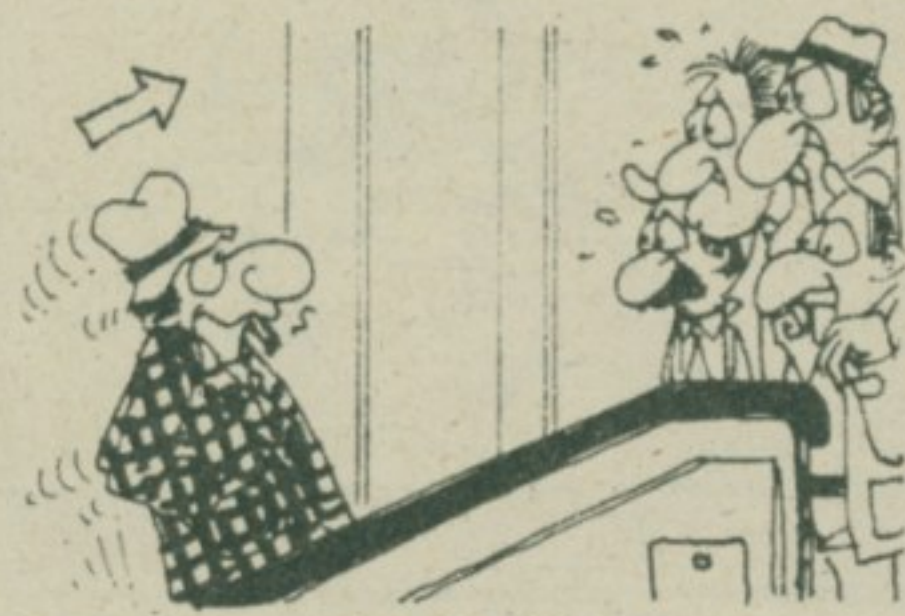
У Лонг Ајленду, у близини Њујорка, на почетку ауто-пута, стоји огроман пано с натписом:

„Телеграфски стубови наносе повреде аутомобилима и возачима искључиво у самоодбрани!“

Очајничка смелост

Пре тачно седамдесет и пет година прве покретне степенице постављене су на једној станици лондонске подземне железнице. Али, ескалатор није примљен с одушевљењем како приличи открићу већ као нешто опасно и – подмукло. Креће се тако брзо, а изгледа тако несолидно. Путници су се гурали на врху покретних степеница, али се нису усуђивали да стану на њих, изузев неколико „очајно смелих“ како су то забележиле лондонске новине. То што су они доле стизали живи није, међутим, убедило опрезне Лондонце.

Тек после недељу дана управа подземне железнице нашла је изванредно решење: ангажован је инвалид с дрвеном ногом, који се у време највеће гужве непрекидно пео горе-доле по ескалатору. Очигледан пример у овом случају показао се сасвим убедљив. Бесплатно возање за уморне ноге могло је да почне.

Фарови

У далекој прошлости, у делти Нила, близу Александрије, на острву Фаросу налазио се чувени светионик: мермерна кула висока 170 метара. На њеном врху ноћу су палили велику ватру која се видела с велике даљине. Фароски светионик радио је више од 1.500 година, а онда се у 14. веку кула срушила. По имену овог острва почели су да се зову светионици, а такође и велике ватре које су ноћу осветљавале пут. Данас су од ове речи добили назив свима познати аутомобилски фарови.

Једно јаје – 7 килограма

„Која птица носи најкрупнија јаја? Нојеви, рећи ће многи и скоро да ће бити у праву. Зашто скоро? Па, све зависи од тога с које се стране ствари посматрају. Дакле...“

Ако рачунамо само фактичку величину јаја, приоритет имају нојеви, али ако се посматра величина јајета у односу на укупну тежину птице која га је снела, шампион – ној пада истог часа на последње место. Да, да, јер је утврђено да нојево јаје, тешко од килограм и по до два, чини само 1,5 одсто тежине птице. На овој листи рекордер је – киви. Јаје ове необичне птице која живи на Новом Зеланду износи 25% њене тежине. (Уз пут, киви мужјак лежи на јајима пуних 50 дана док се не излегну млади.)

Некада је на том истом Новом Зеланду живела моа, гигантска птица без крила, чија су јаја била тешка и до 7 килограма! У једно овакво јаје могло је да стане осам нојевих или стотину кокошијих јаја. Али имало се шта видети и на самој птици – била је висока четири метра, односно била је виша од слона.

Козметика

Године 1770. у енглеском Парламенту донет је следећи закон:

„Свака жена, било ког доба, положаја или професије, девојка, удата или удовица која помоћу козметике, руменила, помада и сл. наведе на брак мушкарца, кажњава се за обману, а брак се поништава, ако обманути супруг то жели.“

Исте године, да би заштитио мушкарце, сенат у Франкфурту на Мајни издао је наредбу:

„Ако било ког мушкарца у нашем граду нека наведе на брак користећи разна лажна средства као шт осу: белило, руменило, помада мириси, вештачки зуби, вештачка коса, јастучићи уместо груди и томе слично, она ће одговарати суду за мађије и суд може прогласити брак неважећим“. Сличан закон донет је на иницијативу краља Луја XV у Француској, кога су нарочито љутиле обрве и капци исцртани помоћу „отровног црног крејона“...

Све је то, срећом, било некад. Али, у Сједињеним Државама у држави Њу Џерси и данас је на снази следећи закон: „Ако жена, независно од доба и година, после објављивања овог закона, помоћу козметичких средстава, перике или ципела с високим петамма, саблазни мушкарца, одговараће пред законом“.

В. Милићев

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

СКАНДАЛ

НАВРХ ЈЕЗИКА

ИНСТИТУТУ

Да је о овом случају из каријере славног детектива писао доктор Вотсон, сигурно би својој причи дао наслов „Голи човек у Академији“. Доктор о њему није писао, из једноставног разлога што се наш детектив не зове Холмс и не станује у Бејкер стриту, него на углу Пиротске и Баба-Вишњине. Али што се тиче оштрине ума и способности расуђивања – у томе нимало не заостаје за својим енглеским колегом.

Чак је и време, оне вечери кад је узбуђени посетилац закуцао на његова врата, подсећало на лондонско – хладно, кишно и ветровито. Да се не упуштамо у дуге описе као доктор Вотсон, најкраће ћемо препричати шта је узбуђени посетилац – који се представио као секретар Академије наука – рекао свом домаћину.

Тог дана, дакле, у великој дворани Академије држао се важан међународни научни скуп. У најсвечанијем тренутку отворила су се бочна врата и ушао је го човек. Тачније, човек који на себи није имао ништа осим гаћица и – рукавица. Пројурio је испред стола радног председништва и са збуњеним осмехом рекао забезбедним научницима:

– Извините... опклада.

Изашао је на супротна врата, она која воде према излазу из зграде. Чим се седница завршила, секретар је отишао да испита ствар. Сви су се сложили да човек није био из Академије – његово лице било је непознато. Али судећи по правцу из кога је дошао, морао се свући у неком од института. Секретару је наложено да открије где је поникла та неукусна шала и да строго казни кривце.

– Лако је то рећи – откриј! – вајкао се он детективу. – Молим вас, тамо је осамнаест института, физи-

Илустровао Босиљка Кићевац

чари, етнологзи, правници, математичари и тако даље. Зар сам могао све да претражим, све собе, кабине, канцеларије, и да евентуално у неком орману наћем одело тог голаћа? Не, то је игла у пласту сена. Зато сте ми ви последња нада...

– Хм – промрмља детектив. – Ствар је прилично замршена... али и занимљива. Само гаће и рукавице, рекосте?

– Тако је. Да је бар имао чарапе на ногама, него рукавице, а – бос...

– Размислићу – кратко рече детектив.

– Је ли истина да ви све проблеме решавате на даљину, чистим логичким расуђивањем...? – бојажљиво упита гост.

– Јесте – одговори детектив. – Ипак, треба ми списак ваших института.

– Ево, ја сам донео годишњак Академије – рече секретар пружајући му књигу. – Ту ћете наћи све податке. Смем ли сутра да вам телефонирам?

– Можете. У осам – рече детектив.

Секретар оде умирен и обрадован. Детектив је размишљао до касно у ноћ, грицајући кикирики. Повремено је одлазио до ормана за књиге, прелиставао речнике и бележио неке речи на комадићу хартије. Крај многих речи стављао је знакове питања. Најзад је отишао да спава.

Кад се сутрадан ујутру јавио секретар, детектив му је рекао:

– Доћи ћу до вас. Сачекајте ме на улазу.

Стигавши тамо, затражио је да га одведу у библиотеку Лингвистичког института. Ту је узео четири дебела тома с натписом „Етимолошки речник“, сео и почео у њима да тражи неке речи са свог списка. Иза њега убрзо су се са страхопоштовањем окупи-

ли сви језикословци – сарадници Института. Кад је завршио посао, детектив се окрете и упита:

– Ко се од вас бави страним речима?

Сви погледи се уперише према млађем човеку с брадицом.

– Јоца ради тезу о туђицама – огласи се једна девојка.

Детектив строго погледа младића и рече:

– Е, па лепо. Испричајте нам о тој вашој опклади.

Младић замуца, руке почеше да му се тресу.

– Ја... овај... Не знам зашто мислите да...

– Не поричите – љутито га прекиде детектив. – Ви врло добро знате по чему се речи „рукавица“ и „гаће“ разликују од осталих.

Младић обори главу.

– Па добро – прошапта после дужег ћутања. – Видим да све знате... Био је то мој рођак. Навратио је у мој кабинет, ћаскали смо о језику, а он је пуриста, велики противник страних

речи... Пало ми је на памет да се нашалим с њим. Питао сам га да ли би смео да изађе и прође кроз свечану салу, а да претходно са себе скине све делове одеће који немају домаћи назив...

– И он је пристао?

– Да. Рекао ми је: „То је лако. Нисам ја нека помодарка која носи блејзере и џинсерице и како се већ не зову...“ Мислио је да ће моћи да изиђе у капуту, и запањено се кад сам му рекао да је та реч од италијанског cappotto.

– А то је био тек почетак...

– Тако је. Зачас је остао без **капе** (латинско capra) и **шала** (shawl, енглеска реч персијског порекла); морао је да скине и **чарапе** и **ципеле**, јер је прво турска реч а друго мађарска. За **сако** (од енглеског sack coat) није успео да нађе никакав други израз него жакет (француски) или **јакна** (немачки). И **џемпер** и **пуловер**, наравно, енглеске су речи. Почео је озбиљно да се брине кад сам му скинуо **кошуљу** (од латинског casula). **Поткошуљу** је хтео да спасе називајући је **мајица**, али то је реч италијанског порекла (maglia)... Најжешћа борба водила се око **панталона**, али и то је из италијанског, **чакшире** су турцизам, а **хлаче** је од латинског calcea... Укратко, остале су му **гаће** и **рукавице** – једина два дела данашње мушке одеће која имају словенски назив.

У тишини која је затим настала први се зачуо глас директора Института.

– Невероватно. Један научни радник да се тако понаша... И шта сте тиме хтели да докажете?

– Па... само то да је наш језик лексички мешовит, нехомоген, као и сви балкански језици... Хоћу рећи да чак и у тако обичној области као што су називи одеће употребљавамо речи преузете из седам-осам страних језика.

– У реду – прогунђа директор. – Ваш рођак се без сумње уверио у то... – Али о вашим „доказним методима“ мораће да расправља дисциплинско веће.

– Не секирајте се – помирљиво рече детектив. – Могло је да буде и горе.

– Како то мислите?

– Па, замислите шта би било да је којим случајем и реч „гаће“ несловенског порекла...

Иван Клајн

ДА ЛИ СТЕ ЈАЈОГ

Решавање овог теста не захтева велику ученост већ максималну концентрацију, упорност, логичко размишљање и шездесетак минута слободног времена.

Искључите радио, изнесите телефон из собе, затворите прозоре ако станујете у прометној улици. Ако и поред тога не успете да решите све задатке, не секирајте се: све поене из овог теста могу постићи само људи изузетно развијене интелигенције.

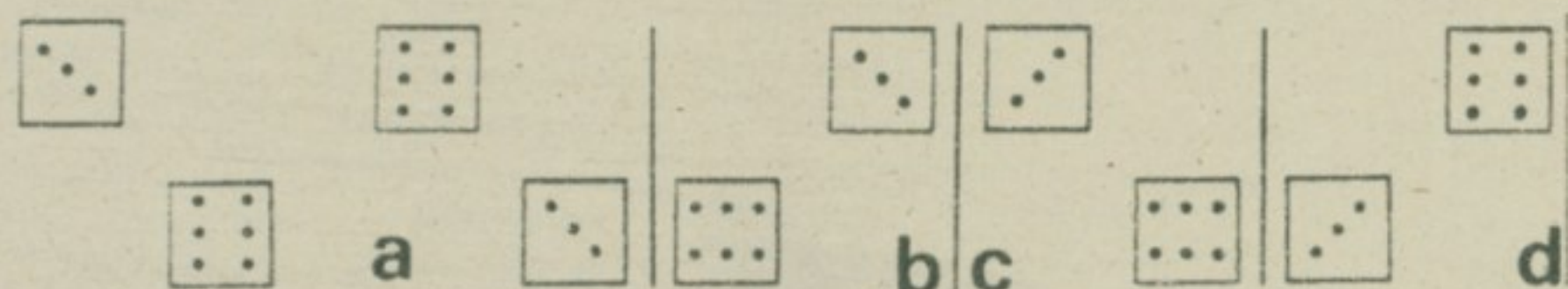
Уколико збир ваших поена не пређе цифру од 125, то ипак није разлог да посумњате у себе, своје квалитете и могућности.

Међутим, ако за 60 минута успете да сакупите више од 125 поена будите задовољни: ви сте несумњиво кандидат за Удружење јајастих глава, како иначе Енглези називају „Менсу“. Међународно удружење људи изузетно високог коефицијента интелигенције.

1
7 8 13 17

У низу 7, 8, 13, 17, који број недостаје између 8 и 13?

3

4

Који је ред друкчији од остала три?

ПРЕСАЂИВАЊЕ – РАСЕ
ЈЕДИНСТВЕНО – ЕМО
ДЕСТИЛАЦИЈА – ЛАСИ
АКУМУЛАЦИЈА – КУМА

2
ZUŠ . O

У низу слова Z, U, Š, O, које слово треба уписати између Š и O (користите абегу)?

Две коцкице домина (сасвим лево) приказане су онако како бисмо их видели у огледалу, а уз то још и окренуте су наопако. Којем од цртежа (A, B, C или D) одговарају?

5

E8 C2 HL1 A . F9

У овом низу E8, C2, HL1, A, F9 недостаје број на месту између A и F – који

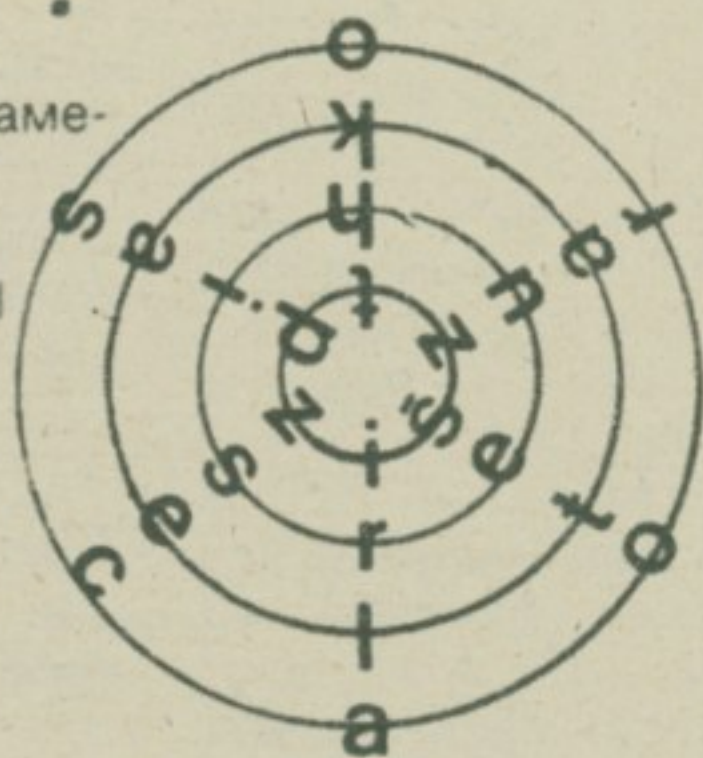
6

C — V

G — ?

Којим словом треба заменити знак питања?

8

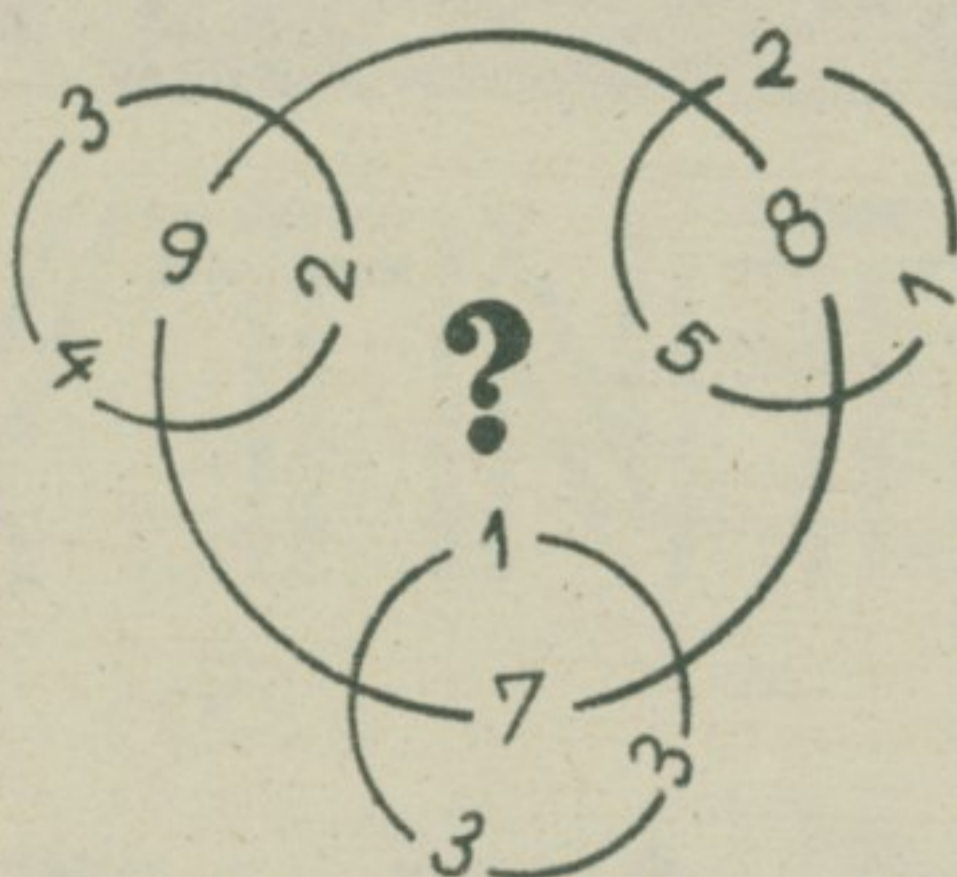

Који лик не пристаје уз остала три?

Који круг треба елиминисати да бисмо од слова на преосталим кружницама – читаним од центра ка периферији – саставили шест речи од по три слова?

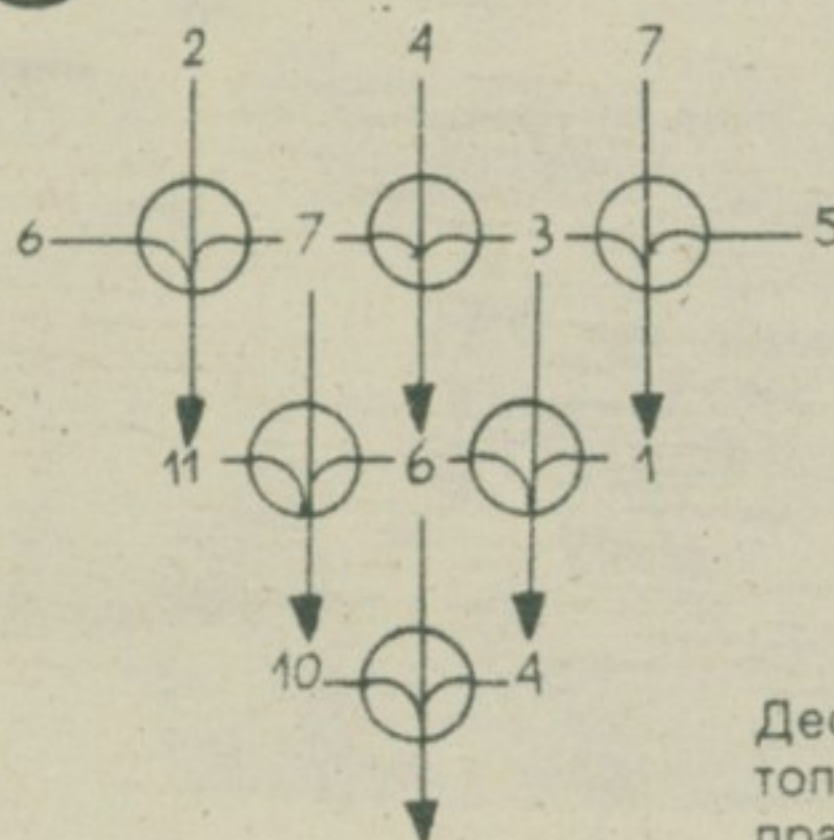
9

Који број треба уписати на месту знака питања.

10

Који број долази испод најдоње стрелице?

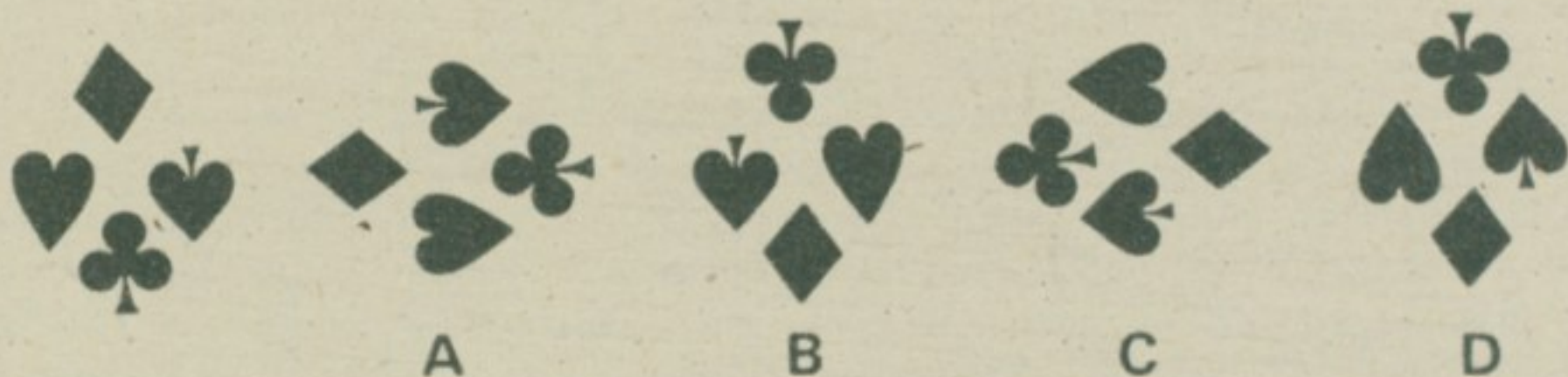

Десно су ликови од „рас-топљених“ форми у левом правоугаонику. Да ли је то лик: A, B, C или D?

11

Цртеж кароа, херца, пика и трефа (сасвим лево) приказан је онако како бисмо га видели у огледалу. По-

ред тога окренут је и наопако. Кој цртежу одговара: A, B, C или D?

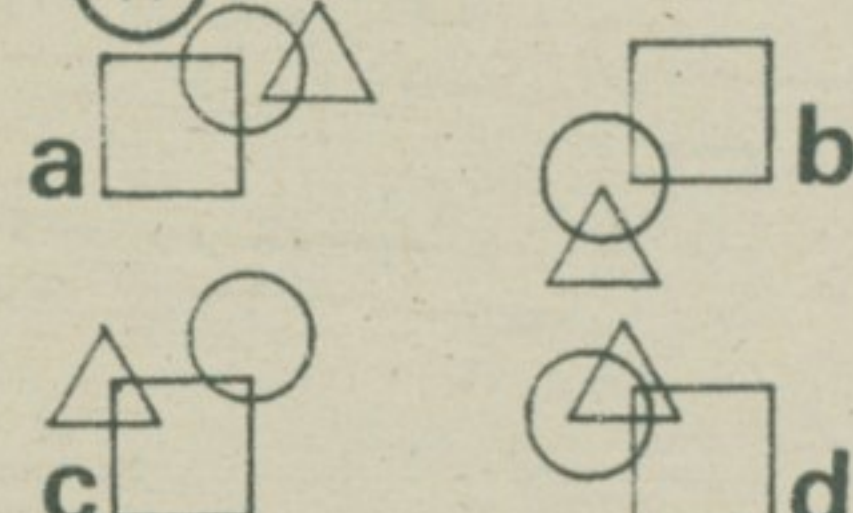

13

ŽĐH . T

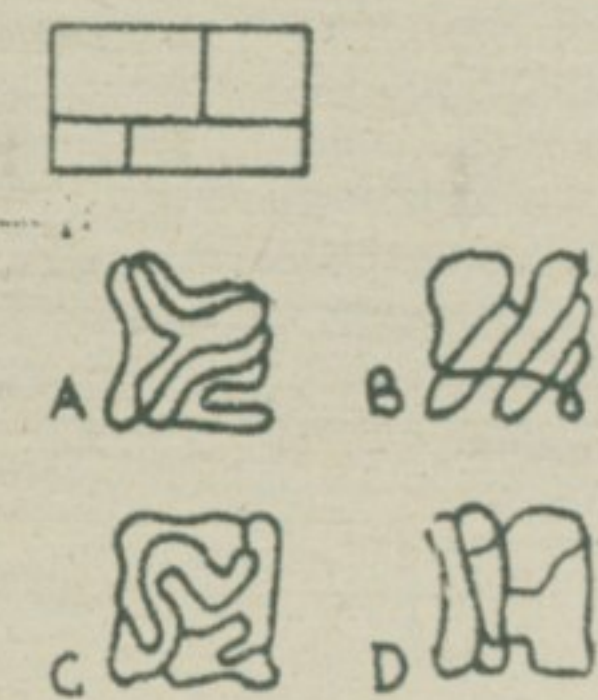
Које слово долази између H и T?

14

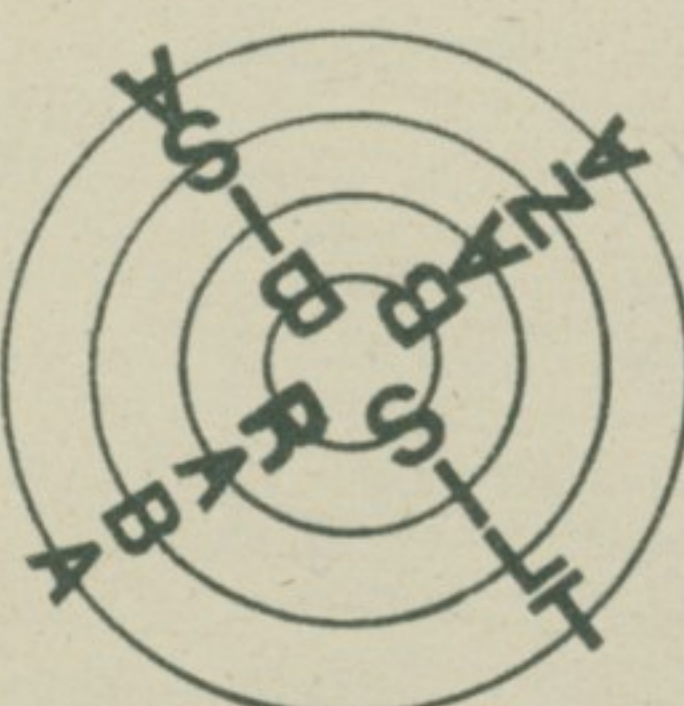

Која се група ликова разликује од остале три групе?

15

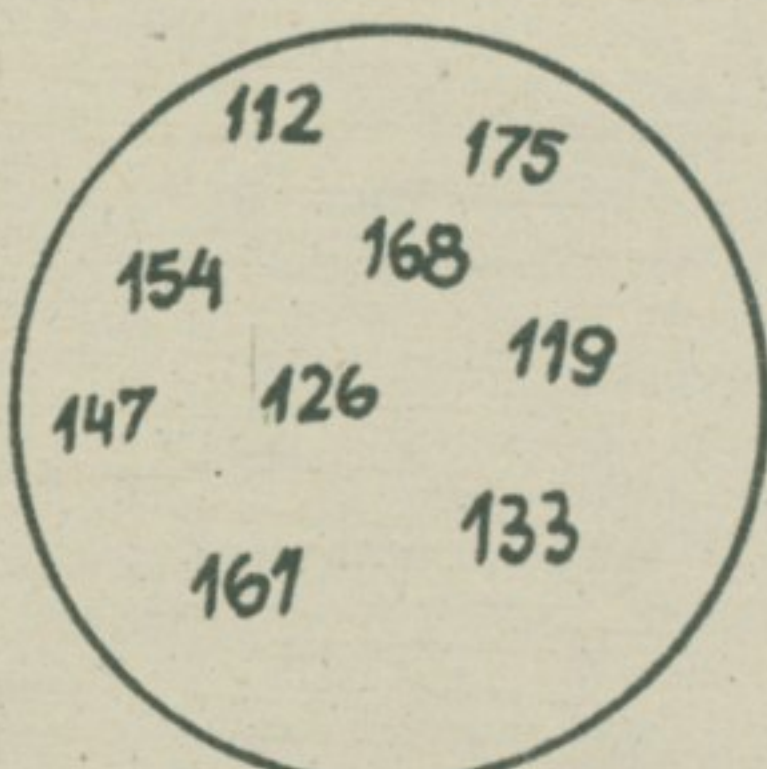

12

Која два круга морају заменити места да бисмо читајући од средине, добили четири речи.

16

Који број овде недостаје?

ТАВИ?

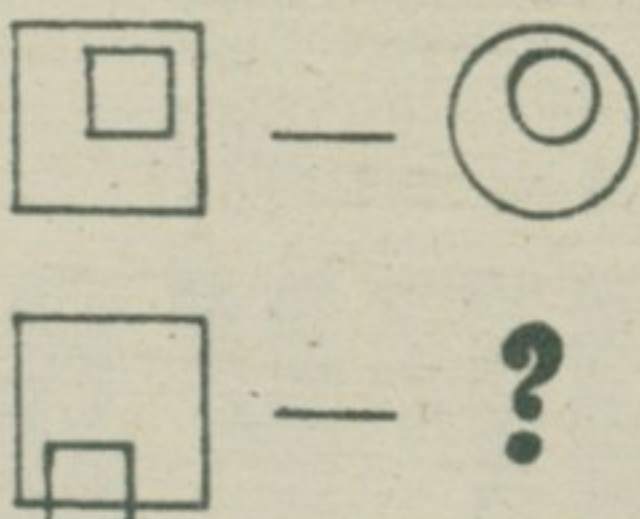
Који је од четири реда различит од остала три:
ДИКЦИЈА – ЦИК
ИНДИЦИЈ – ИНД
НОСОРОГ – НОС
МАРАСКА – ААР

17

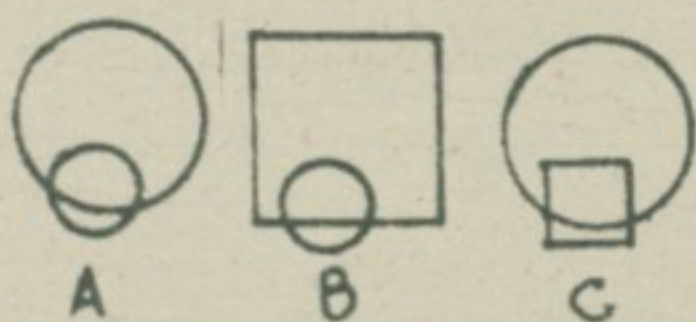
UD . FNJ

У низу слова U, D, F, NJ једно слово долази на место између D и F које?

18

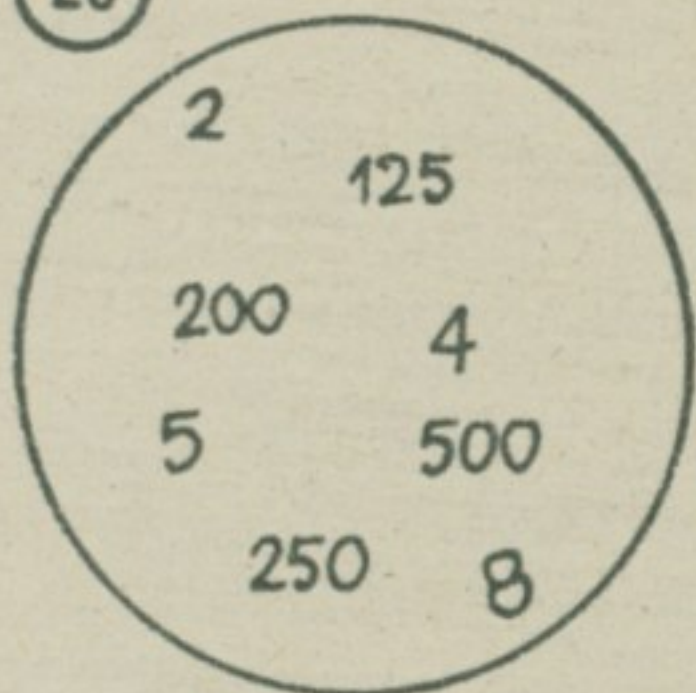
Коју композицију (А, В, или С) треба ставити на место где је сада знак питања?

19

Од пет предложених речи две су синоними: ПРЕДСТАВА – ТАЈНА – ПАРОДИЈА – ИСТОРИЈА – МИСТЕРИЈА. Које су то две речи?

20

По два броја у кругу представљају парове. Како?

21

Премештањем слова А од пет наведених скупина слова добиће се име неког метала. Једна група слова, међутим, даје другу реч. ОЛОВО – АКБАР – МУЛИАНИ – ЛЕЖЕОЗ – УТОМАТА

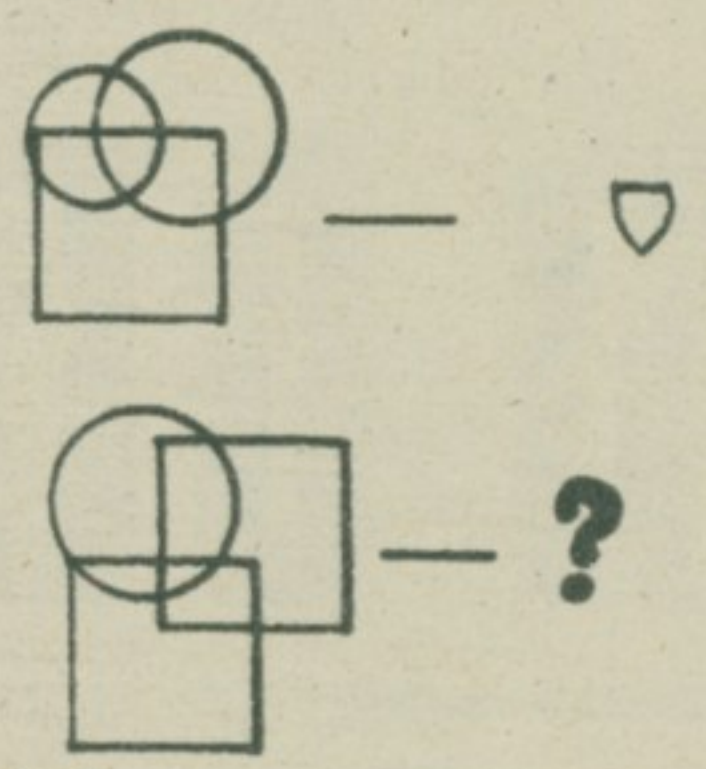
22

ЏД – GH

KL – ?

Која слова долазе на место где је знак питања?

23

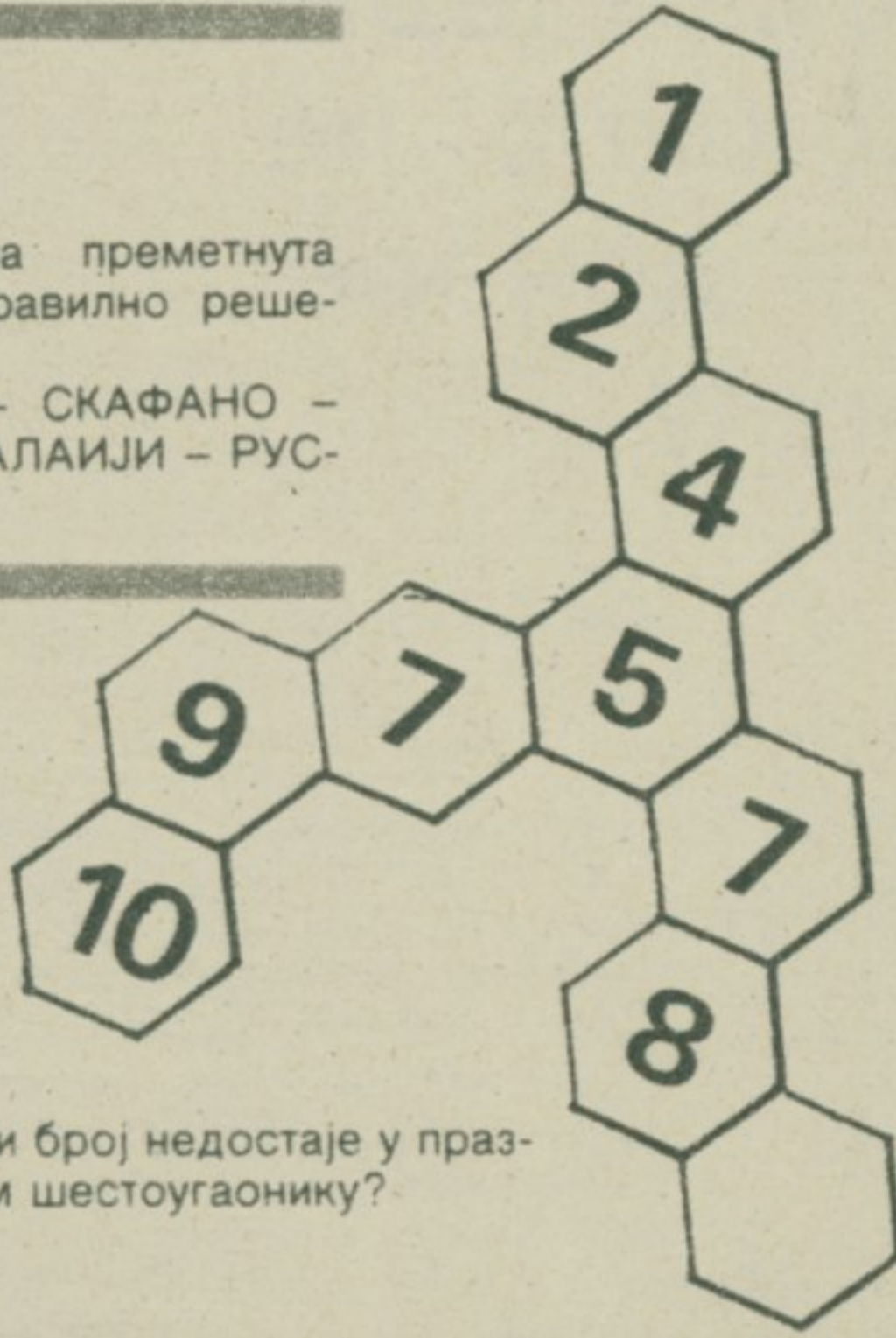

Који лик (А, В или С) треба да стоји на месту знака питања?

24

Само једна преметнута реч даје правилно решење: УТОРИБА – СКАФАНО – ЕБИТО – ТАЛАИЈИ – РУСКАС

25

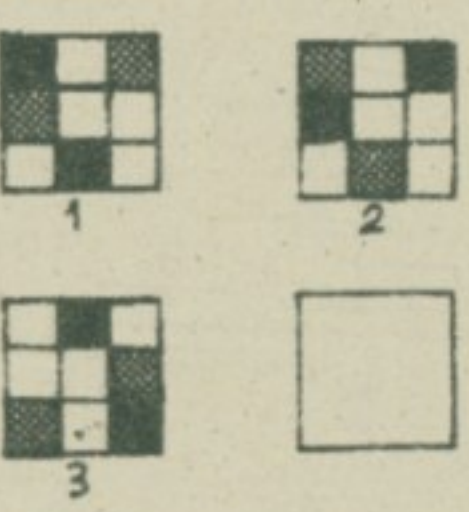

Који број недостаје у празном шестоугаонику?

29

„Не гарантујем неодбрањивост негације супротности истине мојих речи“. Која реченица одговара горњем тексту: а) ја лажем, б) ја говорим истину.

26

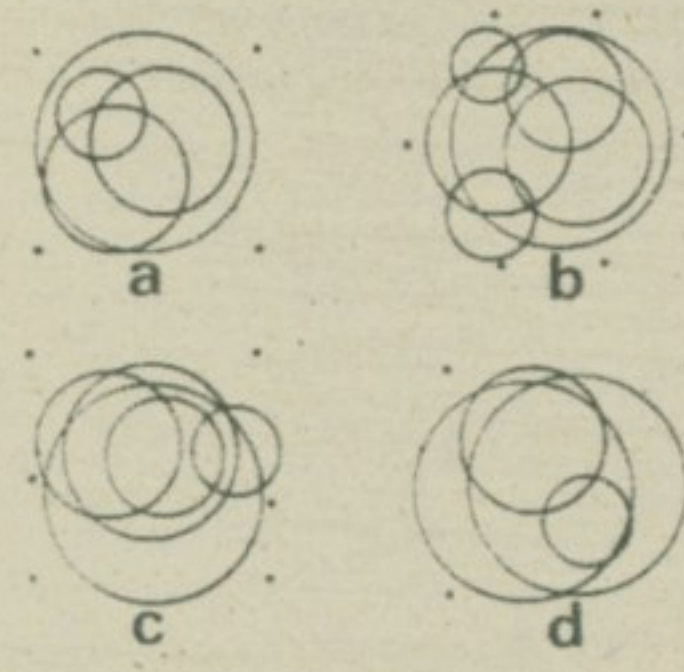

Који лик логички употпуњује горњу композицију: А В или С?

28

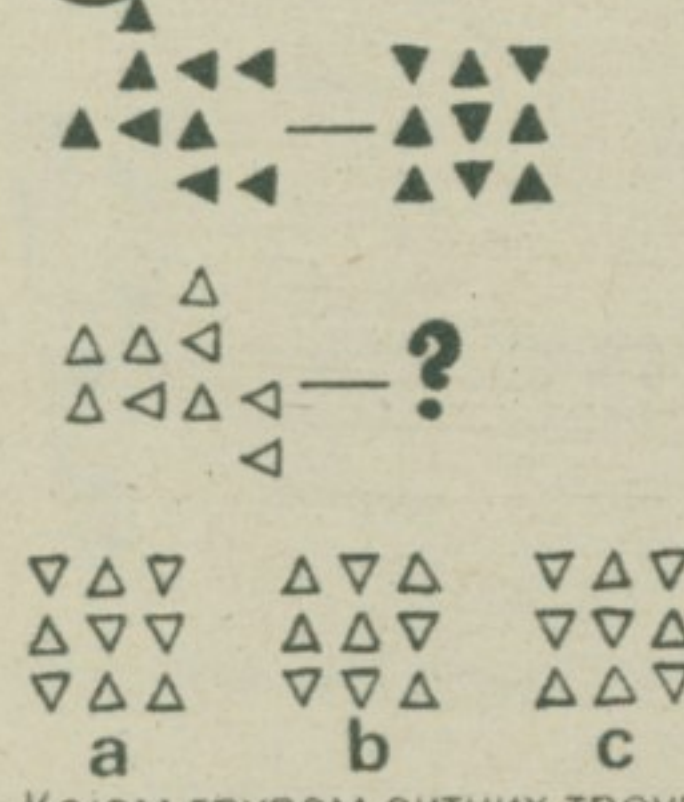
У којој се од четири скупине крије име једног већа: РАНОНПОЛА – АКЈУБА – МУЛИС – ИСПЕОТ?

30

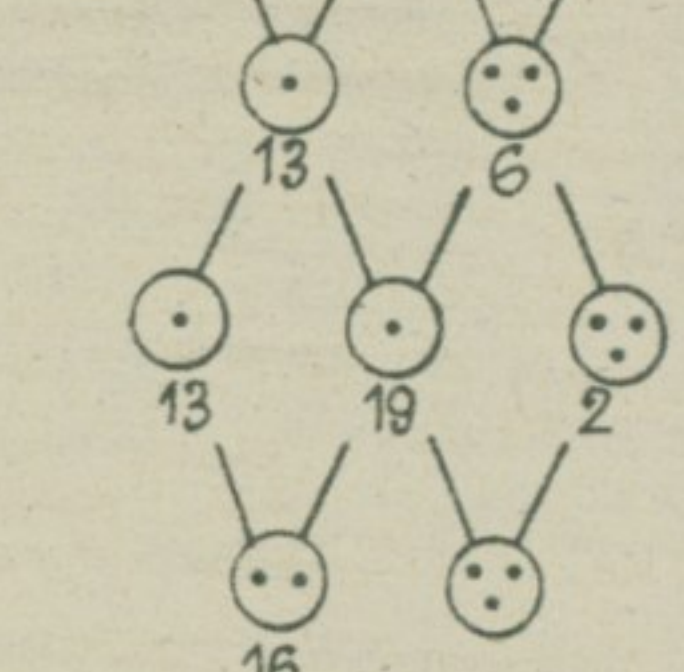
Која од четири композиције (А В, С или D) не пристаје уз остале три?

31

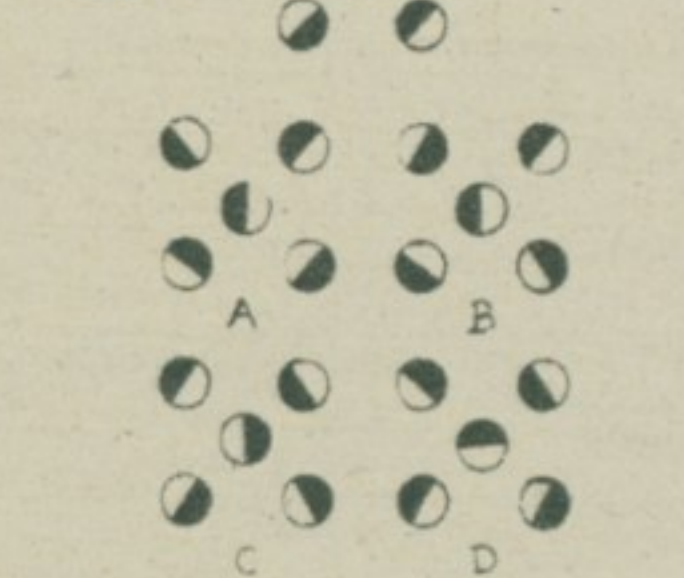
Којом групом ситних троуглова (А, В или С) треба попунити горњу композицију?

32

Који број треба уписати испод последњег десног круга?

33

Композиција кружница на врху приказана онако како бисмо је видели у огледалу, а већ сте навикли, обрнута је. Којој од четири доње композиције одговара (А, В или С)?

РЕШЕЊЕ

1. Разлика се поресично повећава. Недостаје број 10. Слово Р. Уписано је свако друго слово адецеде, отпозади. Цртеж D. 4. Трећи ред. У осталима је десна реч састављена од другог, петог, четвртог и једанаестог слова леве реч. 5. Недостаје 0. Производ савестерја. 20. Производ савестерја. 21. По-кор нара је хиљаду. 21. По-средња: аутомат. 22. Слова N и Nj (разлика по два слова) и Nj (разлика по два слова) даје од почетка, 25. односно од краја адецеде. 7. Лик А. Звезда није испод арха стрелице у тој композицији. 8. Други крст од средине: добијемо реч: што, број 24. Сума бројева сваке кружнице даје број у њеном центру. 10. Број 8. Сваки број резултира сумом два водоравна броја минус горњи број. 11. Цртеж D. 12. Прау и број. Тада добијемо реч: жаба, шиб, дара и лист. 13. Слово Nj. Низ чине слова која су испред самогласника. 14. Група D. 15. Лик C. 16. Лик C. 30. Композиција D. 31. Група D. 32. Број 7. Број испод круга представља суму бројева (или број) изнад њега подељен са бројем тачака у кругу. 33. Композиција D.

ТАБЕЛА ЗА КОЛИЧНИК ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

Број тачних одговора	Количник интелигенције
0 – 5	0 – 100
6 – 10	101 – 115
11 – 15	116 – 125
16 – 20	126 – 130
21 – 24	131 – 135
25 – 28	136 – 140
29 – 31	141 – 145
31 – 33	146 – 150

ДНК УМЕСТО ОТИСКА

У домовини Шерлока Холмса судска истрага уводи фантастичну новину: тест ДНК. Једна једина длачица или врх нокта биће довољни да порота донесе правичну одлуку

Догађај се одиграо недавно у Великој Британији. Један црни дечак рођен у Енглеској, према томе британски држављанин, отишао је летос у Африку да посети оца. Међутим, при повратку у Лондон инспектори службе за усељавање нису му дозволили да уђе у земљу с образложењем да се ради о „замени личности“, односно посумњали су, не зна се зашто, да дечак који се вратио није онај исти који је отпутовао. Узалуд је мајка која је дошла на аеродром да дочека сина протестовала, љутила се, доказивала показујући фотографије на којима је дечак са њом, у њиховој викендици... Ништа није вредело. Упорни инспектори најзад су захтевали анализу крви. Узета је крв од мајке и дечака и направљене анализе које показују класичне карактеристике: крвну групу, резус фактор, подударност антитела итд. Поређењем узорака утврђено је да веза између дечака и жене, истина, постоји, али се

није могло доказати је ли она директна.

Служба за усељавање ставила је дефинитивну забрану. Тада се очајна мајка обратила Лабораторији судске полиције у Ридингу и затражила да се примени нова техника, овде добро позната: тест ДНК. Захтев је усвојен. Биолог је узео једну ћелију од ње, једну од дечака, издвојио ДНК из једне и друге и после поређења два молекула послао извештај полицији: „Овај дечак је сасвим сигурно син ове госпође“.

Врата Уједињеног Краљевства коначно су се отворила пред младим подаником Њеног Краљевског Величанства.

Ко је луд да ради голим рукама

У овом случају тест ДНК срећно се завршио по онога на коме је извођен, али није увек тако. Захваљујући управо њему многи тешки криминалци већ издржава-

ју казну у затворима Велике Британије. Јер довољно је да полиција открије једну длаку, парченце нокта или најмањи траг крви или сперме, па да се уз помоћ биолога лабораторије у Ридингу, против гангстера, убице или насилника прибаве неопорив докази. Укратко, тест се показао тако ефикасан да британска служба сигурности намерава да га користи у свим случајевима кад постоји проблем идентитета или идентификације.

Класична метода идентификације помоћу отисака прстију све је мање поуздана. Сваки „приправник“ криминалац зна да не треба радити голих руку, наравно осим ако се претходно помоћу киселине не изравнају испупчења на јагодицама прстију. Што се тиче оних који намеравају да се бесправно уселе у неку земљу, довољно је да ставе праве отиске на лажну личну карту или набаве фалсификован пасош, па да на граници пређу као да имају исправна документа.

Са ДНК, међутим, нема шале. Ту не помажу никакви фалсификати ни прерушавања. Уз то, овај „отисак“ је врло трајан. Дужина живота ДНК практично нема границе: прошле године биолози су извукли ДНК из мумије старе готово 2500 година и убацили је у бактерије. И, ДНК је наставила да функционише!

„Поштар“ за најважније поруке

Отац ДНК теста зове се Алек Џефри и истовремено је шеф лабораторије за генетику универзитета у Лестеру и директор за истраживање судске лабораторије у Ридингу. Њему је првом пало на памет да то што сваки човек у молекулу ДНК има свој карактеристичан распоред може практично да се искористи, између осталог и у борби против криминала.

Да би се боље схватило о как-

вом се то нарочитом распореду ради и како он може да послужи за препознавање личности, сетимо се неколико основних ствари о грађи ДНК. Као што се зна молекула ДНК, дезоксирибонуклеинске киселине, је носилац генетске информације, односно у њему су садржане поруке намењене ћелијама. Ове поруке, којих има на стотине хиљада, представљене су помоћу гена. Другим речима, ген је мали делић ДНК, и то онај у коме је записана информација коју ћелија користи при стварању одређених протеина. С друге стране, што се много мање зна јер се ради о недавном открићу, дуж целог молекула ДНК понављају се основни низови, секвенце, које не садрже никакву поруку. Ови низови налазе се у такозваним интронима, то јест оним деловима гена који не носе никакву информацију. (Сетимо се при том да један ген обично садржи више стотина нуклеотида, али да ни они немају свисту вредност. Неки, поређани по строго одређеном реду, чине тзв. екзоне, то јест делове који садрже поруку, а други низови нуклеотида који не садрже никакву информацију, распоређени су између екзона и немају никакав посебан значај јер се не могу претворити у ДНК поруку. Е, то су они поменути интрони у којима се налазе секвенце које се понављају код сваког човека на свој начин.

Професор Џефри открио је низове од 15-30 нуклеотида који се понављају од три до тридесет пута дуж целог ланца молекула ДНК. Код Н.Н. је, на пример, нађен низ секвенци од 20 нуклеотида који се понавља десет пута на једном месту, затим двадесет пута мало даље, онда три пута још даље итд. у десет хиљада различитих позиција. Код М. М., насупрот томе, ови низови чине 25 нуклеотида и заузимају, у групама од 3 до 30,

ПРСТА

двадесетак хиљада различитих положаја. Професор Цефри је ове груписане секвенце назвао „минисателити“.

Сви осим близанаца

Заинтересован овим открићем професор је наставио истраживања. Чекала су га изненађења. Најпре је запазио да тзв. рестриктивни ензими прекидају минисателите увек при њиховим крајевима, никад у средини, што дозвољава да се издвоји преостали део ДНК. Затим је код минисателита приметио да свака секвенца која се понавља садржи два дела: централни који се код свих особа састоји од десет база, а с једне и друге стране ове заједничке „шаре“ протежу се серије сличних база код исте особе, али различите од једног бића до другог.

Најзад, његову пажњу привукле су и две особине већ поменуте: да су с једне стране минисателити различите дужине — најкраћи се састоји од три, најдужи од тридесет секвенци, а с друге стране да их има готово свуда у молекулу ДНК, али да се њихов број разликује од особе до особе. Тада је професор Цефри дошао на идеју како да искористи ове различитости. Људи имају различит број минисателита који су, по величини различито распоређени (једни имају много дугачких, а мало кратких, други много средњих, а мало дугачких итд.), и најзад људи немају исти број нуклеотида унутар сваке секвенце — то је било сасвим довољно елемената да се створи поуздана метода за идентификацију. Вероватноћа да две

особе имају исти број минисателита, да су они исто распоређени по величини и да при том имају исте секвенце — прктично не постоји. Изузев, наравно, код правих, једнојајчаних близанаца.

За утврђивање очинства и материнства

Није било једноставно пронаћи начин да се ове разлике учине визуелно приступачним како би послужиле као карактеристике у „личном опису“. То је постигнуто помоћу електрофорезе, радиоактивног материјала и филма превученог нитроцилулозом и данас је довољно имати једну једину ћелију неког човека, па да стручњаци зачас направе снимак његовог „генетичког отиска“. Ови отисци могу користити у свим областима кад треба потврдити или открити нечији идентитет. У судској пракси, на пример, сада је могуће осудити неког поредећи снимак са тракама добијеног од једног молекула његовог ДНК са сликом добијеном од ДНК из власи косе,

добар део линија које има и мајка. Како генетско наслеђе једне особе садржи искључиво оно што је пренето хромозомима оца и мајке (од сваког половина), преостале линије дечака потичу од оца. Он живи у Гани и може потврдити своје очинство поређењем између преосталих цртица и трака остале деце парова који живе у Великој Британији. Тако је помоћу овог теста неопориво утврђена веза између детета и жене која је упорно тврдила да је његова мајка што су јој људи из уреда за имиграцију оспоравали.

врха нокта или комадића коже пронађеног на месту злочина.

На исти начин, неко ко је извршио силовање, а пориче злочин, биће притеран доказима, јасним снимком добијеним из сперматозоида нађеног на жртви. У овом последњем случају, међутим, снимак направљен на основу сперматозоида неће бити баш потпуно исти са оним добијеним од ћелије узете са нокта или лица осумњиченог. О чему се ради? Сперматозоид као полна ћелија садржи само 23 хромозона, а не 23 пара као свака друга ћелија људског организма. На снимку ДНК сперматозоида има и мање трака него на фотографији ДНК било које ћелије са тела, али оне које постоје налазе се на истом месту и имају исти значај.

Кад треба утврдити очинство или материнство, поређење је нешто сложеније, али исто тако поуздано. Минисателити се преносе с генерације на генерацију по законима наслеђа које је дефинисао Мендел. То значи да дете наслеђује један део трака од оца, а је-

дан од мајке јер је производ спајања две полне ћелије (сперматозоида и јајне) од којих свака садржи 23 хромозома. Али, поменути делови нису једнаки код свих потомака истог пара, изузев код једнојајчаних близанаца који имају потпуно истоветно генетско наслеђе. Браћа и сестре, као и обични близанци (из две ћелије) немају никакве шансе да поседују исти снимак трака у молекулу ДНК.

Кад ће генетичке личне карте ући у широку употребу? У судској лабораторији у Ридингу надају се да ће ускоро отисци прстију у личним картама бити замењени генетичким отисцима, то јест фотографијама са карактеристичним тракама. Коначну одлуку о томе треба да донесе британска влада, али не само она. Енглеска не би била Енглеска кад се не би питао и Комитет за заштиту приватности који се бори против свих облика који би „сувише индискретно обележавали личност“.

В.Милићевећ

ШТА СВЕ ТОЛСТОЈ НИЈЕ ИЗМИСЛИО

БАРУТ, ВИНО,

ЈЕДИНО ОБЕЛЕЖЈЕ
СРПСКО-ТУРСКОГ
РАТА 1876. ГОДИНЕ
ПОДИГНУТО ЈЕ
ЈУНАКУ ИЗ „АНЕ
КАРЕЊИНЕ” ИНАЧЕ
СТВАРНОЈ ЛИЧНОСТИ
— НИКОЛАЈУ РАЈЕВСКОМ

Мало је јунака са стра-
ница светске литера-
туре који су се једна-
ко лепо и веродос-
тојно истицали и у
животу.

Зар то не потврђује и
наш Марко Краљевић?
Док је у песмама и преда-
њу све и сва, у животу је
био скромни племић, који
једва да је заслужијао по-
мена.

Не стоје зацело ништа
боље ни Робих Худ, ни Ви-
љем Тел, ни толики други,
на пример, Шекспирови ју-
наци.

Но, тако је то с јунацима
литературе: неки су из-
мишљени, други су уздиса-
ли, а најмалобројнији су
они који су се икад јунали-
ли.

Ипак и у овоме изузеци
само потврђују правило.
Такав изузетак је Толстојев
јунак Алексеј Вронски из
романа „Ана Карењина”.

Његова заслуга за лите-
ратуру свакако је огромна,
али ни она за историју није
безначајна, како ћемо доц-
није видети. Јер све што
у роману чини Вронског
Вронским, Толстој дугује
пре свега личности пуков-
ника Николаја Рајевског,
чију је судбину описао.

Србија — последња шанса

Ко је био пуковник Нико-
лај Рајевски? Зашто је Тол-
стојев јунак дошао у Срби-
ју пре тачно 110 година?

Ево најпре шта каже
Толстој и како га описује:
„Вронски је био нависок,
чврсто грађен, смеђ чо-
век, добродушна, лепа, не-
обично мирна и чврста ли-
ца. У његову лицу и појави,
од кратко подшишане ко-
се и свеже обријана под-
бретка до удобне одоре,
било је све једноставно и
уједно прикладно... то је
један од синова Кирила
Ивановича Вронског и је-
дан од најлепших узора
златне младежи петрог-
радске... то је човек који
ће далеко dospети...”

Није, на жалост, било та-
ко. Пред крај романа каже
се за главног јунака да му
је једина преостала живот-
на шанса тада била да се
отисне на ратиште у Срби-
ји. Он сам, пак, готово да
је није могао ни препозна-
ти.

И ПЕЧЕЊЕ

— Ја, као човек — рече
Вронски — по томе сам до-
бар, што живот за мене
ништа не вреди. А да у ме-
ни има доста физичке
енергије да улетим у каре
и да смрвим или погинем,
то знам. Мени је мило што
имам зашто да дам свој
живот, који, није да ми је
непотребан, него ми је ога-
дио. Некоме ће требати...”

Тај, после погибије Ани-
не, скрхрани човек, био је
иначе унук чувеног генера-
ла Николаја Николајевича
Рајевског, оног славног
војсковође који се иста-
као у бојевима против На-
полеона I 1812. године.
Његов брат је био царев
ађутант. Сам је учествовао
у експедицији у Туркестану,
где је био рањен, па је
потом тамо службовао не-
ко време. Тако га описује
Ћузепе Барбанти Бродано,
Италијан гарибалдинац, ко-
ји је и сам био доброво-
љац у српско-турском рату
1876. године.

Заједно са стотинама
руских добровољаца упу-
тио се у Србију пуковник
Николај Рајевски. Овај ју-
нак Толстојевог романа
„Ана Карењина” отиснуо
се из Одесе 21. јула, про-

шао кроз Београд, па већ
8. августа доспео на бо-
јиште.

Прво сведочанство о
сусрету са Рајевским на
српском ратишту оставио
је Пера Тодоровић у свом
„Дневнику једног добро-
вољца”:

„Уз пут ка Пруговцу
стиже нас однекуд пуков-
ник Рајевски. Он је тек пре
10—15 дана дошао из Руси-
је, и кад се први пут поја-
вио у штабу у Алексинцу, ја
сам га дочекао. Но, кад
сам предао његову визит-
карту Черњајеву, учинило
ми се као да овај долазак
није тако обрадовао ђене-
рала, као што се он радо-
вао доласку других Руса.
От тога доба ја сам још
једном виђао Рајевског.
Сад му приђем и наш раз-
говор окрете се тако да му
ја рекох:

— Невесели дани, г. пу-
ковниче!

— Да, могли би бити ве-
селији.

— Чудно вас нема никад
у штабу! Било би вам коли-
ко-толико утешније кад би

покоје вече проводили у
друштву ваших земљака у
ђенералном штабу.

— Ха, ха, моји земљаци у
ђенералном штабу! — рече
Рајевски, и оно озбиљно
лице, што изгледаше као
да се никад није насмеја-
ло, развуче лак осмех —
моји земљаци! Оно, исти-
на, Волтер вели на једном
месту: човек може да од-
лази у јавну кућу а да се не
зарази, али ја опет не до-
лазим у главни штаб. Та та-
мо вам има много ума,
разума, и сваке добродете-
љи, да се ја искрено бо-
јим да ме не заразе те
штабне врлине.

Овако оштар, скоро ци-
ничан одзив о главном
штабу, и то од једног рус-
ког вишег официра, и то
пред човеком кога он ско-
ро и не познаје — све то ја-
ко ме зачуди, и ја погледах
пуковника са недоуми-
цом.”

Издржите један сахат

Хладан дочек и уз-
држано опхођење главно-
командујућег српске вој-
ске, руског генерала Чер-
њајева према пуковнику
Рајевском, беше само не-
каква маска пред притаје-
ном нетрпељивошћу. Као
да је још само недостајао
неки повод. Убрзо стиже.
Генерал га је брзо нашао

кад је дознао да је Рајев-
ски, у безнадежној ситуа-
цији, наредио да се војска
повуче из Прћиловице на
положај Ђуниса. Разбесне-
ли генерал није бирао ув-
реде.

Ипак, „још исте ноћи се
извинио за увреду коју му
је нанео и сутрадан ујутру
видех на прстима пуковни-
ка Рајевског поред она
два ордена — таковски
крст”, писао је о томе др
Владан Ђорђевић о сусре-
тима с Толстојевим јуна-
ком у својој књизи
„Српско-турски рат, успо-
мене и белешке из 1876,
1877. и 1879. године”.

Ситуација на ратишту би-
ла је критична. Турци су
све јачим снагама надира-
ли према Алексинцу. Пу-
ковник Рајевски морао је
да буде још чемернији
због незаслужене увреде.
Но упркос свему, како пи-
ше др Ђорђевић, смогао
је снаге тог 20. августа да
чак изгледа ведар. Све од-
реда нуткао је хладним пе-
чењем и вином, и то усред
борбе. Тада је само он
имао стрпљења над јелом.
Од суморног ћуталице као
да се тога дана преобра-
тио у човека који је не-
престано задевао шалу.

Кад су Турци не-
задрживо покуљали с Гор-
њег Адровца, генерал
Черњајев се обазре на Ра-
јевског:

— Господине пуковниче,
молим вас похитајте у Гор-
њи Адровац, примите ко-
манду и гледајте да
одржите само један сахат
ту позицију, дотле ћу вам
послати свежих трупа и по-
моћ.

— С бољшим удовољ-
ствијем — прихватио је ра-
дносно Рајевски. Не постоја
неко време, а у штаб гене-
рала Черњајева стиже гла-
соноша с цедуљицом.

„Јављам покорно да је
пуковник Рајевски овога
часа, код моје батерије по-
гинуо од пушчаног зрна не-
пријатељског. Његову саб-
љу, ордене, сахат, кесу с
новцем и џепну записницу
ја сам узео на чување до
даље наредбе. Командир
батерије, поручник Шама-
новић”.

Како је погинуо пуков-
ник Рајевски? О томе је
оставио аутентично сведо-
чанство др Владан Ђорђе-
вић, учесник тих догађаја:

„У два сата по подне ја
сам кренуо са батеријом
из Сухоте да заузмем по-
зицију више Горњег Ад-
ровца. Ту сам се нашао с
пуковником Рајевским ко-
ји је с нашим официрима и
народним командирима
доводио у ред растроје-
ну рудничку бригаду.
Свршивши тај посао, Ра-
јевски даде знак за јуриш,
те тако под његовом ко-
мандом отпочне борба, при-
 чему Рајевски заузео по-

ложај на увратинама једне њиве. На тој њиви била је згодна позиција на коју и ја своју батерију поставих. Чим сам отворио паљбу, Рајевски је дошао у моју батерију, ја му се представих ко сам и која је батерија. Он ми на то изјави захвалност што сам са батеријом дошао тако близу непријатеља.

Пуковник Рајевски је за све време трајања борбе стајао на тој позицији. Он је лично командовао тим крилом нашег фронта. Око четири после подне Рајевског је погодио непријатељски куршум у главу и он је пао мртав без да је могао једну реч изговорити...

Мртвага јунака пренели су другови у оближњи манастир Светог Романа код Ражња. У манастирској порти је првобитно сахрањен. Почетком септембра стигла је у Београд и његова мати да би пренела синовљево тело у Русију.

С тим у вези остала је до данас да живи једна легенда. По њој је, у порти манастира Светог Романа покопано јунаково срце, док је тело испраћено уз почаст. Истина је изгледа оваква: говорило се после трагичне погибије храброг пуковника Рајевског да је његово срце куцало за слободу Србије, па је остало у овој земљи. На то се у војсци и народу надовезала легенда о јунаковој последњој жељи да му срце остане сахрањено у Србији.

Погибију пуковника Рајевског забележиле су све руске новине, а о његовој јуначкој смрти и испраћају његовог тела из Београда за Русију писале су и све српске новине. Тако је „Исток“ известио у броју од 5. септембра 1876. да је Рајевски пренесен из Адоровца у Београд, затим како је тело изложено у Саборној цркви и да је, после телеграма којим јој је кнез Милан изјавио саучешће, у Београд стигла и мати Рајевског. Три дана доцније „Исток“ је подробно писао о погребу.

*

Три деценије после погибије грофица Марија, тетка пуковника Рајевског, послала је нацрте и златне рубље да би се по њеној замисли и за вечни помен обележило место где је пао јунак Толстојевог романа. Тако је 2. септембра 1903. године свечано осветљен храм Свете Тројице посвећен пуковнику Рајевском. Траје и данас и то је једини споменик у Србији који подсећа на српско-турски рат 1876. године.

Будимир Поточан

ИСТО САМО СУПРОТНО

За познатог америчког рагби тренера Френка Лихија не би се баш могло рећи да је оптимиста. Упркос успесима које постиже, он је веома стидљив у прорицању исхода и најбезначајнијег меча. При том увек има спреман бар један разлог зашто његов тим не би требало да победи. Једном, док је тренирао „Бостон колеџ“, требало је да отпутује у Њу Орлеанс и састане се са екипом „Тулени“. Кад је сишао из воза, новинари су се прогурали до њега и покушали да добију изјаву о могућем

результату предстојеће утакмице.

— Било би право чудо да победимо — одговорио је Лихи. — Док смо ми дангубили у возу укочених мишића, момци из „Туленија“ набијали су форму вежбајући рвање.

Само неколико недеља касније „Бостон колеџ“ је требало код куће да игра с неким тимом са Западне обале. Кад су овог пута новинари опколили Лихија, његов песимизам био је још црњи:

— Слаби су нам изгледи да добијемо овај меч, врло слаби. Ми се овде трошимо вежбајући рвање, а они се одмарају у возу и стићи ће овде свежи и пуни кондиције. ■

КАД НЕЋЕ МИЛОМ...

Суд у њујоршкој четврти Менхетн осудио је на казну од 1. до 12 година затвора и последњу од укупно 21 банде, као и 12 кућевласника који су их унајмили. Они су кажњени за насилно истеривање старих станара из дотрајалих зграда у донедавно непривлачним деловима града. Идеја је била да се

тако испражњене зграде уреди и издају новим, богатим станарима. Власници су бандама плаћали и по 100.000 долара да би оне станаре који нису пристајали да се добровољно иселе истеривали следећим методама: прављењем неподношљиве буке ноћу, искључивањем воде и грејања, бушењем рупа кроз зидове и подове, довођењем наркомана у хаусторе, провалама и физичким нападима на станаре. ■

АС АСОВА

На аеродрому на Сејшелским острвима, усред Индијског океана, путници су овог лета могли да виде атлетског носача који је на себи имао мајицу с натписом: ПЛИВАЧКИ КЛУБ АЛКАТРАЗ. ПРВА НАГРАДА.

ЗАБРАЊЕНЕ ВЕШТИЦЕ

Како пише париски лист „Л поан“, у Француској има око 30.000 вештаца и врачева, без обзира на то што је таква професија забрањена. Међутим, тај број је ситница према 80.000 вештица и врачара у СР Немачкој, и чак 400.000 у САД. ■

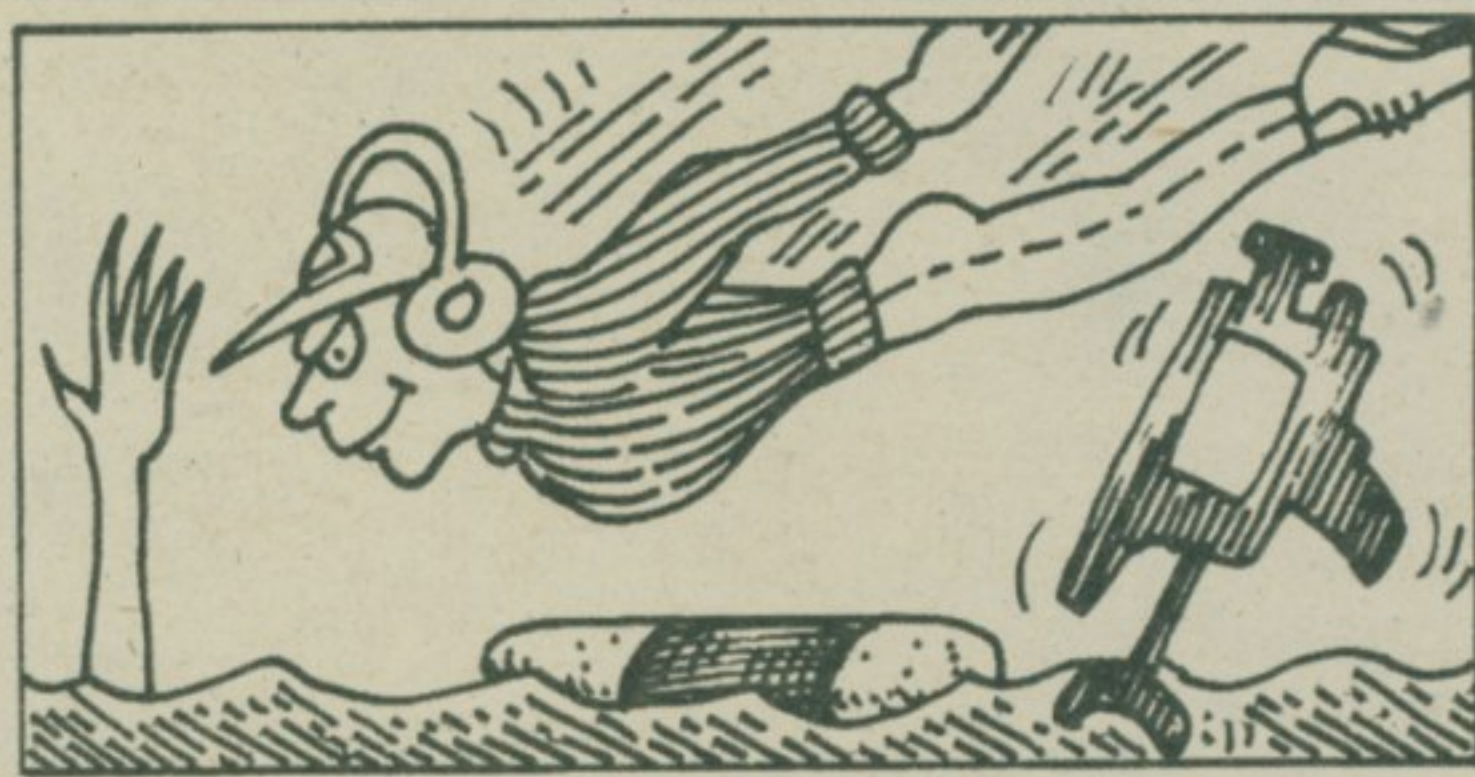
ТА ДИВНА (ПЕРНАТА) СТВОРЕЊА

Фредерик Делијус, амерички композитор немачко-холандског порекла, који је своја најбоља дела створио у Паризу, још као младић могао је да ради само у апсолутној тишини. Зато му је отац, вунарска трговац, купио плантажу поморанџи у Калифорнији. Али, ни ту Фредерику није било довољно тихо.

Једног пролећног јутра, док је вежбао на клавиру, комшијска патка почела је да паче и Делијус више није могао да се концентрише. Затворио је прозор, запушио уши, али узалуд. На крају више није могао да издржи и одлучио је да предузме акцију против кривца. Узео

ну. Ускоро се бука појачала, али је након извесног времена ослабила, да би на крају цело двориште утихнуло. Коначно је млади Фредерик могао да ради без узнемиравања. ■

ЛУТАЈУЋИ СПАСИЛАЦ

Овога пута је локална ТВ станица у Савани, америчка савезна држава Џорџија, остала без спектакуларних снимака полицијске акције спасавања жене која се дави након што је у саобраћајној несрећи упала у реку. Шефови су били разочарани, али Вилма Ферстер, која је захваљујући томе остала жива, свакако о томе

има друго мишљење. Као, уосталом, и двадесет трогодишњи сниматељ Род Бергер. На задатку лутајућег репортера наишао је у правом тренутку да сними како полиција баца дављеници појасеве за спасавање. Док је снимао, схватио је, међутим, да су појасеви пали предалеко и да их се Вилма неће дочепати. Налазио се довољно близу да може да јој помогне. Бацао је камеру и, уместо да буде сниматељ, постао — спасилац. ■

У ЦЕМЕНТНОМ ГРОБУ

Живот је прича, прича је живот

КРИС ЕЛИС ЈЕ
ПОКУШАВАО ДА СЕ
ИЗВУЧЕ ИЗ
БЕЛИЧАСТОГ ПРАХА
КОЈИ МУ ЈЕ ДОПИРАО
ДО РАМЕНА. СА
СВАКИМ ПОКРЕТОМ
ПРОПАДАО ЈЕ СВЕ
ДУБЉЕ

Крис Елис је тог јануарског дана прошле године радио у ноћној смени. До угљенокопа у месту Стоук-он-Трент у британској грофовији Стафордшир довезао се око седам после подне. Пошто је до почетка посла имао нешто више од петнаест минута, свратио је у кантину, да са другарима попије

пиво. Свом пријатељу Мајклу обећао је да извуче шлем који му је упao у челични силос са цементом.

Спољним степеницама успео се уз осамнаест метара високи силос. Требало је да се спусти у челично гrotло скоро до дна, да извади Мајклов шлем. Посао од два, три минута, помислио је тридесет двогодишњи Елис док се спуштао на лествицама од ужади. Висећи на лествицама, Крис се сагао да дохвати шлем. Није успео да га извади. Скочио је на цементни прах и упao у њега скоро до колена. Таман кад је, држећи у левој руци шлем, десном ухватио лествице и хтео да се успне, осетио је како цеметна прашина пада око њега.

Не знају да сам унутра, са ужасом му је прошло кроз главу. Шта ако наставе да убацују цемент у силос? Неће му бити спаса. Једина нада му је била што је свом колеги, Цону Паркеру, рекао да ће, пре него што почне с послом, да се спусти у силос.

Молим те, не остављај ме!

Кад је схватио шта се догађа, Цон Паркер је смешта алармирао раднике. Брже-боље је и сам кренуо у челично гrotло да помогне Крису Елису. Батеријом је осветлио дно. Угледао је два престрављена ока и чуо Крису како запомаже:

– За име бога, спасите ме!

Цон Паркер је сишао до Елиса, пружио му руку у нади да ће успети да га извуче. Али, цеметна прашина је Крису допирала већ изнад струка. Спасовање несрећног човека биће знатно теже него што је мислио.

– Ништа не брини, стари друже, за час ћемо те извући одатле, рекао је што је могао мирнијим гласом, да Крис Елис не осети каква га је паника ухватила.

А Крис? Добро је знао да пријатељ жели да га охрабри. Био је свестан да ће спасавање бити врло тешко. Бела прашина га је држала у „загрљају“ и повлачила надоле. Са сваким, и најмањим покретом, пропадао је све дубље. Цементна прашина му је улазила у очи, гушила га.

– Цоне, молим те не остављај ме, умрећу, овај цемент ће ме прогутати!

Балансирајући на лествицама од ужади Цон Паркер је добро знао да не вреди да и он сам скочи на цементну гомилу. Екипи за спасавање било би теже да извлачи двојицу. Једино што је могао да уради је да ухвати Крису за главу и да га, како-тако, заштити ногама, да се не би угушио.

За то време екипа се скупила у дирекцији угљенокопа, размишљали су шта да се ради. Пре свега, Крису Елису је што пре требало донети маску с кисеоником, спустили су помоћне лествице у силос. Мик Поустл, који је служио војску у морнарици, на подморници, пажљиво је почео да се спушта држећи око струка везану боцу и маску с кисеоником.

Читав сат у „гробу“

Наишао је на застрашујући приказ. Крис Елис је једва дисао. Цон Паркер је и сам био до струка покривен цементном прашином која се подизала и претила да их прекрије обојицу.

Мик није смео да губи ни секунда. Љубљајући се на лествицама једва је успео да стави маску с кисеоником на Крисува уста. Сад је требало кренути с откопавањем унесрећеног човека. Таман кад је већ помислио да можда све и није тако страшно како му се учинило кад се спустио у силос, јер је рукама успевао да разгрене белу прашину и ослободио добар део горњег дела Крисовог тела, цементни прах се поново затворио око Елиса.

И сам Мик Поустл је већ добро био заглибљен у цемент. Као неке две орлушине потпуно прекривене белом прашином висили су Паркер и Поустл изнад Крису Елиса који је имао осећај да је заливен у цемент.

У једном тренутку сва тројица су осетили притисак, као да их нека невидљива сила вуче ужасном снагом надоле.

– Хеј, не вуците нас, хоћете да нас убијете? – заурлао је Мик Поустл радницима на врху силоса који су пратили спасавање. – Шта то радите?

– Покушали смо само да испразнимо цемент и ослободимо вас! Престаћемо сместа! Држите се још мало, долази нова помоћ!

Већ је било осам сати, значи читав сат је прошао откако је Крис Елис био у „цементном гробу“.

Важно је да је прошло

Око силоса су већ била амбулантна кола, сви радници су дошли нудећи помоћ, окупили су се и новинари, фото-репортери. Свако је, наравно, имао другу идеју како треба спасти Крису Елиса.

Око осам и двадесет спустила су се друга два радника да замене Цона Паркера и Мика Поустла.

Смислили су да око Крису Елиса поставе даске и да на тај начин бар мало спрече дизање цементне прашине. Нису смели да користе лопате јер би тако још више дигли прашину. Откопавали су полако Елиса шлемовима и постављали даске око њега. Он је падао у несвест, поново долазио себи... Кад је видео даске око себе помислио је да се налази у мртвачком ковчегу.

Спасавање је ишло полако али, овог пута, сигурно. За нешто више од петнаест минута Крис Елис је био ослобођен цементног праха до колена. Могли су да га извуку из челичног силоса.

На врху силоса била је спремљена хидраулична платформа којом су Елиса спустили на земљу. Сместа је пребачен у болницу. Рендген је показао да нема сломљених костију, лекари су утврдили да није дошло ни до унутрашњих повреда. Доживео је само привремено слепо, око месец дана скоро ништа није видео.

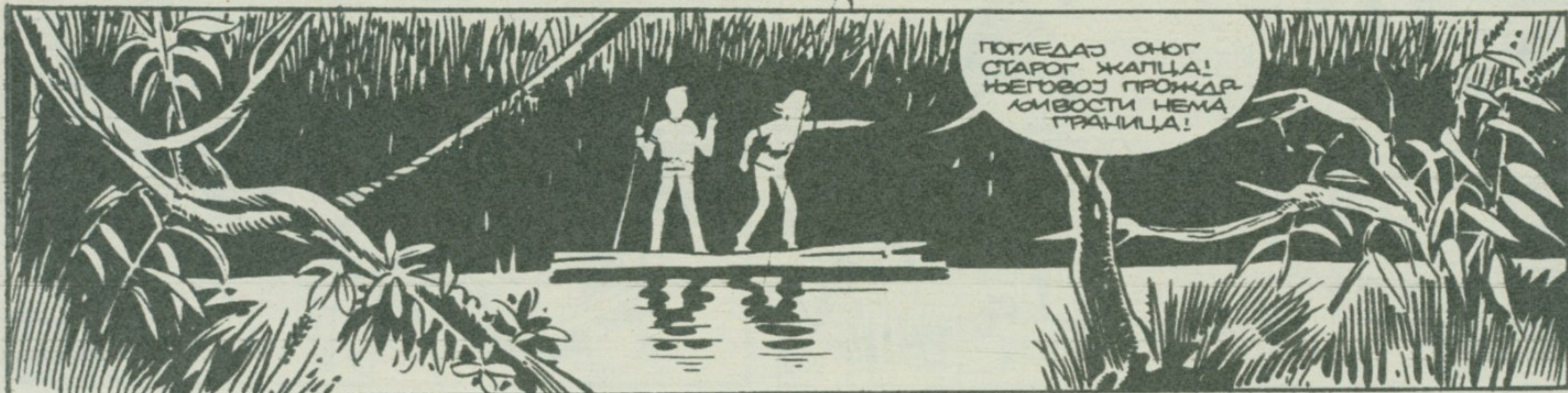
– Било је страшно – рекао је Крис Елис окупљеним новинарима, кад се вратио кући – али, важно је да је прошло. Знао сам да ће ме спасти моји другари!

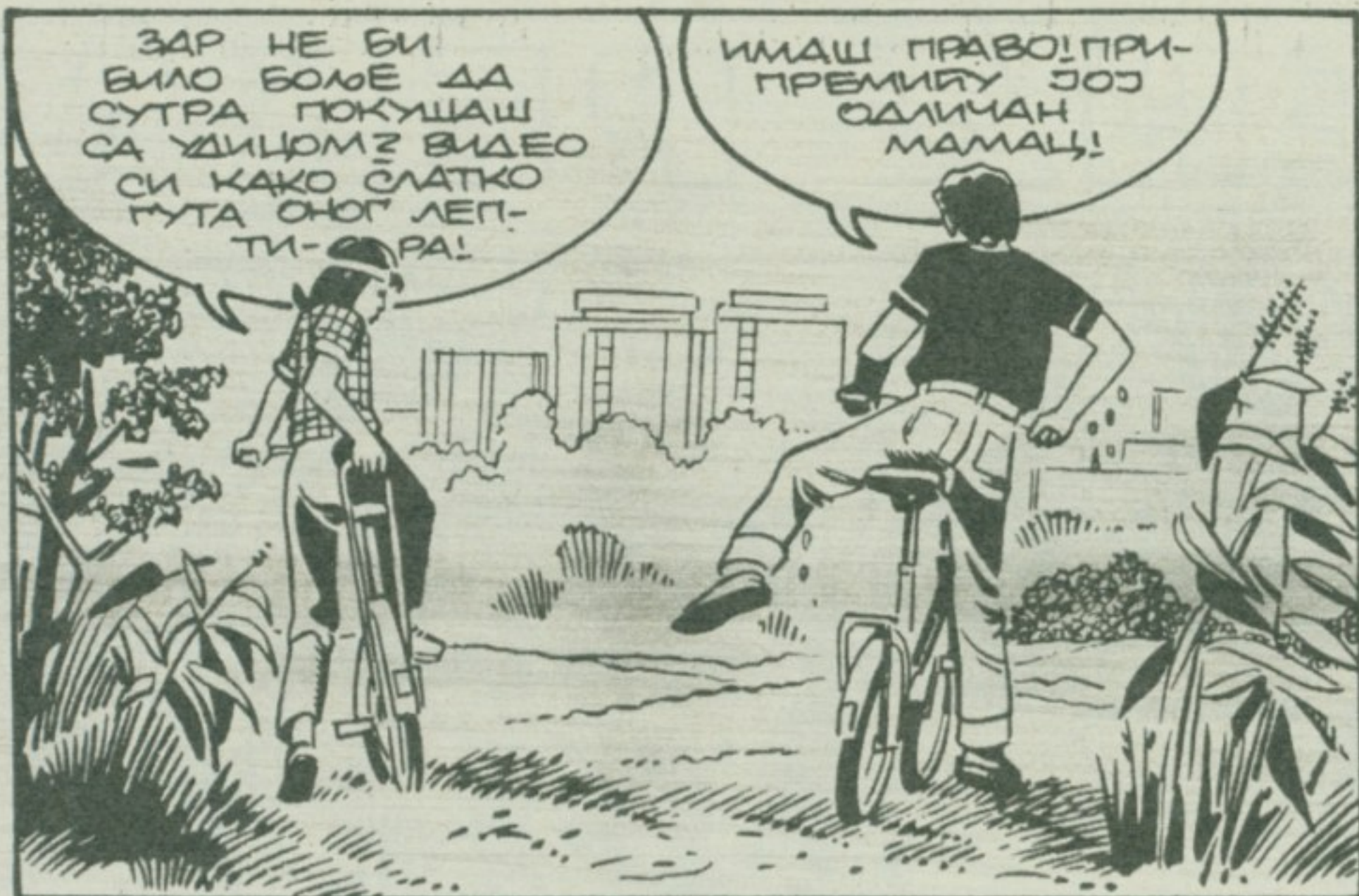
В. С.

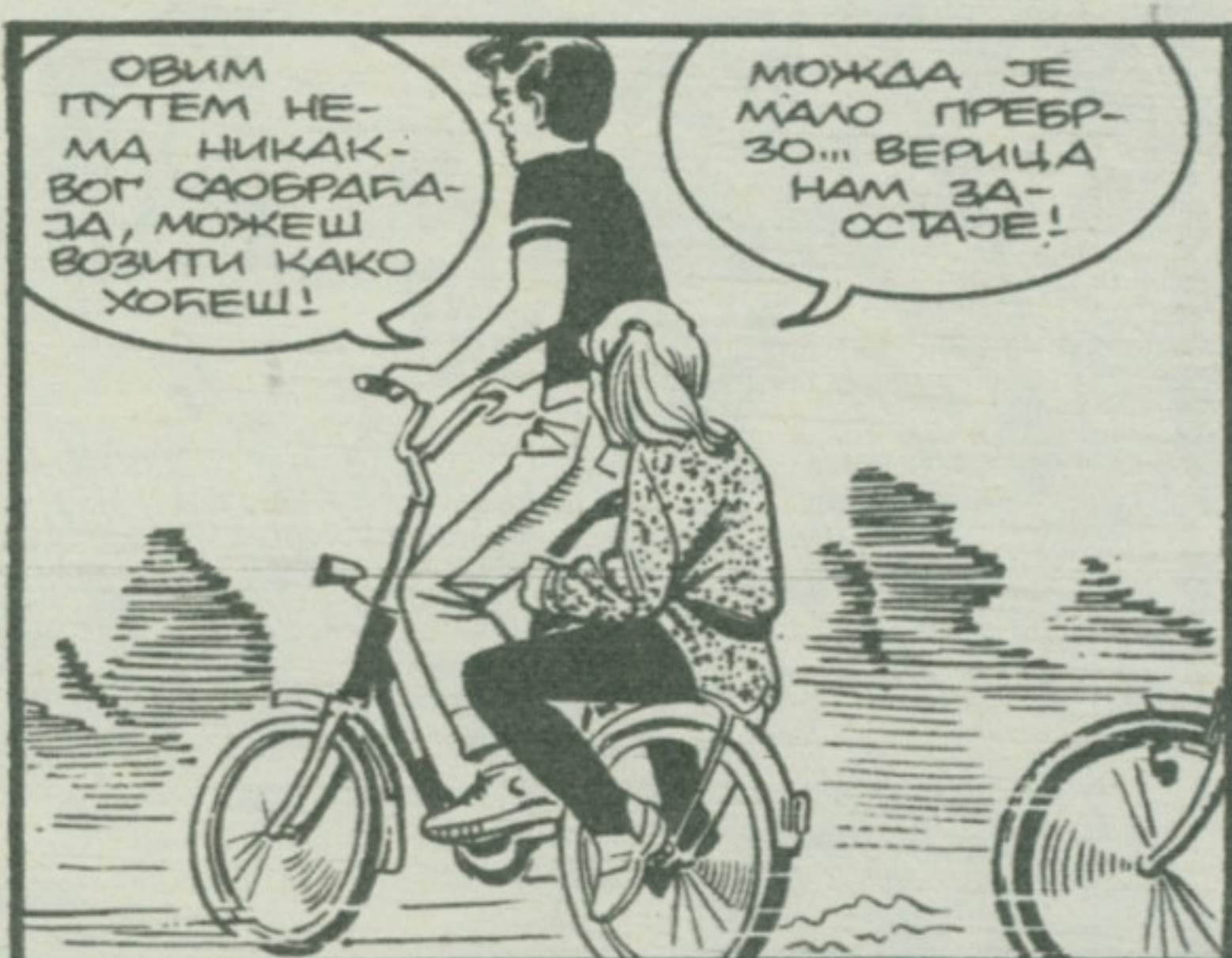

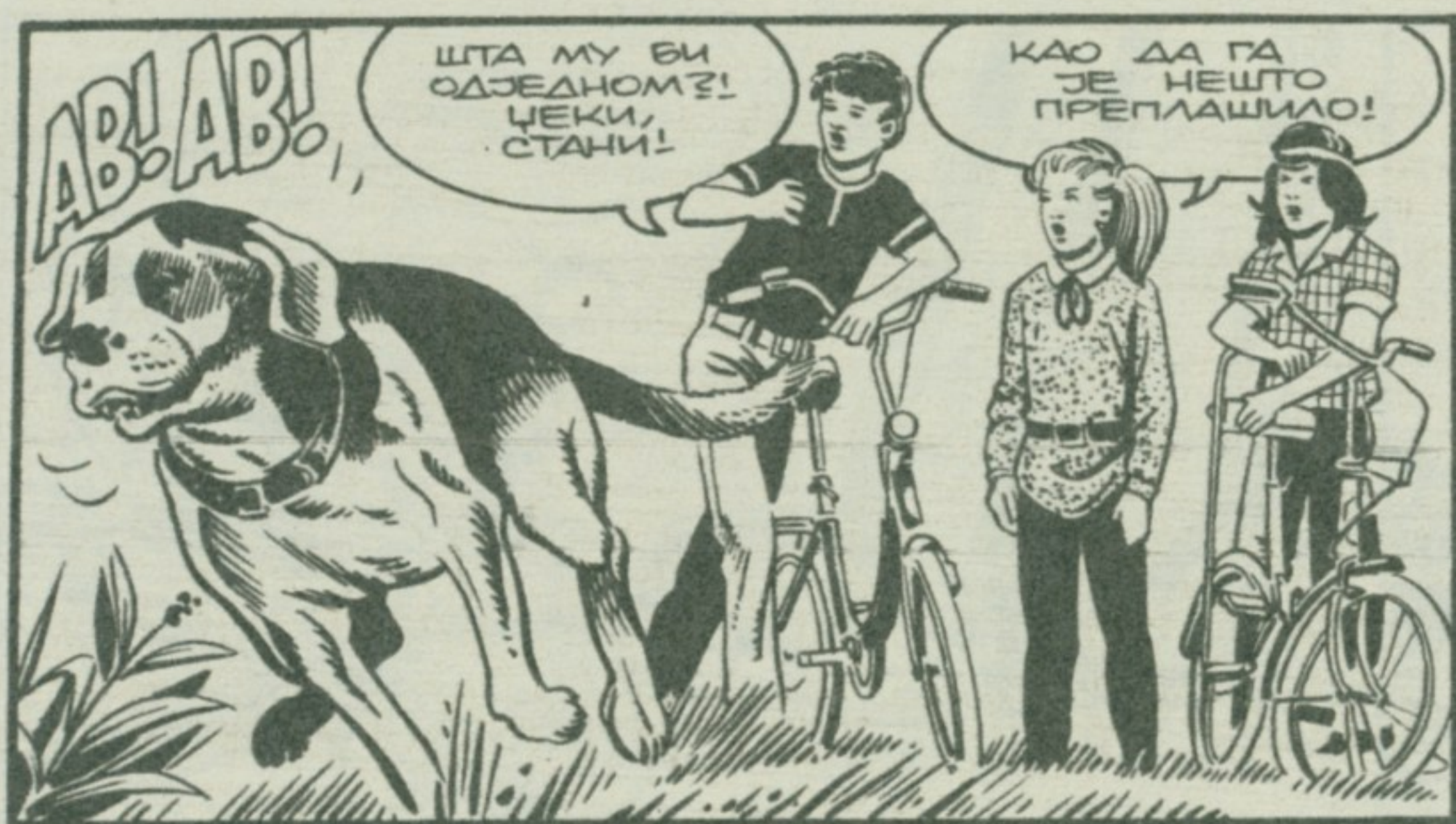
ЗЕКИРА
И АХМЕТ
МУМИНОВИЋ

ЗАГАЋЕНА РЕКА

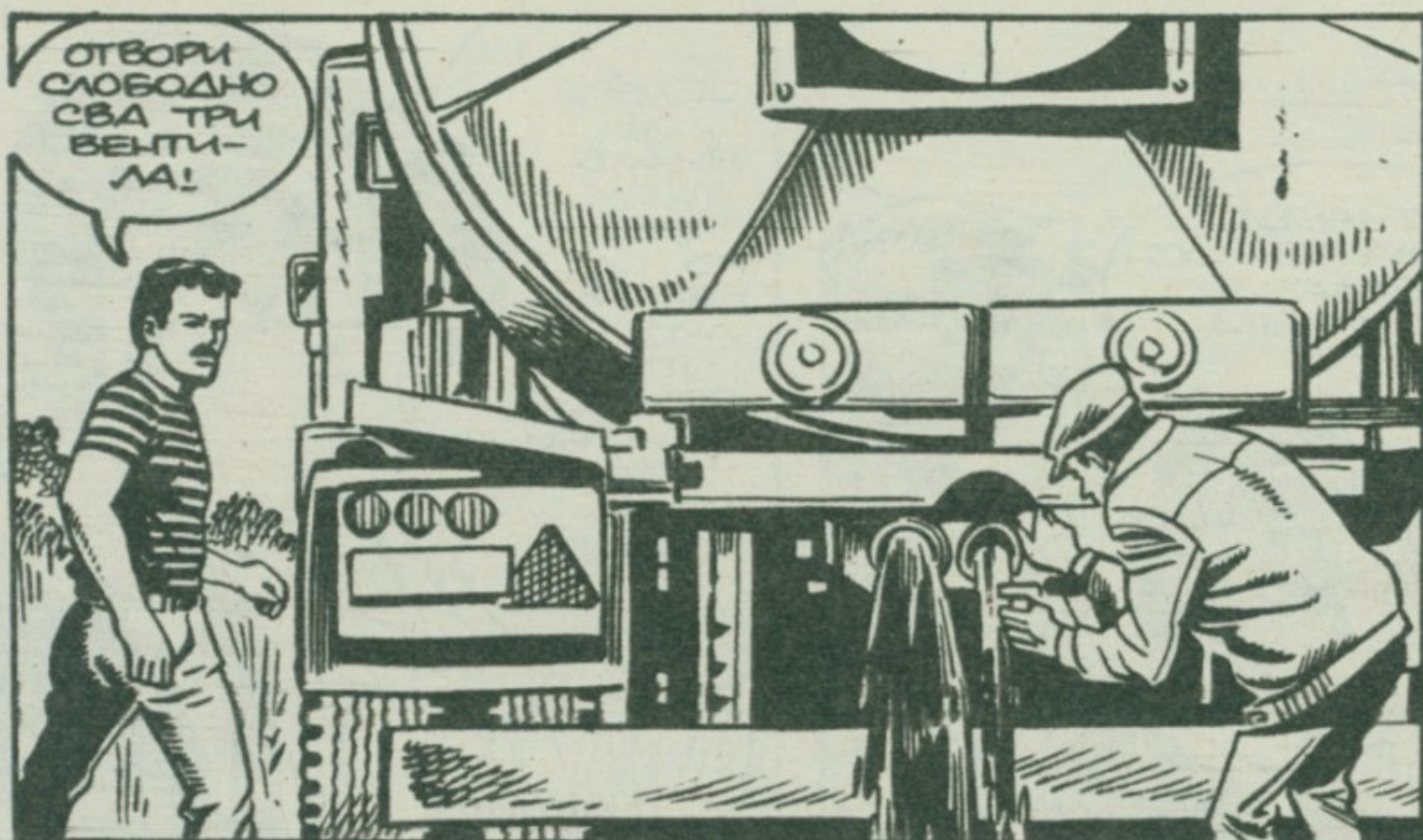

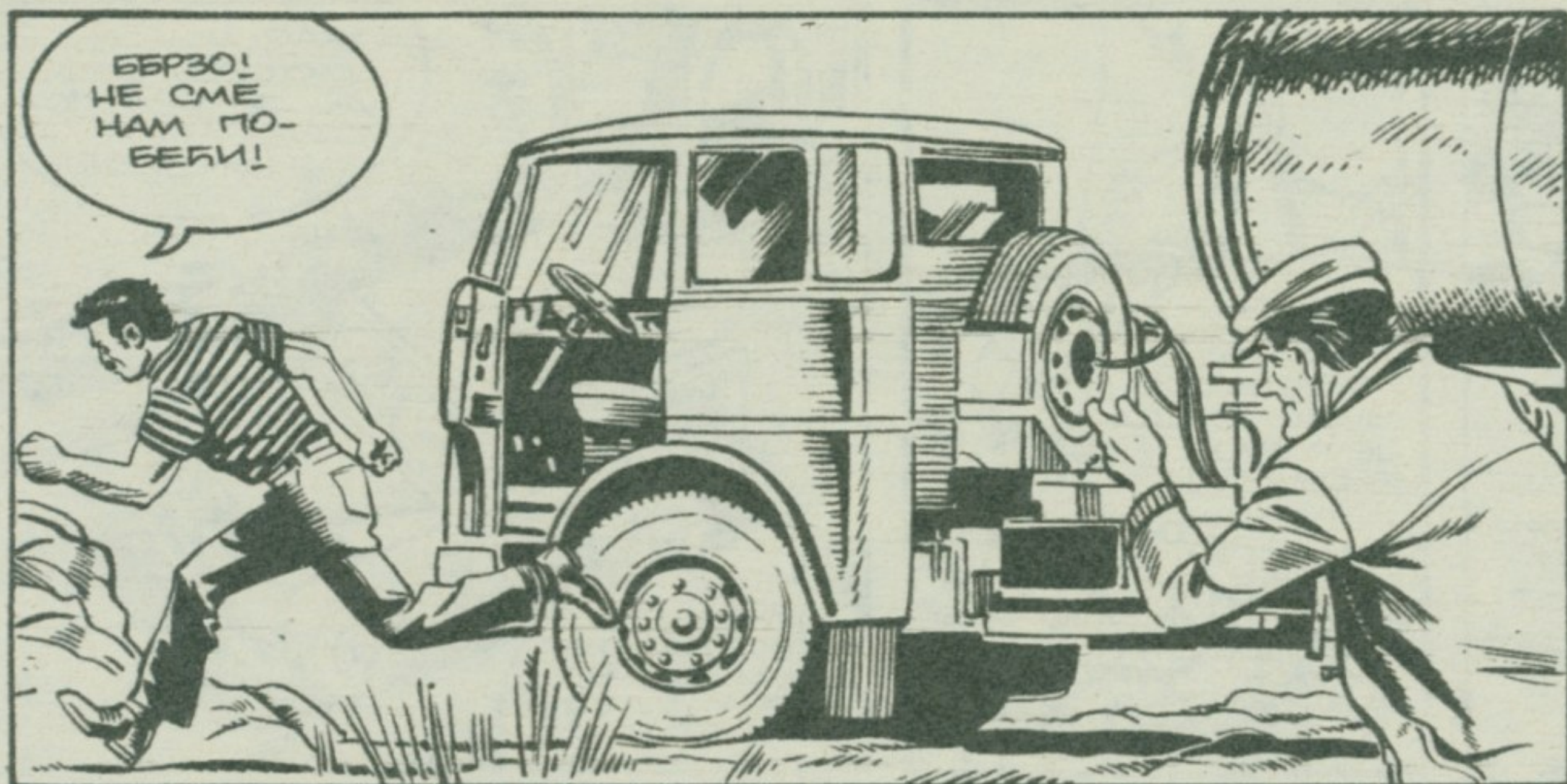

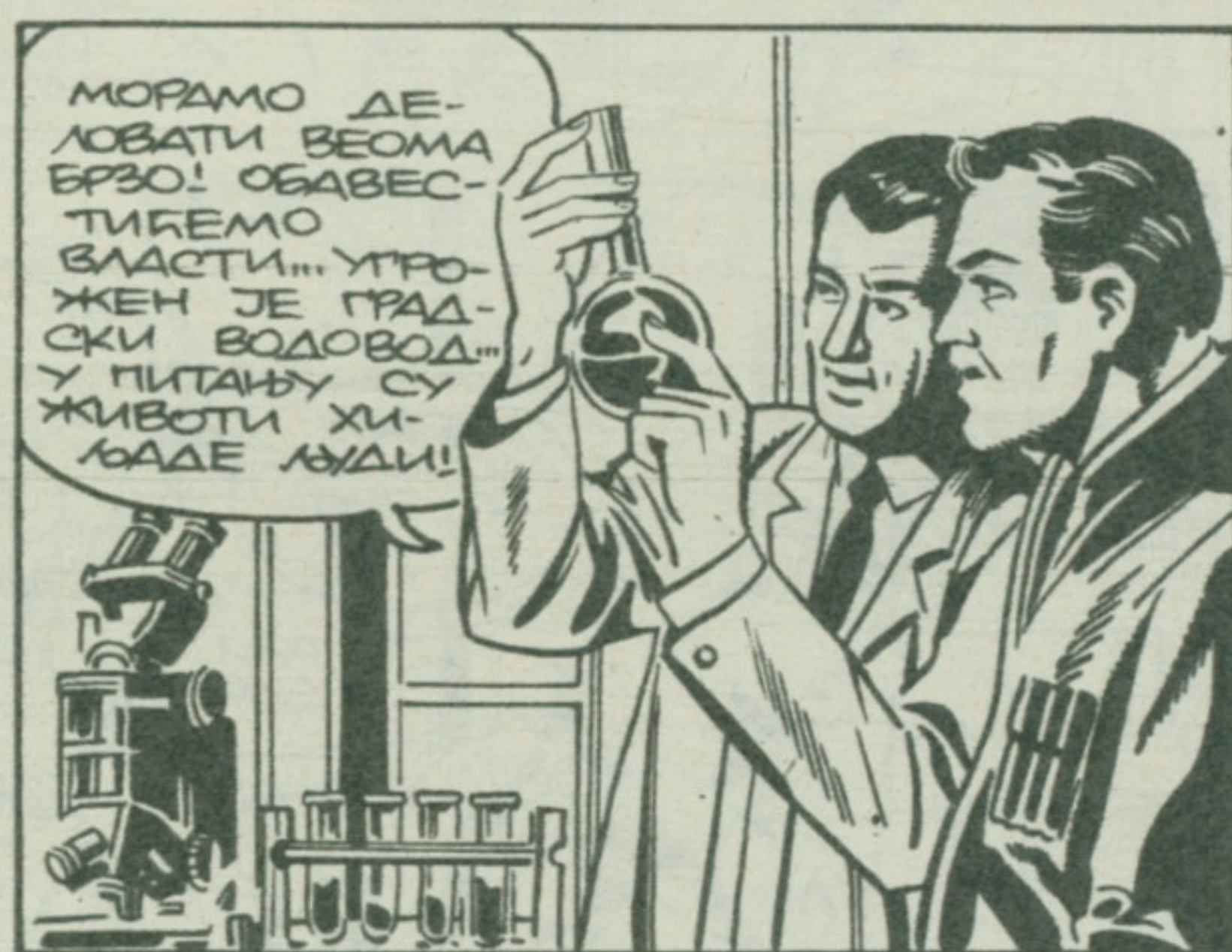

НЕШТО КАНИЈЕ САША СЕ НАШАО ОА СВОЗИМ ДРУГАРИЦАМА ВЕРИЦОМ И АНЕТОМ...

КАД СУ ОБАВЕШТЕНЕ О ТРОВАЊУ, СПЕЦИЈАЛНЕ САНИТЕТСКЕ ЕКИПЕ КРЕНУ-ЛЕ СУ У АКЦИЈУ...

МЕЂУТИМ, У ДВОРИШТУ СЕ ДОГАЂАЛО НЕШТО НЕОБИЧНО... ЏЕКИ ЈЕ ПОКУШАВАО ДА СВУМЕ ОГРИЦУ...

ПАС ЈЕ ОСЕТИО ДА МУ ЈЕ ГОСПОДАР У ОПАСНОСТИ...

ИЗОШТРЕНИМ ЊУХОМ ПРАТИО ЈЕ ТРАГОВЕ КОЈИМ СУ ОТМИЧАРИ ОДВЕЛИ САШУ...

У МЕЏУВРЕМЕНУ, НА ПЕРИФЕРИЈИ ГРАДА...

ХМ... ХММ... ММ
МММ... ДОШАО СИ
ДА МЕ ОСЛОБО-
ДИШ, ВЕРНИ
МОЈ ДРУЖЕ!

ЏЕКИ ЈЕ СВОЈИМ
ОШТРИМ ЗУБИМА
ПРЕТРИЗАО ВЕЗЕ НА
РУКАМА...

ОВО ТИ НИ-
КАДА НЕЋУ
ЗАБОРАВИТИ!
А САДА, БРЗО
КУРНИ!

САША, СИНЕ
МОЈ! ПУСТИ-
ЛИ СУ ТЕ?!

НИСУ
МЕ ПУСТИ-
ЛИ! ПО-
БЕГАО САМ!

А ГДЕ
ЈЕ ТАТА?

Мумић
15 бвч

ОТИЦАО ЈЕ НА УТОВОРЕ-
НИ САСТАНАК СА ОТМИЦА-
РИМА, У
ВЕЛИКИ
ПАРК КОД
ДАРВИНО-
ВОГ СПО-
МЕНИКА...

ЏЕКИ,
ИДЕМО!
А ТИ,
МАЈКО,
ОБАВЕС-
ТИ
МИНИ-
ЦИЈУ!

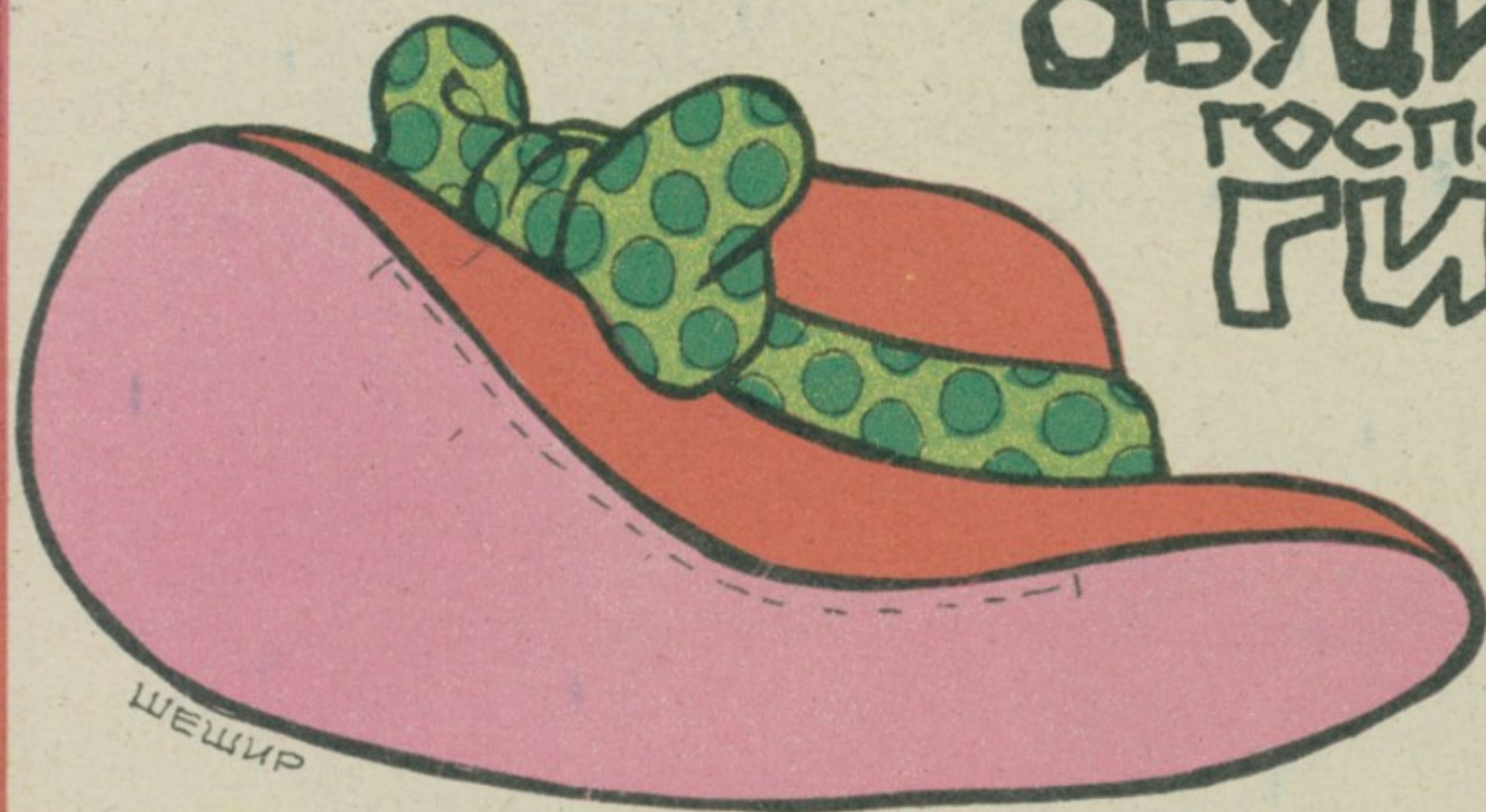

ОБУЦИТЕ ГОСПОЖИЦУ ГИЦУ

ГИЦУ ЗАЛЕПИ НА КАРТОН И ИСЕЦИ

БОМБА У ГРУДИМА

ХИТ

Ову плочу смо снимали од маја месеца па све до половине јула, када смо направили паузу и онда, тек септембра урадили ремикс. На њу је утрошено 320 сати снимања и веома смо задовољни, јер се код нас плоче обично раде за сто сати. Снимали смо у једном новом студију који се зове „Шана на“ и то је прва плоча која је у њему снимљена. На албум смо ставили девет нових песама а продуцирао их је Саша Хабић. Све текстове сам ја написао а и музику за шест песама, док је за остале три музику урадио наш гитариста Јане Парђовски. Аранжманима смо се бавили сви заједно са Сашом Хабићем. На плочи има и гостију. Позадинске вокале смо у тројци певали Љуба Нинковић (Тунел), Асим Сарван и ја. Власник студија мајстор Шане је у једној песми одсвирао соло на усној хармоници. У насловној песми „Бомба у грудима“ одсвиране су две гитаре. Једна је Јанетова а друга Владе Неговановића из „Тунела“. Саксофон је свирао Неша Петровић. Бубњара је заменила машина и много времена смо утрошили на њено програмирање. Ишли смо на то да бубњеви, иако синтетички, добију што природнији звук. Иначе, са нама сада као бубњар ради Мирослав Карловић који је нешто старији од нас и запослен је као професор у музичкој школи „Станковић“. Он је завршио цез академију у Грацу и раније је претежно свирао цез. А ми смо се за машину одлучили због услова у којима смо радили. Студио је смештен у кући са станарима и лакше је било тако.

Пауза

Од наше прве плоче прошле су две године. У међувремену смо издали сингл са песмом „Освојићу свет“ који је изашао зато што су нас звали у Опатију на фестивал а услов је био да се појавимо са једном новом песмом. Ову плочу смо спремали годину и по дана. Хтели смо да направимо другачију музику а требало је прво да се деси нешто у нама као ауторима, па у нама као извођачима да бисмо дошли до нових песама. На пробама смо свирали неке сасвим другачије ствари зато да бисмо добили рескију гитару, чвршћи ритам, да би се мој глас навикао на оно што смо замислили да урадимо. И зато нам је требало много времена, али није нам жао. Једино је штета што нас тако дуго нема. Наша прва плоча је настала убрзо пошто смо се окупили и она је резултат упознавања, настајања групе. Оних девет песама које смо ставили на плочу биле су једине које смо имали. То је некако наше прво дете, па је најдраже. Пошто смо стекли одређени статус и одсвирали концерте, размишљали смо о томе како да се променимо и направимо да све буде много конкретније, чвршће и разумљивије. Јер прва плоча нам је много помогла да направимо другу. Девет песама које се појављују на новој је избор од седамнаест које смо имали.

Гитаре

У домаћој музици се мало полаже на аранжмане. А за стварање атмосфере, осим методике, важни су и аранжмани. Наша песма са нове плоче „Склопи очи месече“ имала је три верзије док није настала ова коју смо снимили. А њен коначни аранжман настао је на дан уласка у студио. Пажљиво смо радили на томе да сваки инструмент има за себе добро разрађену атмосферу.

После паузе дуге пуне две године београдски састав „Цакарта“ снимно је нов албум, други по реду. У међувремену, група се није много појављивала у јавности а „Бомба у грудима“, како се албум зове, показује како се на њему дуго и темељно радило. ГОВОР ПЕВАЧ ГРУПЕ ИГОР ПОПОВИЋ

Радили смо и на томе да добијемо звук гитаре какав нисмо имали на првој плочи. На пробама смо терали Јанета да носи песму, да буде главни. Јане је увек свирао неке топлих гитаре како ми то зовемо и он је најјачи у тим провејавајућим звуцима. Али је онда почео да слуша америчке плоче, Брајам Адамс (Brayn Adams), Тину Тарнер, Бруса Спрингстина, да би све то уклопио у неки чврст мозаик.

Вечерас

Пре почетка снимања урадио сам само два текста. Све остало је написано малтене на дан певања и то под неким страшним напоном. Али, сада сам први пут задовољан текстовима. Јер кад пишем размишљам о томе како ће да их слуша дете од седам година, тинејџер, људи наше генерације а опет зашто да не, како ће на то гледати и старији. Размишљам о комуникативности

текстова, о томе како их склопити да буду разумљиви за сваког. На првој плочи сам имао фазу љубавних текстова који су били сви на исти фазон. И решио сам да доста тога променим, да их раширим на све стране. Решио, „Бомба у грудима“ је љубавна песма, али некако другачије љубавна. Песма „Склопи очи месече“ говори о чудном љубавном троуглу: месец, она док спава и ја. „Бенг бенг бенг“ је сатирична или, како бих рекао, акциона. „Лова“ је један весели градски текст који може да се схвати на два начина. Ја сам га замислио као киднаповање и неку јурњаву кроз ноћ. За „Мале полицајце“ у глави су ми били Гремлини. Нека чудна бића која нон-стоп праве фрку, штипају те, гризу и малтретирају али је све то ипак симпатично. За сваку песму сам имао мотив. За „Бомбу у грудима“ сам хтео текст који пуца, експлодира, да буде рокерски у сваком смислу. Гледам како то ради Брус Спрингстин. Он каже „напићу се“ и то добро звучи. Али кад то кажеш код нас, одмах вуче на народњаке. Е сад, зашто да не напишем: „Сви црни људи слажу своје црне гласове за трећи светски рат у твојим ногама“. И све асоцира на певање јер црнци то сјајно чине а трећи светски рат у твојим ногама је неко играње до зоре. „Вечерас“ је права песма за растанак и то прилично лична. Њу смо написали Милан Делчић, бивши певач групе „У шкрипцу“ и ја. Заједно смо направили концепт који сам уобличио и додао неколико слика. У песми „Љубав је“ налази се моја класична загонетка да текст може да се тумачи на два начина. То сам урадио и на првој плочи у песми „Позови ме“ али пала је на испиту јер нико није успео да укапира поруку те песме која не мора да буде само љубавна, не мора да буде посвећена само жени, већ може да се бави и неким патриотским осећањем. И сада сам направио „Љубав је“ која говори о ономе што нас држи и не дозвољава да се било шта учини.

Разочаран

Трудим се да редовно слушам музику која се снима у иностранству. Откинуо сам на последњи албум „Со“ Питера Гебриела. Он је невероватан и способан да развеје све сумње које се рађају у вези са његовим новим плочама. Јер свака му је боља од претходне. Свиђа ми се што се вратио живој свирци. Да не говорим о изузетно сложеним ремиксима које је изузетно тешко радити. Никада боље није певао а текстови су му саршени. У песми „Mercy Street“ осећа се мала носталгија за радом у групи „Ценезис“. И Кејт Буш одлично пева на његовој плочи. И њен последњи албум ми се допао само рекао бих да продукција није одговарајућа. А тек што је добар последњи албум „Манхатан Трансфер“ који су називали „Вокалес“. Модерна плоча, а певају прелепо. Од новијих, није ми јасно зашто се људи ложе на групу „Кјур“ (Cure), мени се много више свиђају „Калт“ (Cult). Конкретни су, ударају безобразно у главу и праве су звезде. И Крис Рија (Chris Rea) је диван музичар, његов последњи албум „На плажи“ има сјајних песама. Допада ми се што има добар глас и атмосферу. Мало сам се разочарао у енглеску сцену али Крис Рија поправља ствар.

ДОГОДИЛО СЕ

21. новембра 1968. године
– „Бели албум” „Битлса” постао златан јер је достигао tiraж већи од милион примерака.

22. новембра 1969. године
– Џо Кокер први пут се појавио на америчким топ-листама и то албумом „Уз малу помоћ мојих пријатеља” (With A

Little Help From My Friends). А пријатељи који су му помагали на плочи све саме звезде: Џими Пејџ, Стиви Винвуд и Алберт Ли.

23. новембра 1899. године
– Постављен први цубокс у историји. Компанија Пацифик Фонограф инсталирала га је у предвоју Палас Ројал хотела у Сан Франциску.

24. новембра 1972. године
– Рик Нелзон је добио златну плочу за свој сингл „Журка у башти” (Garden Party).

25. новембра 1969. године
– Џон Ленон је вратио почасно одликовање које су „Битлси” добили од краљице Елизабете, у знак протеста због Британског ангажовања у Бијафри и помагања америчког рата у Вијетнаму. Његов, тада најновији соло албум „Хладна ћурка” (Cold Turkey) је нагло почео да пада на топ-листама.

26. новембра 1968. године
– Чувена супер група „Крим” одржала је опроштајни концерт у Ројал Алберт Холу у Лондону пред пет хиљада гледалаца. Концерт је снимила британска телевизија и од тога направила филм једноставног назива „The Cream”.

27. новембра 1964. године
– Објављен албум „Битлси на продају” (Beatles For Sale) на коме се нашао и хит-сингл „Осећам се сјајно” (Feel Fine).

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

НЕКА ТИ ПОЉУБАЦ НАЦРТА УСНЕ

Три дана си далеко.
Сама.
Три дана је страшно
далеко одавде.
Јутро ме чека вани.
Страх ме је да се
пробудим сам.
Знаш, сад ти цртам лице.
По орошеном стаклу
вучем прст.
Косом откриваш
кровове.
Можда Загреб? Сутра
Трст!
Нека ти пољубац нацрта
усне!
Сомотске!

Нек вампир пробуди
циганку!
Угризи се!
Нека ти пољубац нацрта
усне!

На лицима прво сунце
буди слећене дивљаке.
Тужне лађе скривене
у другим сивим улицама.
Сада имаш отворене
очи!
Опет хоћу слушати каква
си!
Још увек очију пуних
звезда
чекаш на ласте!

Музика и текст: Зоран
Предин
Изводи: „Лачни Франз”

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

Старо лице америчке сцене Иги Поп (Iggy Pop) издао је нову плочу. У питању је албум самокритичног назива „Блах, Блах, Блах” а на њему се као коаутор и продуцент појавио Игијев стари сарадник и пријатељ Дејвид Боуви.

По свему судећи група „Полис” (The Police) је дефинитивно расформирана. За незваничан опроштај од публике издали су плочу са најуспешнијим нумерама традиционалног назива „Бест оф...”. За ту прилику су се окупили први пут после три године и поново снимили стари хит „Не стој тако близу уз мене” (Don't Stand So close To Me), који су први пут издали још 1980. године.

Џо Страмер (Joe Strummer) и Мик Џонс (Mick Jones), донедавно блиски сарадници у саставу „Клеш” а затим и љути непријатељи, закопали су ратну секиру. Страмер је недавно помогао као продуцент Миковој

новој групи „Биг аудио дајнамајт” на снимању сингла. Чланови групе нису дали прецизније податке о будућем Страмеровом ангажовању на њиховим плочама и концертима.

Пошто се после дугогодишње и успешне каријере састав „Меднес” (Madness) распао, четири члана оригиналне поставе Сатс, Карл, Криси и Бој, уз саксофонисту Ли Томпсона решили су да оснују нову групу којој се још не зна име. Они тврде какао већ имају материјал за нови албум и планирају његово издавање за почетак следеће године. Будућност друга два члана Марка Бедерса и Вудија још је неизвесна. Стварни разлог распада групе се не зна али све чешће се као узрок помињу несугласице Бедерса и Вудија са остатком групе. Будућност ће показати да ли смо распадом једне квалитетне групе добили две још боље.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Почео сам да се бавим музиком зато што ми је нос толико велики да ниједна девојка није хтела да разговара са мном.

Александар Лукић
(„Кошава”)

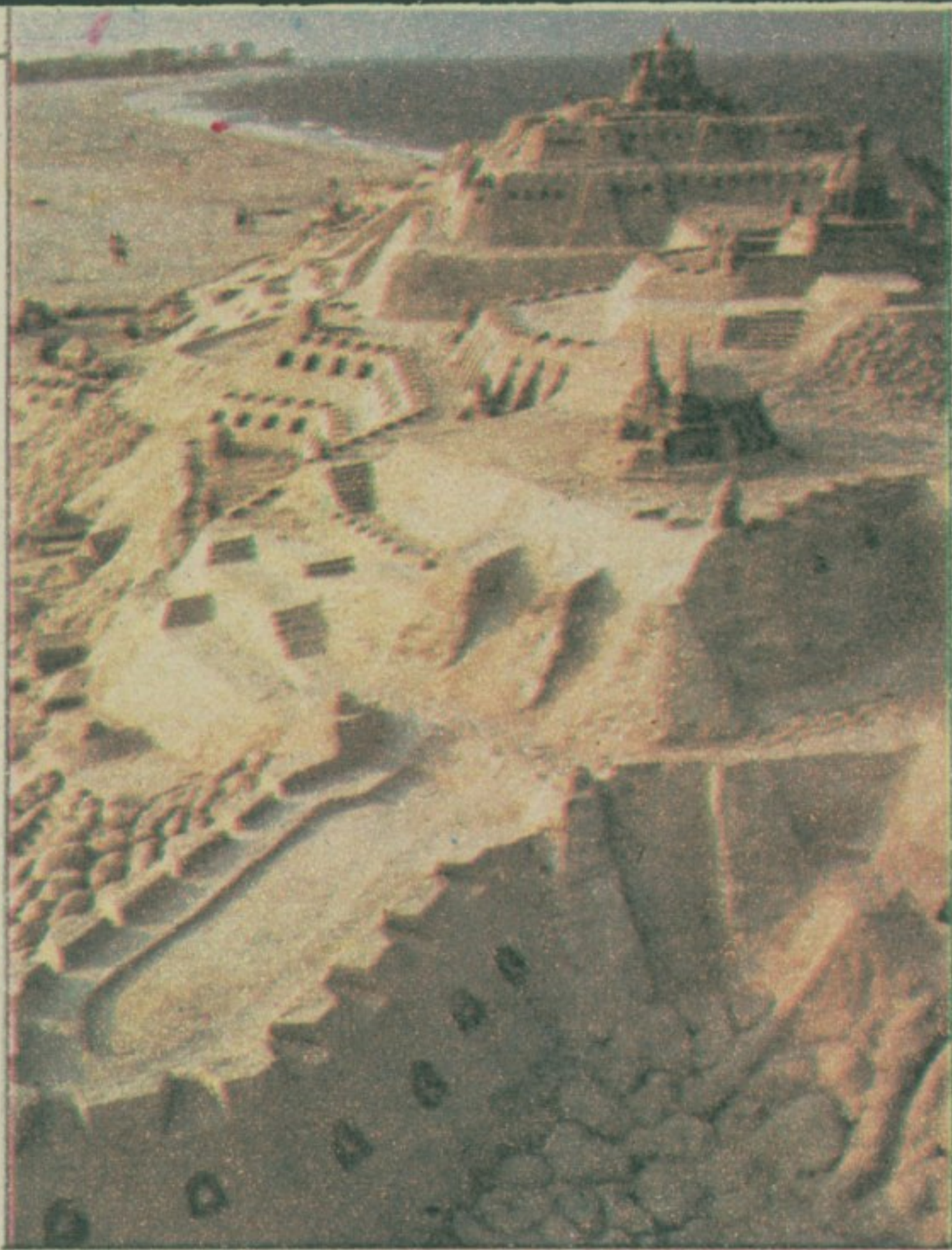

На непрегледно дугу пешчану плажу у Уајт Року, летовалишту на канадској обали Пацифика, сваког лета стижу – као на ходочашће – хиљаде залуђеника једног новог хобија и бизниса. Разлог њиховог окупљања: моделовање у песку. Свака част нашим дечјим вајарима који се редовно такмиче на песку београдске Аде Циганлије, али оно што се може видети у Уајт Року, кажу очевици, превазилази сваку машту. Користећи минимални алат, „пескоманијаци“ показују запањујућу вештину јер за врло кратко-време могу да направе невероватне куле и градове или скулптуре, с изванредно обликованим детаљима.

Прошлогодишње такмичење привукло је чак 200.000 посматрача. Скупили су се да виде како неких 135 тимова успева да километарску обалу океана за свега четири сата претвори у свет бајке. Време је, наравно, ограничено, због смене плиме и осеке, а дозвољен је тек

Дакле, време је да извучемо главе из песка и поверујемо да слатке игре детињства могу, уз велику вештину, труд и машту, да постану – веома уносан посао. А можда и помодарска страст која је, као што се може и претпоставити, рођена у песковитој Калифорнији. Било како било, амерички, мексички и канадски конгресни центри, ТВ и филмске компаније, реномирани хотели, велика предузећа – такмиче се ко ће у својим холовима као визуелну атракцију изложити луђи пешчани дворца или ко зна какво још чудо. Керкова и Вандерплијмова фирма SSI прихвата израду пешчаних макета готово свега што се може замислити: суперсоничних авиона, „Челинџера“ или Ајфелове куле. Њихов необичан посао тако се развио и разгранао, да по наруџбини вајају и граде на најнеобичнијим местима – чак и тамо где песка нема ни сто километара у круг.

А како је све почело? Наравно, младалачким иг-

Замак Плавобрадог подигнут на Флориди привукао је око 400 хиљада посетилаца за само један дан

так година почели као клинци. Сада су, међутим, „појачали“ екипу својом децом.

Посла има све више, а наруџбине су све сложеније. Морали су да разраде све сложенију технологију. Пешчане скулптуре могу да буду тешке и по неколико хиљада тона.

То уједно значи да, уз вештину рада с песком градитељи морају да одаберу погодан тип песка, а посебно важна је припрема. Наиме, као и свако друго градитељство, и ово пешчано мора да се пројектује, да се испланирају фазе рада и, на крају могућност да пешчана грађевина наручиоцу евентуално и потраје мало дуже...

Не тако давно, приликом израде једне наруџбине, под у дансинг сали Гранд хотела у Лас Вегасу почео је забрињавајуће да подрхтава. Није дуго потрајало док се директор хотела

ПЕСКОМАНИЈАЦИ

ЗАМКОВИ ОД ПЕСКА НИСУ ВИШЕ САМО ДЕЧЈА ИГРА, ОНИ САДА МОГУ ДА БУДУ И ПОЗАМАШНИ ПОДУХВАТИ, А УЈЕДНО И ВЕЛИКИ БИЗНИС... СВЕ ДОК С ПЛИМОМ НЕ НАИЂУ ТАЛАСИ

минимални алат: зидарски и баштенски прибор, колица и мердевине. Толеришу се и привремени калупи од дасака, уколико се песак ваја тек на крају. А што се материјала тиче, осим песка у обзир долазе само лагани декоративни предмети који не загађују околину. Никакве везивне материје не долазе у обзир. Екипе сачињавају само 10 одраслих и у неограниченом броју деца до 12 година.

Као и у претходних неколико година, победио је тандем Гери Керк и Тод Вандерплијм, прослављени пескоманијаци и оснивачи предузећа Сенд скалпторс Интернашнал, што ће рећи међународна фирма за вајање песка. Израдили су позамашну скулптуру Нордијског ратника са запрегом поларних медведа. Иначе, што се награде тиче, а она износи пет хиљада долара, то је ситница према ономе шта „играјући се у песку“ може да заради тандем Керк-Вандерплијм.

рама, када су дане проводили на калифорнијским плажама у надметању око девојака... Како се испоставило, пешчано градитељство је уопште веома ефикасан начин да се људи друже – било да заједно вајају, или да само посматрају.

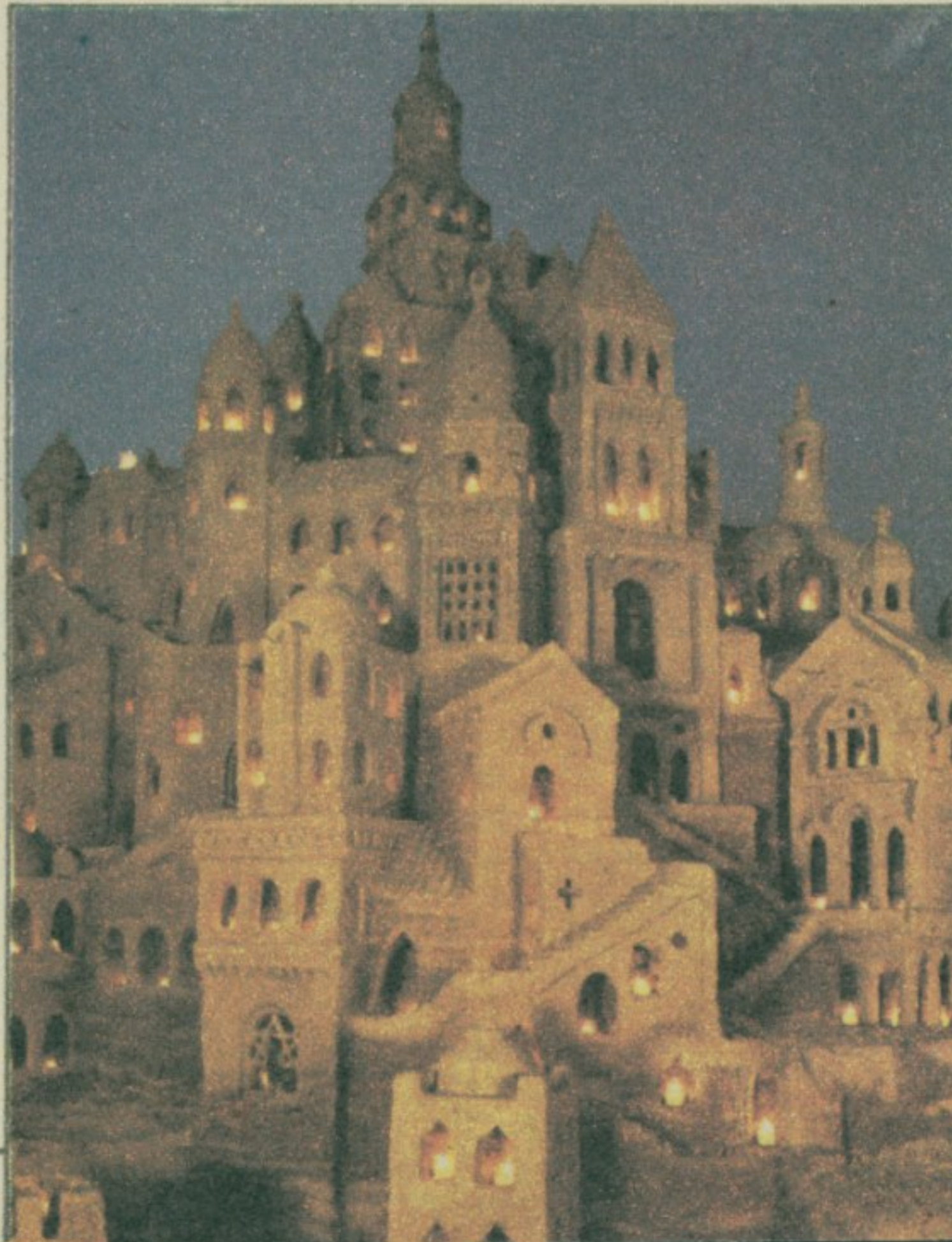
Како год било, градитељски подухвати двојице младића почели су крајем шездесетих. На плажу су привлачили све бројнију и бројнију публику.

„Песак има моћ да у свакоме од нас открива дете“, запазила је једна од (наравно одраслих) симпатизерки пешчаних подухвата ове компаније. И заиста, тешко је одвојити где је код Герија Керка и Тода Вандерплијма граница између игре и посла. Изгледа да су њих двојица пронашли узалудно тражени рецепт како да помире обавезу да буду озбиљни људи који раде и зарађују, са интимном чежњом за игром. Они су само наставили да раде и усавршавају оно што су пре двадесе-

Овај замак ће за сат-два нестати чим дође плима

Ноћу се пешчани Јерусалим осветљава стотинама свећа

није с ужасом сетио да није на време размишљао о томе колико ће да буде тешка наручена скулптура. Када су „мајстори“ увидели да може да им се деси да изгубе посао због 6 тона песка, измислили су брже-боље градитељске методе које би омогућиле да се гради с мање песка. За масивну основицу скулптуре или грађевине употребљивали су неупоредиво лакше стиропорске плоче.

Док су прошле године на Флориди Керк и Тод заједно с 1200 добровољаца градили Дворец Плавобрадог, сатима су их са дискретне удаљености посматрала тројица Саудијца умотаних у бурнуса. На крају су се представили Керку и Вандерплијму и понудили им посао. Ни мање ни више него да за хонорар од 500.000 долара у саудијском песку изграде дворец Арабијских ноћи...

С. В.

ЛЕГЕНДА ЈОШ ПУЦА

ПАРАБЕЛУМ
НАЈЧУВЕНИЈИ
ПИШТОЉ
НА
СВЕТУ

ИМА 80 ГОДИНА АЛИ НЕ
ИЗГЛЕДА СТАР. НЕ
ПОСТОЈИ КОЛЕКЦИОНАР
ОРУЖЈА КОЈИ НИЈЕ
ПОЖЕЛЕО ДА ГА ИМА.
ЗАШТО ЈЕ ТОЛИКО
ТРАЖЕН?

То је први савремени полуаутоматски пиштољ, онај који је означио прелаз са буџета на аутоматско оружје. И једини је који је доживео 80 година живота. Користи се и данас, чак и на такмичењима за гађање из оружја великог калибра. Произведено је 25 модела у отприлике три милиона примерака. Најомиљенији је пиштољ међу колекционарима оружја. Вреди злата колико је тежак: поједини примерци на тржишту достижу цену и од 800.000 нових динара. Али до њега се доста тешко долази: последњи пут га је 1974. серијски

производила немачка фабрика „Маузер“, која изгледа још ту и тамо направи по који комад на посебан захтев заљубљеника.

За „Лугеров парабелум“ кажу да је „Марлен Дитрих међу пиштољима“ и да поседује карактеристике које нема ниједан други пиштољ. У чему се састоји та његова посебност и зашто је међу колекционарима омиљенији него најновији модел „Ферарија“?

МАЛО ДИМА – МНОГО
СНАГЕ

Прича о парабелуму отпочела је, као и за сва друга аутоматска оружја, крајем прошлог века

Аустралијски
инжењер
Георг
Лугер,
који
је
1900.
конструисао
познати
пиштољ.

проналаском „бездимног барута“. Пре тога користио се „црни барут“ (по трећина шалитре, сумпора и ђумура), који је, добро промешан и стављен у чауре, по испаљивању давао мало снаге. Другим речима много да би се погодио циљ. Главно оружје на ову врсту барута били су револвери са ротационим буенцетом – класика Дивљега запада. Бездимни барут омогућио је, међутим, прелазак на аутоматски пиштољ. Његова много већа експлозивна моћ помоћи ће не само прецизнијем гађању већ и раду сложеног механизма

куренцију. Од тог пиштоља ће касније, Чудним комбиновањем, настати и „лугер“, или популарније парабелум.

Хуго Боркхарт, немачког порекла, емигрирао је 1865. заједно са целом породицом у САД, када је имао петнаест година. Интелигентан и са огромном пасијом према оружју, отпочео је као обичан радник, али је после неколико година узнатрпевао у техничара а затим и у директора неколико великих фабрика, међу којима је и „Шарпс и Колт“. Конструисао је разне врсте дугачког и кратког оружја, али је славу

аустријски инжењер Георг Лугер, Боркхартов колега, велики стручњак и заљубљеник у оружје. Он је често имао задатак да заступа тај нови пиштољ „Ц '93.“ у разним деловима света и да нуди патент. Лугер је признавао његове предности, али зато није прихватао његове мане: тежина, димензије, облик (иако користан приликом пуцања) чинили су га непрактичним за руковање и „нишањење“. Још једна мана била му је и сложена конструкција, па је због тога производња била тешка и скупа.

„PARA BELLUM“

Случај је хтео да баш Лугеру буде поверен задатак да упрости и побољша особине „Боркхарата“. Тако је 1898. рођен прототип „Боркхарт – Лугер“.

Био је то већ „тако добар“ пиштољ да га је фабрика понудила швајцарској влади да га купи за своју војску. То ће се и догодити али не одмах. Две године касније, уз још неколико промена, изаћи ће модел „1900“, први „лугер“ произведен у серији. Направила га је фабрика за производњу оружја и муниције у Берлину „DWM“ која се сјединила са „Лудвигом и Левеом“. Нови пиштољ је тада назван „парабелум“ како га и данас зову. Име је очигледно добио по познатој латинској изреци: „si vis pacem para bellum“ („ако желиш мир, спремај се за рат“).

Прва ствар која је одмах падала у очи била је његова замишљена линија и „модра“ углачност његове површине, једна од најлепших која се икада појавила. Друга битна карактеристика била је велики, нов и добар рукохват. А затим и једноставно руковање, јак нагиб дршке (58 степени) који је олакшавао нишањење и пуцање имитирали су касније сви пиштољи. Трећа карактеристика: леп индустријски дизајн. Ово оружје заправо има само два завртња (оне који притежу дрвене облоге на дршци), тако да је расклапање једноставно. И коначно, што је и најважније, тачна и усавершена механика.

Швајцарска војска прва је опробала и прихватила нови пиштољ. „Лугер“ је тако постао први полуаутоматски пиштољ у свету који је почела да користи једна армија. Године 1900. Швајцарци су купили 5.000 комада. Има оних који кажу да је модел „1900“ најлепши и најпрефињенији од свих „лугера“.

Највећа амбиција фабрике „DWM“ сигурно је била да своје оружје наметне немачкој војсци. Лугер је то покушавао још од 1902. године, са моделом 7.65 који је одбачен због малог калибра. Сада је зато предложен калибар 9mm 19, који је, наравно назван „9 лугер“ или „9 парабелум“. Било је то теже и ефикасније зрно од оног претходног. Чак и данас, после 84 године, тај калибар пиштоља се најчешће користи.

И том приликом Лугер је успео да направи добре пословне

успехе. Његов калибар 9 прихватила је немачка морнарица 1904. Четири године касније и читава немачка војска, која је до тада, као и остале, у наоружању имала револвер. „Пиштољ 1908“ (то јест „ПО 8“), модел који је усвојен те године, постаће најчувенији међу „лугерима“. Направљено је 2.500.000 примерака. Многе фабрике радиле су га по лиценци „DWM“-а. Од 1943. године носили су га сви немачки официри али баш те године проглашен је скупим за даљу производњу. Јасно је, Немачка је почела да губи рат и овакав пиштољ постао је луксуз.

После Швајцарске и Немачке, „Лугер“ је ушао у наоружање војске широм света: америчке, холандске, совјетске, бугарске, финске, иранске, португалске, бразилске, јапанске...

УМЕТНИЧКО ДЕЛО

Не постоји колекционар оружја који није пожелео да дође до „парабелума“.

Основних модела има 25, али варијанти најмање 250. Разлике су у моделима али и у њиховим деловима, као што су дужина цеви и калибар, нишан, шаржери, мање или више широк окидач... А затим наравно ту су и жигови и обележја, натписи на разним деловима, који као да се намерно измишљају да би се будући колекционари што више мучили.

Као и код осталих предмета од којих се праве колекције, нигде не постоји потпуна „збирка парабелума“. Постоје зато делимичне, ограничене простором или временом: „Швајцарска“ колекција, на пример, или колекција модела „1900“. Најређе и најлепше примерке је очигледно тешко наћи. Нарочито да су у „добром стању“, и да им се бројеви делова слажу са шифром оригинала. Ниједан прави колекционар не би пристао на пиштољ који нема оригиналну цев.

Пошто су се ови пиштољи у послератном периоду брзо разграбили и постали главни украс у витринама колекционара „Маузер“ је крајем шездесетих година поново отпочео производњу, израђујући модел сличан швајцарском „29“, али са дрвеним облогама на дршци и са цеви дугачком 15 центиметара.

Затим се у историји „парабелума“ појавило 1974. још једно име: Ренато Гамба. Последњи син чувене породице произвођача оружја из Валтронпије, направио је за „Маузер“ други „нови модел“ лугера, који је у потпуности личио на онај из 1906.

Али да бисмо разумели шта значи „парабелум“ и данас, 80 година после његовог рођења, треба га видети приликом гађања. Тек се ту може схватити да у овом случају између истине и легенде нема много разлике.

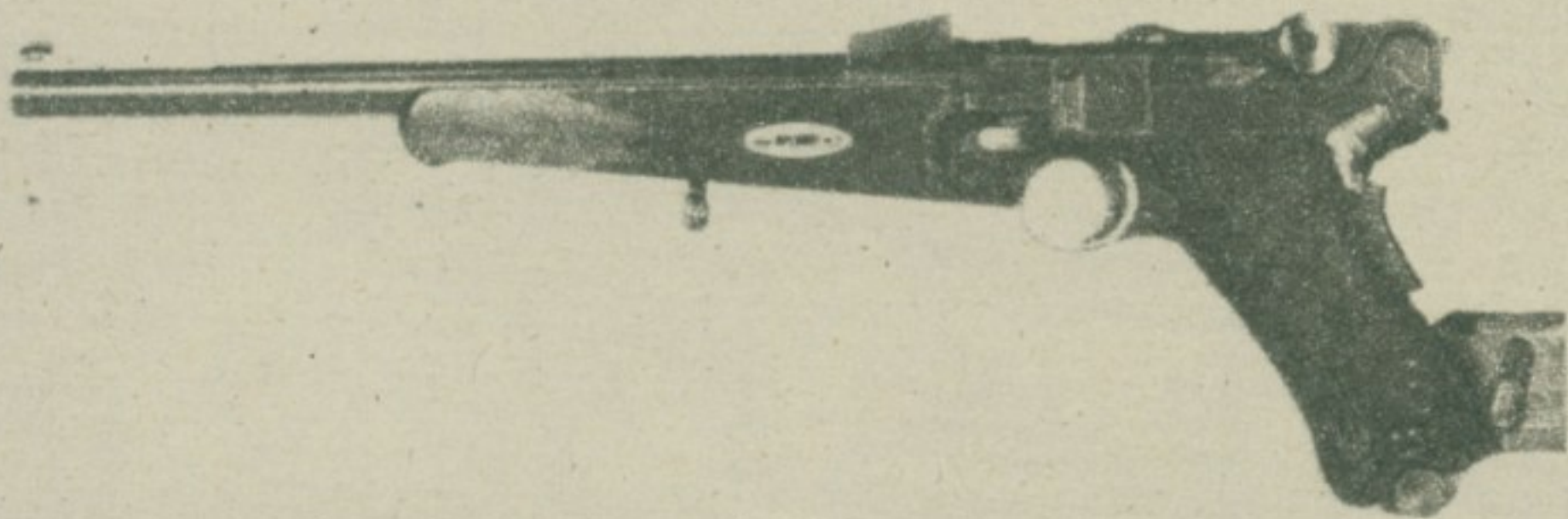
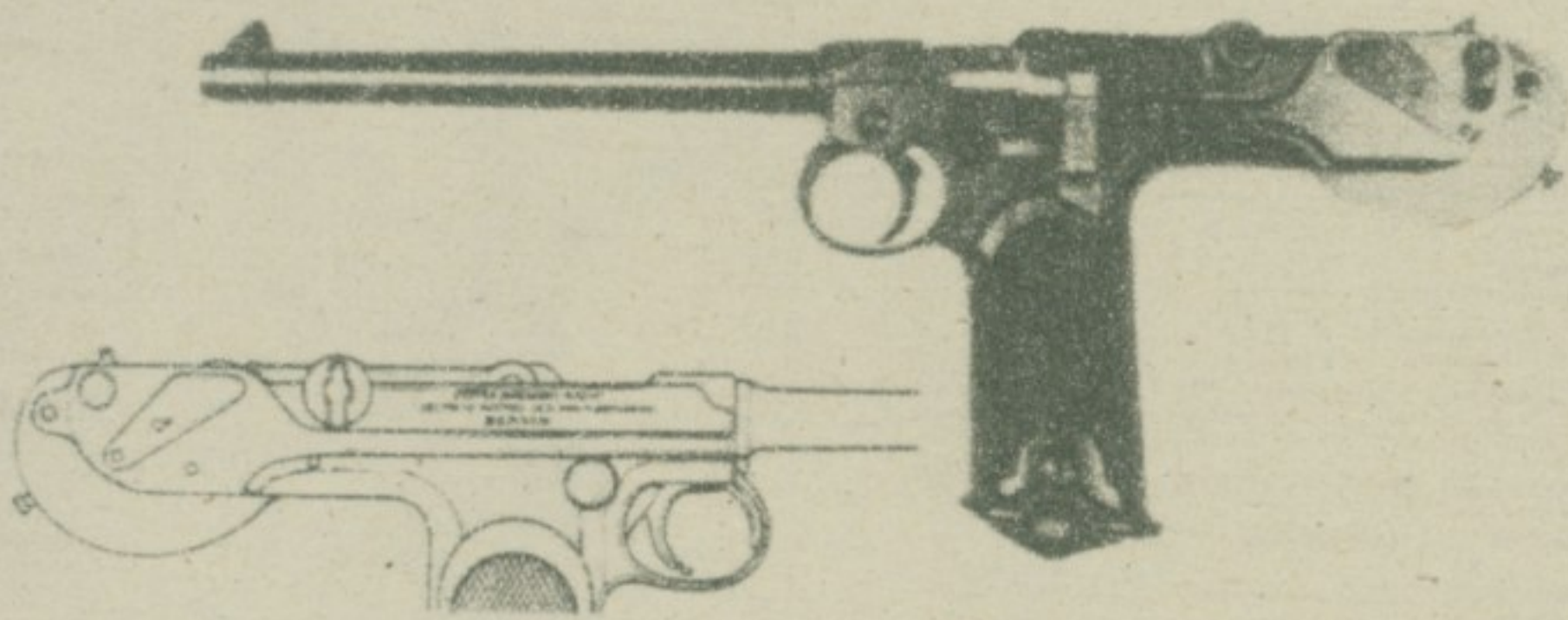
Ђани Ливерцани био је дванаест година светски шампион у гађању из аутоматског оружја. Он каже: „Кад се празан „парабелум“ стави крај ува и окине, лако је схватити да је то право уметничко дело“.

М.И.Ш.

Пресек једног „П. 08“, најчувенијег међу „лугерима“. Произведен је у 2.500.000 примерака, а немачка војска користила га је од 1908. год.

Бочни изглед Боркхартовог „Ц '93“ из 1893, претходнице „лугера“.

Лугеров карабин „1900“, кошта 800.000 дин.

затварача код аутоматског оружја.

Развила се тада права трка у производњи аутоматског оружја. Због тог брзог процвата чак се ни не зна ко је први изумео полуаутоматски пиштољ: да ли Французи – браћа Клер ди Сент-Етјен 1891. или Аустралијанац Шонбергер 1892. Сигурно је само да га је први направио Хуго Боркхарт, техничар који је 1893. патентирао свој „Ц '93.“ пиштољ који је до краја те године почео да се прави у серији и који од почетка 20. века није имао кон-

морао да потражи у доброј старој Европи одакле је и кренуо. То се догодило када је отишао да немачкој фирми „Лудвиг и Леве“ (већ су производили револвере) предложи да почну да праве његов нови полуаутоматски пиштољ.

Кренуло му је одлично. Иако за производњу овог пиштоља није био потписан уговор с војском, произведено је 3.000 комада. То само значи да су предности које је овај пиштољ имао биле уистину признате. Први који му је те квалитете признао био је

Свако од нас носи у себи нешто што му не да мира, неку дилему коју не зна како да реши, неку невољу због које каткад па-ти. Понегде о томе и нешто може да се прочита, нешто се може поверити добром другу, пријатељу или блиском рођаку. Са-мо, остаје сумња: да ли смо добили прави одговор.

Хтели бисмо да вам помогнемо да о овоме говорите отворено, без осећања стида и кривице. Пишите нам. На ваша писма одговориће психолог Весна Васић.

ња две жеље које су у суштини непомирљиве. Бори се! Што се незапослености тиче, морам да те разочарам, али и ту те чека једно мучно и неизбежно суочавање са реалношћу. Могу са-мо да ти кажем да тренутно можда има више незапослених лекара него преводилаца и про-фесора.

✉ ПСИХА НИЈЕ ИЗРАСЛИНА

Здраво! Имам 19 година и до сада се нисам одвајала од породице на дуже време. Студирање захтева управо то: одвајање, осамостаљивање, одговорност... Да буде горе, моја трема је врло сложена. Не дешава се само кад полазим на факултет у други град, него и у било ко-јој прилици која захтева про-мену у мом понашању. Обично добијам пролив, ус-леди нервна напетост, руке ми се зноје, срце убрзано ку-ца, немам ваздуха... Можда ћеш рећи да треба да се об-ратим лекару. Али, разлога за то нема, сигурно, јер ја сам уистину таква особа: по-требна ми је заштита, сигур-ност, да се негде склоним...

дућности, хоће једном са мном и да се ожени. Нисам знала где сам. Писмо сам му са другарицама поцепала ис-пред носа. Али, од тада он је почео да ми шаље и разне ствари (слике из детињства, јабуке, позиве на изложбе). Ја сам га сваки пут одбила, али он је терао по старом. На крају је дошло зимовање и ја сам одлучила да поћем са било ким и да глумим за-љубљеност – само да га се отарасим. Тако сам доживе-ла и свој први пољубац, од-вратност, нешто што себи никад нећу да опростим. Ипак, мислила сам да ћу са-да бити на миру. И стварно, мој удварач почео је да се на исти текст набацује мојој најбољој другарици. Одах-нула сам, али то није крај. После две недеље послао ми је разгледницу у којој ми се извињава што ме је запоста-вио и још једном ми каже да ме воли!!! Стварно нисам више паметна: шта да ра-дим? Идем у 8. разред, а ако моји родитељи за све то сазнају, тек онда би могле да настану озбиљне невоље.

Тамира

СВЕ ШТО БИСТЕ ХТЕЛИ ДА ЗНАТЕ О СЕБИ А НИСТЕ СЕ УСУДИЛИ ДА ПИТАТЕ

✉ ЛЕКАР ИЗНАД СВИХ?

Драга Весна, од најранијег детињства родитељи су ми „предодре-дили“ и пресудили да упи-шем медицину. „Лекар је увек лекар!“ – напомиње мој отац у свакој прилици. Он, који ме је увек разумео, мој другар и заштитник, сад није желео да попусти. Упи-сала сам оно што је сушта супротност мојим највоље-нијим опредељењима... Оно за шта имам највише пред-испозиција, трунуће неискоришћено. Па и кад бих кас-није уписала Филолошки фа-култет, не могу се отргнути помисли на хиљаде оних ко-ји са дипломама преводила-ца и професора књижевнос-ти чекају на посао.

Снегуљница

Драга Снегуљнице, из твог писма само могу да слутим зашто су те родитељи тако рано „предодредили“ за позив лекара... Да ли је у питању породична традиција? Даље, неки ро-дитељи, и несвесни тога, преко свог детета по-кушавају да испуне своје амбиције? Можда се твој оцу чини да је у постојећој ситуацији тај позив најбоље решење за тебе? Или мисли да је бити лекар нешто посебно у односу на друге професије? (То је нетачно, али многи тако мисле.) Пошто си се одувек одлично слагала са оцем, покушај да то испиташ и увериш га у своје жеље. Иначе, уписати два факултета није немогуће, али ми се чини као покушај измире-

Надам се да ово писмо не-ћеш доживети као писмо размаженог детета већ од-расле девојке која има не-пријатне страхове?

„Несигурна“

Да, страх од одвајања (и то не само од ро-дитеља), потреба за заштитом или несамостал-ност често се поистовећују са „размаженошћу“; при том се тој речи придају и нека непријатна значења, у смислу: „није њој ништа“, „пренемаже се“, „мачина маза“ и слично. Ми у психологији ту реч не користи-мо, а самим тим и не тумачимо је на такав на-чин. Уосталом, и сама видиш колико је та, чу-вена и несхваћена, „размаженост“ болна! Код тебе она се испољава и на свесном, и на сомат-ском плану. Зато мислим да би требало да се обратиш психологу; сада је прави тренутак за то. То не значи да ти не верујем да си заиста таква каква јеси, него ти управо због тога то и предлагем! Психолошке тегобе не могу се за-мислити као некакве израслине које се опера-тивним захватом могу отклонити; оне настају постепено, током развоја, обухватају целовиту личност.

✉ КАКО ДА ГА „ОТКАЧИМ“

Драга Весна! Молим те, посаветуј ме јер стварно не знам, шта да радим. У мене се заљубио један дечко, који ми се уопште не свиђа. Од-била сам познанство. Онда је послао писмо: позив на љубав, спомињао је самоуби-ство, без мене му нема бу-

Драга Тамира, не знам да ли да се чудим или ливим упорности твога удварача, али једно је сигурно: ти си њега „омађијала“. Твоје писмо је прво у коме ми се неко жали да му је непри-јатно да буде вољен. Мислим да ниси нашла прави начин да се према њему поставиш; за-што повређујеш обоје: њега, рецимо, јавним цепањем писма, а себе пољупцима који не мо-гу да пријају јер не долазе од вољене особе. Али, шта је ту је! У почетку пробала си лепим, није ишло. Била си груба, опет ништа. Пробај да се не осећаш више прогоњеном, буди мало равнодушна. Што се родитеља тиче, мислим да би те разумели, ма како строги били – нарав-но, ако све не представиш драматично, тако да осете потребу да те штите. Чини ми се да би то било непријатно најпре теби.

Весна Васић

МЕЧКИ МЕЧКИНО, ТИЦИ ТИЦИНО

Илустровао Ђубомир Милојевић Ђубац

Већ сада ваља мислити на следећу годину, те, баш овако учинити.

Најбоља зрна са клипа кукуруза лепо окрунити и оставити за семе. А онај остатак, онако с перушком, кад сунце зађе пустити низ реку. За душе које су гладне. Жив који не мисли на мртве заслужује страшну казну. А и „да кукуруз потече из земље као вода низ реку“. Друго, не ваља обратити сав кукуруз. Увек оставити мало „за марву и тице“.

Убудуће треба овако чинити.

На Бадње вече и о слави домаћица решетом такне таван „да би толико растао кукуруз“. О Светом Тривуну жене да не раде ништа иглом ни за живу главу. „Да црви не би јели кукуруз“.

А кад се оре њива за кукурузиште не ваља заборавити да се стави један кукурузни колач у бразду. И тад се њиме три пута махне према облаку и наглас рекне: „Сту!“ или „Назад!“ Тако се и од леда човек не мора бојати.

На Чисти понедељак кашиком се не једе. „Да вроне не би јеле кукуруз из земље“. На Црни уторак – први уторак по Ђурђеву дану – обавезно се празнује. „Да чавке и вроне не једу кукуруз“.

Онда на Спасовдан померају се лескови крстови остављени на њиви још о Ђурђеву дану. „Да би кукуруз напредовао“. И стварно не би ваљало, после свега, на Михољдан додиривати кукуруз. Јер ће га чавке и вроне развлачити по њиви.

И против комшије

Све то наш човек радо чини – јер толико му је кукуруз важан. А ако на крају све и не буде како ваља – зна он да је негде у поступку погрешио. И да је сам крив.

Још се нешто чини за ову благородну биљку.

При огртању кукуруза копачи намерно оставе један струк неопан. Онда баце на њега мотику земље. Оките га цвећем. Поседају око њега. Метну заструг са сољу ту. И онда унакрст у ту со умоче хлеб и поједу. Још домаћин, или његов син (никако не би смела домаћица или ћерка) украду из комшијине њиве један кукуруз и ту га укопају. То раде кришом и од копача. Јер то они тако доносе и комшијину нафак у своју њиву. То је оно да „комшији цркне крава“ али добро је за кукуруз. А од тога ништа важније нема. Осим пшенице!

ШТА СВЕ ТРЕБА УРАДИТИ
ДА БИ КУКУРУЗ РОДИО?
НАЈБОЉЕ ЈЕ ЗА КУКУРУЗ
КАД КОМШИЈИ ЦРКНЕ
КРАВА, АЛИ НИЈЕ ПОШЕ
КАТКАД ПОСОЛИТИ ЊИВУ
ИЛИ У БРАЗДУ СТАВИТИ
ЈЕДАН КУКУРУЗНИ КОЛАЧ

Кад има кукуруза и домаћин и чељад могу с миром да чекају зиму.

Даље ваља знати да ако кога спопадне кашаљ, прободи или грудобоља нек пије воде у којој је куван кукуруз. А ако неког мучи устобоља или болест десни да не узима печеног кукуруза. Нек не часи ни часа онај ко се опече, намах нек се хвата брашна кукурузног. Ко жутицу има тог треба окупати неначетом водом у којој је био потопљен црвени кукуруз. А „краставим“ кукурузом лече се красте код стоке.

Без зрна кукуруза амајлија против болести никакве снаге нема.

Опет, на крају ваља мислити и на – мечку. Зато се уочи Светог Андреје кува кукуруз. Кад падне мрак изнесе домаћица три кувана клипа напоље. Мечки за вечеру. Она кришом загризе сваки помало. И остави их. Да л' на дрво благородно, да л' на кров. Сутра ујутро донесе их у кућу и гласно вели: „Ево, мечка је долазила и мало појела“. Онда лепо узме и сваком чељадету даје неколико зрна. Ради доброг здравља.

А кад је човек сит и здрав – шта му друго и треба.

С. Рељић

ПОЗОРИШТЕ ЈУКИЗА

Иако у Јапану постоји већи број марионетских позоришта те врсте, Јукиза је најстарије које је до данас успело да се одржи као професионална група. Чланови Јукизе сами израђују лутке. На њих везују 20–30 конаца које учвршћују на посебну плочу којом се лутка покреће. На јапанском се та плоча зове теита што значи „ручна плоча“. Луткар увек у левој руци држи теиту, а прстима десне руке вешто покреће конце. Постоје три начина кретања на позорници. Први је да луткар стоји на позорници и испред себе држи лутку којом управља. Затим, може да стоји на хоризонталној дебелој дасци изнад позорнице и управља луткама помоћу дугачких конаца. Гледаоци тада једино виде лутку. Трећи начин: луткар стоји на дебелој хоризонталној дасци која је постављена нешто ниже него у другом случају тако да публика види и лутку и њега. У представама се, међутим, често комбинују сва три начина. Сваки луткар изговара речи, а понекад и сам игра без лутке. Због тога је и тај заједнички рад глумаца и лутки постао посебност Јукиза позоришта. Неки то зову мешавином традиције и модерног.

Жене немају ноге

Данас се луткарство у Јапану дели углавном на два стила. У првом, три човека рукују једном лутком, и то је школа Луткарског позоришта Бунраку из Осаке. Други стил негује позоришна група Јукиза. Њихова историја је дужа од три и по века, и нешто слично тешко може да се нађе у било ком другом крају света. Ове лутке дочаравају психолошка стања, витлају мачевима, чак се и облаче. Све се догађа на живописно урађеној сцени.

Када је једном приликом глумац Магосабуро пред новинарима показао како рукује и „оживљава“ своје лутке било је то заиста нешто због чега заостаје дах. Редитељ и сценограф представе Мамото Сато

ЛУТКЕ ЗА ИЛИ ДУХОВИ

**ПРЕД ВАМА
ЈЕ
ТРАДИЦИОНАЛНО
ЈАПАНСКО
МАРИОНЕТСКО
ПОЗОРИШТЕ КОЈЕ ЈЕ ПРЕ
350 ГОДИНА ОСНОВАО
ЈУКИ МАГАСАБУРО!**

објаснио је да глумци сами праве лутке и да од момента кад су лутке готове па до постављања ове представе на сцену треба да прођу три месеца. Неко је тад поставио питање зашто женске лутке немају ноге а мушке имају? Одговор је био кратак. За разлику од мушких лутака које ходају, женске лутке када би имале ноге не би могле да изразе начин на који Јапанке ходају или боље рећи „клизе“.

Објашњавајући своју технику извођења, чланови Јукиза кажу да је то заправо њихова тежња да створе оно што називају Кугутсу. Грубо говорећи, позоришне групе Кугутсу биле су лутајуће трупе играча које су се појавиле у Јапану у току Хеиан периода у 10. веку. Њихови чланови никада нису били уписивани ни у какве књиге и регистре нити су оснивали породице. Живели су као Цигани, одбијајући миран живот и било какву заштиту. За њих нису важила никаква ограничења. Временом су мењали начин живота али је живот тих група и данас у великој мери обавијен велом тајне.

Као харфа

Садашњи вођа трупе је Магосабуро Једанаести. Марионетска уметност Јукиза преносила се с колена на колено захваљујући чувању традиције наративног, једноличног певања и музике Јорури. У време када су настале луткарске драме Јорури, лутке су би-

ле веома једноставне. Покретале су се или тако што се лутка просто држала у руци или се рука увлачила у тело лутке. Године 1734. усавршен је систем покретања лутке, са три особе. Главни луткар покретао је главу и десну руку, други луткар само леву руку, а трећи само ноге.

Лутке које се покрећу помоћу конца такође су од самог почетка биле комбиноване са причом јорури и музиком. За време Канбун (1661–1673) и Емпо (1673–1681) периода, овај тип луткарског позоришта постао је популаран у Осаки. Међутим, за време Меива периода (1764–1772) овај тип позоришта потпуно је нестао из региона Кјото-Осака и задржао се само у пределу Едо. У почетку је изгледало да је механизам марионете једноставан као и код лутака за руке. Но до краја Едо периода, плоча је била усавршена и добила је

изглед који данас има. Квадратна плоча је у средњем делу издубљена и за њу су закачена два покретна штапа. За плочу и штапове везују се конци којима се покрећу разни делови лутке (од 17 до 35 конаца). Тако савршена плоча не може се видети нигде у свету. Занимљив је и начин на који се лутка покреће. Плоча се држи одоздо левом руком, а десном се повлаче конци као кад се свира на харфи. Основно правило је да један човек покреће само једну лутку, али, по потреби, и два-три луткара могу да раде само са једном лутком истовремено.

У овој уметности, Јуки Сесаи и његов син Јуки Магосабуро II водећи су уметници и душе јапанског луткарског позоришта.

У таквом репертоару представу прати гитаји пе-

вач. Певач истовремено свира у дувачки инструмент, који представи даје драмску напетост. Јуки Магосабуро, млади уметник, покушава да модерним јапанским комадима удахне дух традиционалне уметности, исто као што покушава да на свој начин обради стране писце, рецимо Шекспира.

Луткарска позоришта у Јапану, као уосталом и у већем делу света, углавном играју представе за децу. Због тога је Јукиза јединствено позориште које модерне луткарске представе даје и за одрасле, и за децу сједињујући модеран и класичан репертоар.

Јукиза користи и пројектовање слика на платну. Неколико кино оператера са камерама-пројекторима у рукама трче лево-десно иза екрана, напред-назад, тако да вишебојне слике постају час велике час мале, појављују се и нестају са екрана.

Вођа трупе Јуки Магосабуро Једанаести рођен је 1934. године у Токију као најстарији син Магосабуроа Десетог (садашњег Јуки Сесаи). Као и његов отац, и он је од детињства васпитаван у строгом режиму класичног луткарског позоришта. У петог (19) година напустио је удружење Нихонбаши. Од тог времена појављује се на сцени заједно са оцем. У 13. години наследио је уметничко име Јуки Иши Други. Од тада као очев партнер постаје неопходан млади извођач и појављује се у многим представама. Године 1952. именован је за помоћника управника Луткарског позоришта Јуки. Добија многе награде. Ради серије за телевизију, оснива Мало позориште у оквиру Јукиза и постаје његов управник. Пошто је на млађег брата пренео име Иши, наследио је име Магосабуро Једанаести.

**Мирјана Радошевић
Снимио В. Мојсиловић**

**Леди
Магбет
пре
сцене
лудила**

**Лутке
у завршној
сцени
нападају замак**

**Јуки Магосабуро Једанаести
глуми заједно са лутком**

Роберт Шекли

**ЗАГЛУШУЈУЋА
ГРМЉАВИНА И ТАЛАС
ВРЕЛИНЕ ИСПУНИЛИ СУ
СОБУ. БОАРБАС СЕ
ПОЈАВИО, ВИСОК ДО
ТАВАНИЦЕ, ЗЛОКОБНО
СЕ ЦЕРЕЋИ...**

Удобно заваљен у дубоку фотељу, господин Ди је пушио лулу и размишљао како је живот леп. Тог дана продао је две амајлије и један амулет, госпођа Ди је певушила у кухињи спремајући вечеру, а дуван је био одличан.

Мортон, њихов деветогодишњи син, пролетео је кроз собу, наручја пуног књига.

– Шта ти је то? – довикнуо је за њим господин Ди.

– Неки нови уџбеници о књиговодству – одговорио је Мортон у пролазу, не гледајући оца. Залупио је за собом врата своје собе.

Г. Ди је одмахнуо главом. Негде је овај деран добио идеју да постане књиговођа! Истина, Мортон је био спретан са бројкама, али мораће богами да заборави те глупости. Чекале су га много важније ствари.

Таман је зевнуо и протегнуо се, када се огласило звоно на улазним вратима.

– Немам времена – без поздрава и са самог прага почела је госпођица Гриб, Мортонова учитељица. – Дошла сам да разговарам о вашем сину. – Седа и рашчупана, кошчатогица и дугачког носа, црвених сузних очију, изгледала је као права вештица. Сасвим на свом месту, пошто је госпођица Гриб и била права вештица.

– Није ваљда био неваљао – забринуту је убацила госпођа Ди преко рамена свог мужа.

Госпођица Гриб је љутито шмркнула. – Данас смо имали годишње испите. Ваш син је пропао, бедно пропао.

– Господе! – узвикнула је госпођа Ди. – Протеће је, можда...

– Нема то везе са протећем – одвратила је гђица Гриб. – Прошле недеље задата сам им да науче Велике

ДЕМОН СКИ КЊИГО ВОЂА

Чини Кордуса, прво поглавље. Ви бар знате како је то лако. Није научно ни словце. Из биологије није знао ништа о основним чудотворним травама. Заборавио је Тајну азбуку коју смо учили у трећем разреду. Заборавио је Заштитну формулу, заборавио имена 99 ђаволчића из Трећег круга, заборавио оно мало што је знао о географији Ширег Пакла. А што је најстрашније, он не жели да учи!

Г. Ди и гђа Ди нем осу се згледали. Ово је било заиста озбиљно. Дете је морало успешно да савлада основе да би касније постало Самостални чаробњак.

– Кажем вам – шиштала је гђица Гриб – у старим данима избацила бих га без размишљања. Али, на жалост, мало нас је остало.

Г. Ди је тужно климнуо главом. Истина је да се магија све више губила. Старе породице су или изумрле, или су их дограбиле демонске силе, или су се окренуле науци. Само неколицина се још увек бавила Старим занатом, негујући предања и преносећи знања у школама попут Приват-

не школе госпођице Гриб за децу чаробњака.

Упућени Првог реда

– За све је криво то књиговодство – вештица је прекорно погледала господина Дија. – Не знам одакле му те идеје. Али једно знам. Док год се Мортон заноси тиме, не може да се посвети Чудотворству!

Г. Ди није смео да погледа у вештинине црвене очи. Он је био крив. Није смео да унесе у кућу онај калкулатор. Али, како је могао да зна да ће се обична забава изродити у праву опсесију?

Госпођа Ди је наместила кепељу. – Поштована госпођице Гриб, имате наше пуно повећење. Шта бисте ви предложили?

– Предузела сам све што је било до мене. Једино је преостало да се позове Боарбас, дечији демон. А то мора да буде ваша одлука.

– О, није ваљда дотле дошло – убацио је брзо г. Ди. – Призивање Боарбаса је веома озбиљна мера.

– Како год хоћете – увређено је рекла гђица Гриб. – Како сада ства-

ри стоје, син вам никада неће постати Чаробњак. А сада морам да вас напустим. Журим на конвенцију Црне магије у Синсинатију. – Госпођица Гриб се окренула и нестала у облаку наранџастог дима.

Г. Ди је руком растерао дим и затворио врата. – Пих! Зашто не користити неку миришљаву врсту?

– Старомодна је – промрмљала је госпођа Ди.

Непомично су стајали код врата. Г. Ди је био у шоку. Његов рођени син не жели да настави породичну традицију. То не сме да буде истина!

– После вечере поразговараћу са њим као са мушкарцем – коначно је проговорио. – Сигуран сам да неће бити потребе за демонском интервенцијом.

Вечера је протекла у тишини. Пун гриже савести, Мортон је једва гутао и искористио прву прилику да побегне у своју собу.

– А сада ћемо да видимо – рекао је г. Ди својој жени. – Где ми је амулет за убеђивање?

Мортон је седео за радним столом, окружен пажљиво зарезаним оловка-

ма, брисачем, абакусом, калкулатором и књижуринама. – „Новац“ од Римрамера, „Банкарско књиговодство“ од Цонсона и Калхуна и туце других.

– Како иде сине? – упитао је г. Ди најљубазнијим тоном.

– Одлично, тата. Стигао сам већ до 4 поглавља „Основа књиговодства“... Мортон се осећао врло нелагодно.

– Знаш, сине, нема много дечака којима се пружа прилика да постану чаробњаци.

– Знаш, тата – одговорио је дечак пискутавим гласом. – Али, ја желим да постанем књиговођа. Разумеш ли ме, тата?

Г. Ди је одмахнуо главом. – Мортоне, наша породица одвајкада је имала понеког чаробњака. Већ 1800 година породица Ди је позната у природним круговима. – Мортон је гледао кроз прозор и стругао ногама по тепиху. – Нећеш ваљда да ме разочараш, сине? Свако може да буде књиговођа. Али само Изабрани могу да савладају Црне вештине.

Мортон је одмахнуо главом. – Хоћу да будем књиговођа.

Г. Ди је једва обуздао бес. Шта ли је с овим амулетом, побогу? Некако је успео да сталожено настави:

– Мортоне, ја сам само Упућени Трећег реда, то знаш. Родитељи су ми били сиромашни. Нису могли да ме пошаљу на Универзитет.

– Знаш – прошаптао је дечак.

– Хоћу да ти имаш све оно што ја нисам имао. Можеш да постанеш Упућени Првог реда! Молећиво је гледао дечака. – Мајка и ја смо спремни на жртве, нешто смо уштедели... Шта кажеш сине? Не би морао да радиш у радњи као ја. Био би директни Представник Црног! А?

За моменат, изгледало је као да се дечак поколебао. Гледао је ова отворених уста, са сумњивим сјајем у очима. Онда му је поглед пао на књиге, абакус...

– Бићу књиговођа – рекао је.

– Нећеш бити књиговођа, младићу! – продрао се г. Ди, изгубивши стрпљење. – Бићеш чаробњак! Видећеш ти већ!

Г. Ди је излетео из собе. Мортон се одмах вратио својим књигама.

– Ја сам га размазио – нерасположено је рекао г. Ди супруги. – Изгледа да је Боарбас једини излаз.

– Не! – крикнула је госпођа Ди. Добро знаш шта Боарбас ради деци. Никада више нису иста. Доживеће трауму!

Позив за Боарбаса

Тешка срца, Г. Ди је извршио припреме за дозивање Боарбаса, Дечијег демона. Нацртао је петуугао и унутар њега дванаестокраку звезду. Узео је траве и есенције, скупе, али неопходне састојке. Рецепт је захтевао и три капи крви крилатог коња – једва је нашао у флашици од аспирина у кухињском плакару. Коначно је запалио црне свеће и једнолично почео да понавља Дозив. Соба је изненада постала веома топла.

– Мортоне! Дођи овамо! – викнуо је г. Ди. Мортон се појави стежући у наручју књигу. Деловао је беспомоћно.

– Мортоне, управо се спремам да дозовем Дечијег демона. Немој да ме тераш...

Дечак је побледео и прилепио се уз довратак. Ипак, одмахнуо је главом.

– Добро онда! Боарбас!

Заглушујућа грмљавина и талас врелине испунили су собу. Боарбас се појавио, висок до таванице, злокобно се церећи.

– Аха! – узвикнуо је гласом од кога се соба затресла. – Неваљали дечак! – Закорачио је према Мортону.

– Отерај га – вриснула је гђа Ди.

– Не могу, касно је – дрхтаво је прошаптао г. Ди.

Демон је пружао своје рожнате канце према дечаку. Мортон је муњевито отворио књигу и вриснуо – „Спаси ме“.

Истог секунда у соби се појавио висок, као костур мршав старац, сав обрастао у затупљене графитне мине. Уместо очију имао је две празне нуле.

– Зико, пико, рил! – запевао је Боарбас и окренуо се да шчепа придошлицу.

Старац се гласно насмејао и рекао: – Уговор корпорације који је „ултра вирес“ није само поништив, него је потпуно неважећи!

На ове речи Боарбас је посрнуо, разбивши столицу у паду. Придигао се, од беса зрачећи пурпурним сјајем и запевао врховну демонску клетву „Врат, хат, хо!“

Но, мршави старац је својим телом заклонио Мортонa и узвикнуо речи Раскидања.

– Истек, Опозив, Оставка, Смрт!

Боарбас је зајечао у агонији. Почео је да се повлачи, тражећи у ваздуху Отвор. Скочио је кроз њега и нестao.

Високи, мршави старац окренуо се ка господину и госпођи Ди, шћућуреним у једном углу собе и рекао:

– Знајте да сам ја Књиговођа. Знајте и то да је ово Дете потписало уговор са мном, да ми буде Шегрт и Слуга. Заузврат, Ја, Књиговођа, учим га Проклетству Душа, вештини завођења Невиних у замке Бројева, Формулара, Кривичног дела и Репреса-лија. Гледајте, ово је мој Белег!

Књиговођа је подигао Мортонovu десну руку и показао им мрљу од мастила на кажипрсту.

Окренуо се Мортону и рекао нешто блажим гласом: – Сутра, дечко, разматраћемо неке аспекте пореских утаја ка оанчиан да се стигне у Па-као.

– Да, господине – послушно је одговорио Мортон.

Књиговођа је још једном строго погледао господина и госпођу Ди и нестao.

Наступио је мук. Онда се господин Ди окренуо ка својој жени.

– Е па лепо – рекао је – ако дечак баш толико жели да буде Књиговођа, ја му сигурно нећу стајати на путу!

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор	ЖА- БА КРЕ- КЕ- ТУША	ЦРКВЕ- НИ ДО- СТОЈАН- СТВЕ- НИК(МН.)	МЕСТО У СРБИЈИ	МЕРА ЗА МАСУ	РУБ, ИВИ- ЦА	ДРАЖ- НИТИ, ДОТА- ЈИ	ОТАЦ (СЛОВ.)
ДРАМА МИРО- СЛАВА КРАЕ- ЖЕ	т	о	л	т	о	ш	а
ВРСТА УДАР- ЦА У БОКСУ	а	ш	е	р	к	а	ш
ПРЕБОР ЗА ПЕ- ЧЕЊЕ РАКИЈЕ	ш	а	б	а	р	к	а
КО- ЗАНКИ ПОГЛА- ВЦА	а	ш	а	ш	а	ш	ПОВЕЉИ ПИСАЦ (ВИТОЛА)
ЕН- ГЛЕСКИ ФИЛМС- КИ РЕ- ДИТЕЛА ДЕЈВИД	л	ш	к	ш	ш	ш	ш
АУТО- ОЗНАКА ИТАЛИ- ЈЕ	ш	ш	ш	р	а	ш	а
АУТО- ОЗНАКА НИКШИ- БА	ш	к	ш	ш	а	ш	ш
ГОРЊИ ДЕО КУКЕ	к	р	о	ш	ш	ш	ш
ОБАН- ЦУОКИ ПЕВАЧ ШАРЛ	а	ш	ш	а	ш	ш	ш
АУТОР „КАПИ- ТАЛА“ КАРА	ш	ш	ш	ш	ш	ш	ш
БУ- ГАРСКИ СЛИКАР НИКО- ЛА	ш	а	р	ш	ш	ш	ш
ВРСТА ПАПА- ТАЈА (МН.)	а	р	ш	ш	ш	ш	ш
„РАДИ- ЈУС“	р	ш	ш	ш	ш	ш	ш
ДЕО НА- МЕСТА- ЈА, ДЕ- ЖАЈ	к	р	ш	ш	ш	ш	ГРАД У ИТАЛИ- ЈИ
ДРАЖИ КАМЕН ИЗ СИБИ- РА	ш	ш	ш	ш	ш	ш	ш
ИМЕ ПОКО- ПИСА МИЦК- ЈЕВИЧА	ш	ш	ш	ш	ш	ш	ш
СТАР- ТЕР НА ВО- ЗУ	а	ш	ш	ш	ш	ш	ш
ДЕО КОМ- СКЕ ОПРЕ- МЕ(МН.)	ш	ш	ш	ш	ш	ш	ш
МШКО ИМЕ ИЗ МИДА	а	ш	ш	ш	ш	ш	ш
ВРСТА ПОЛУ- МАЈ- МНА	ш	а	ш	ш	ш	ш	ш

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Пасјача, оплећак, сланина, Либанац, око, ки, ВА, пл, Ј, Ита Рина, цурица, Аралица, апетит, О, спиља, бок, Ра, окајати, аргатин, Вуди, А, овамо, ар, увалити, Ки, Иво, Атакама, синоним.

Први и...

ковски аутомобилни заводи. Уопште, Руси воле да праве скраћенице па су се њихови, такође популарни, ЗИСОВИ склапали у другој великој фабрици, московским – Заводима имена Стаљина. Но, када је у време председниковања Никите Хрушчова Стаљиново понашање осуђено, поред осталог, и његово име је уклоњено из натписа многих фирми. Замењено је и у називу московске фабрике аутомобила, овог пута именом дугогодишњег директора, и сада се зове – Заводи имена Лихачева, или – ЗИЛ. Дакле, ЗИСОВИ и даље силазе с монтажних трака али као ЗИЛОВИ. Разуме се, усавршени.

Места на задњем седишту има довољно. Постоји и наслон за ноге.

СКЛОПЉЕНО У ГОРКОМ

ЗА ЗИМУ

ЧАЈКА ЈЕ ВИШЕ ПАРАДНИ
НЕГО ПУТНИЧКИ
АУТОМОБИЛ. УОСТАЛОМ,
ЦЕПУ СОВЈЕТСКОГ
ГРАЂАНИНА ЈЕ НЕДОСТУПНА

И

РУКОВОДИОЦЕ

...последњи модел чајке

Командна табла је старинска.
Неко то воли.

Чајка у преводу значи – галеб. У Совјетском Савезу је име и појам луксузног аутомобила. Званична ознака кола је ГАЗ, што је скраћеница од назива фабрике у којој се производе – Гор-

У великом индустријском центру и главном граду руске совјетске социјалистичке републике Горком, некадашњем Нижњем Новгороду, поступили су другачије. Једноставно, из назива фабрике изbacили су име Стаљинове десне руке Молотова и остали – Горковски аутомобилни заводи.

праве прототип јер се све радило ручно. Прве серије – мале. Ништа необично, чајка никада није била намењена грађанима већ руководиоцима. Истина, доступна је свима, али јој је цена таква да о њој грађанин може само да сања.

Удобност у колима је рајска. Са задњег седишта чајке, иначе дугачке 5,5 метара, свет је много лепши. Узгред, возило је тешко око две тоне!

Прва чајка је сва светлуцала од одсјаја хрома којим је била украшена. Осим тога, сви досадашњи модели изазивачки су предимензионисани.

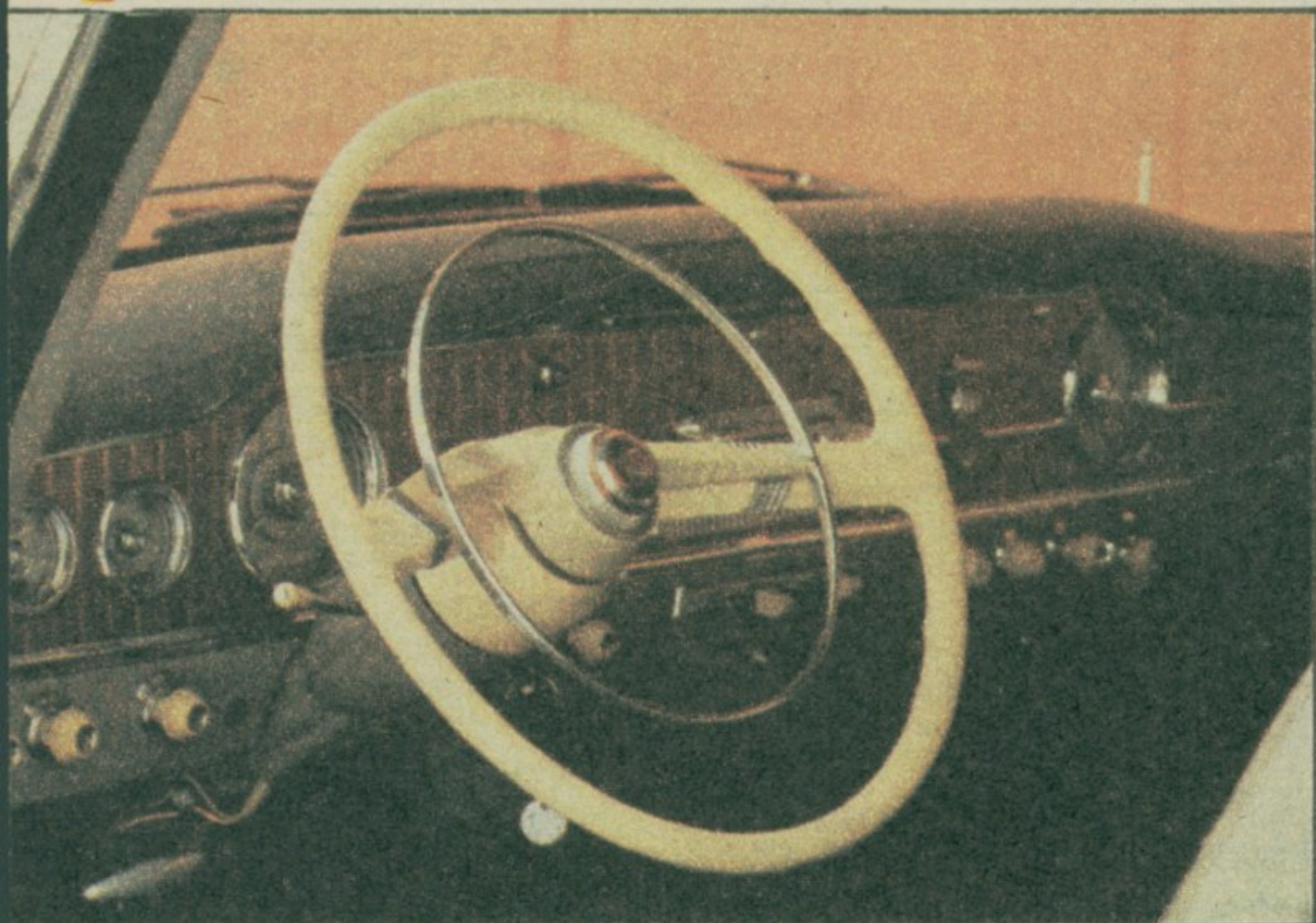
Снимак дела првенца, ГАЗА-12. Сличност са бјуиком је очигледна.

Исти бјуик

Чајка је настала 1950, наводно као оригинално дело домаћих конструктора. Није тешко уочити очигледну сличност тадашњег модела ГАЗ-12 са америчким пакардом, нарочито бјуиком. Прекопиран је готово сваки детаљ каросерије, а мотор просто пренесен из бјуика. Била је то велика грешка, ни до данас неотклоњена, јер се касније измењена каросерија нашла у нескладу са снажним осмочилиндричним мотором чија се радилица ослања на пет лежајева.

Први модел чајке, ГАЗ-12, имао је шестоцилиндрични мотор, али је развијао скромну брзину од само 120 километара на час!

Мајстори су имали муке да на-

Чињеница да је првенац ГАЗ-12 имао шестоцилиндрични мотор а развијао брзину од само 120 километара на час јасно говори да му је намена више парадна него путничка. У ствари, возило је „успорено“ извесним дорадама на мотору. Тек је најновији модел чајке, ГАЗ-14 са осам цилиндара у стању да постигне 220 километара на час! Мотор је „чудовиште“: има запремину од 5500 кубних центиметара и 195 коњских снага!

Иако је удобна, конструктори никада нису успели да од чајке направе руски ролс-ројс. Постоје механички недостаци као и слабости у понашању возила на путу.

Хладне облоге су спас

Чајка, ГАЗ-12 уступила је 1959. место ГАЗУ-13. Он је већ имао осмоцилиндрични мотор, али није могао да се креће брже од 160 километара на час. Више му је одговарао лагани ход првомајске параде него вожња на отвореном путу. Овај модел је и најдуже остао у производњи.

Трећи, садашњи модел, или ГАЗ-14 коначно је закорачио у модерно време. Намењен је и за дуго путовање. Ипак, муче га бољке.

Највећа мука су гуме. Пројектоване су за снегову и зато на правом путу непријатно „шамарају“ цело возило. Дода ли се томе огибљење које не одговара брзој вожњи, резултат је утисак да тик уз кола тутње козаци на коњима!

Улазак у кривину већом брзином је мала вратоломија. Од возача се тражи велика вештина и искуство да одржи аутомобил у стабилном стању. Тестирајући возило, стручњаци са запада су живописно приметили: „Брза вожња у кривини чајком тражи споразум с Богом!“

И маневар кочења прилично је узбудљив. Без обзира на јачину притиска папучице кочнице, тешка путна крстарица наставља да клизи.

Све то, међутим, ни изблиза не ствара невоље као бензинска пумпа. Често отказује. А кад откаже – возило стане. Разлог је слаба изолација између ње и мотора који шири велику топлоту. Јавља се валорлок. Шта је то? Услед прегрејане пумпе, угреје се и бензин који том приликом испарава и ствара мехурове. Како је ваздух стишљив, долази до зацепљења довода за гориво. Постоји лек: обложити бензинску пумпу хладним облогама и чекати. Убрзо се може даље. Као у добра стара времена!

Командна табла је старинска. Ко воли – уживаће.

Возач чајке изложен је великом замору јер су кола тешка за управљање и маневрисање. За разлику од њега, путници уживају. На располагању им стоје чак и наслоњаче за ноге. Отуда крилатица: „Чајка се не вози већ се у њој вози!“

За крај детаљ: чајка на 100 километара троши 20 литара најфинијег бензина. Срећом, не мора сваки час да се иде на бензинску пумпу – возило има резервоар запремине 80 литара.

Мењач је аутоматски. Таквом аутомобилу и приличи.

Миленко Тодоровић

Чапља зелених леђа је прави шампион у пецању на удицу. Биолог Хиројоши Хигуки, са Универзитета у Токију, открио је са колико бескрајног стрпљења ова птица уме да прави мамце и да их вешто користи да би уловила рибу. Он је у јужним областима Јапана неко време посматрао чапљу и схватио о каквом лукавству је реч: чапља прво одломи једну гранчицу, затим је чврсто стегне између канџи и ољушти јој кору. Онда је удара кљуном све док не добије жељени облик и спусти је у воду. Намести се крај удице са великим жаром, као што то чине прави пецароши, и чека. Обавезно се догоди да нека риба, заинтересована за тај чудан предмет, приђе да види шта је. То је сасвим довољно да птица, као муња, загњури свој кљун и ухвати је. Све се догоди за трен ока.

Мамац не мора увек да буде гранчица. То може бити и неки лист или плод, а још боље укусан, жив инсект. Али та техника није овој птици урођена нити се лако учи. Младунцима је потребан дуготрајан тренинг да усаврше, имитирајући родитеље.

ДРАГОЦЕНЕ МРВИЦЕ

Ова невероватна вештина јапанске чапље је породична традиција. И америчка зелена чапља, коју је посматрао Хенри Лоуел, чини нешто слично, можда чак и оригиналније. Лукава птица разбаца по површини воде мрвице хлеба које је претходно морала да набави. Чим се нека риба подигне на површину да их поједе, она је спремна да је уграби. И не само то: да речни ток не би однео драгоцене мрвице, она их покупи кљуном и врати на место за лов за које сматра да је њена територија.

У животињском свету овакав начин лова је прилично распрострањен и увек се показује као успешан. То исто умеју да раде и паукови из рода Mastopora. Они своју енергију на расипају на разапињање великих мрежа. Здовољавају се тиме да исплету једну лоптицу од паучине коју држе обешену на концу (опет од паучине). На ноћном ветрићу лоптица се клати и изгледа као нешто живо. То буди радозналост мува које лете око. Наравно, чим се нека сувише приближи, сва се улепи у паучину, а паук, који не види добро, него осећа цимање конца, само га привуче и прождрљиво поједе плен.

КАКО ЛОВЕ ЖИВОТИЊЕ

РИБА

КАО

РИБАР

ЧАПЉА СВОЈ ПЛЕН

ПРИВЛАЧИ УДИЦОМ,

ПАУЦИ И РИБЕ

КОРИСТЕ МАМЦЕ, А

МАЈМУНИ ГРАНЧИЦЕ

ЗА ХВАТАЊЕ МРАВА...

Паучина може да направи колико му душа хоће, па зато одмах на концу спушта другу лоптицу.

ВРЛО ВАЖНА ПЕЦАЉКА

Риба грдобина не мора да се мучи да прави мамац за пецање, уграђен јој је у тело. На првом леђном перају, на самој глави, има дугачак танак израштај повијен на крају, који опет носи меснато задебљање – мамац. Тај израштај, ношен воденим струјама, мрда се као прави црв за пецање. Даља прича није потребна. Треба само рећи да ова риба, скривена у песку, чека наивну жртву.

Откада је етолог Џејн ван Лавик Годал први пут открила лукав начин на који шимпанзе из Националног парка Гомбе у Нигерији хватају термите и мраве, истраживања на ову тему су се умногостручила. Она су само показала досетљивост у понашању примата која никако није плод

Кад одломи гранчицу, шимпанза је очисти од лишћа и скрати зубима на жељену дужину (обично око 65 центиметара). Грану обично набавља у непосредној близини мравињака који хоће да опљачка. Али понекад је одломи и 60–70 метара даље од тог места, уколико му се учини погодном.

Ако мајмун жели да једе термите, „пецање“ је лако. Довољно је да уметне гранчицу у један од отвора за вентилацију и да на уобичајено флегматичан начин сачека да термити, који обожавају да једу дрво, нагњу на њега.

Ствари су мало теже ако шимпанза хоће да се почасти мравима. Онда мора да предузме посебне мере предострожности, зато што се одред мрва војника увек налази на стражи око улаза у мравињак. Они немилосрдно уједају сваког ко покуша да се приближи. У том случају мајмун, који добро зна за овај обичај мрва војника, више воли да задржи усправан положај свога тела, да би што мања површина била изложена нападачима.

Пажљиво завлачи гранчицу у отвор мравињака и после неколико тренутака је вади и бежи на неко дрво да би на миру олизао 300 или више мрва који су загризли „мамац“. Пошто је пажљиво скинуо и последњег, враћа се да би грану опет „напунио“. Сваки пут то траје отприлике петнаестак минута. Амерички истраживач В. Макгру израчунао је да приликом сваког оваквог obroка шимпанза поједе око 17 грама мрва.

Шимпанзе иначе, гранчице користе и у многе друге сврхе: као копља која бацају на непријатеље, као подупираче за верање, као шибу којом ће истући свог сродника. У истраживачком центру у Луизијани примећена је једна женка која је изигравала „зубара“. Њен пацијент био је један млад мужјак који је мењао млечњаке и очигледно су га зуби болели. „Зубарка“ се вешто користила гранчицама и штапићима, унапред припремљеним, да би му очистила зубе. Следећи њен пример, и други чланови колоније почели су да користе гранчице као чачкалице, а једна женка је виђена како вади расклиматани зуб свом мужјаку комадићем тканине који је око њега обавила.

М.И.Ш.

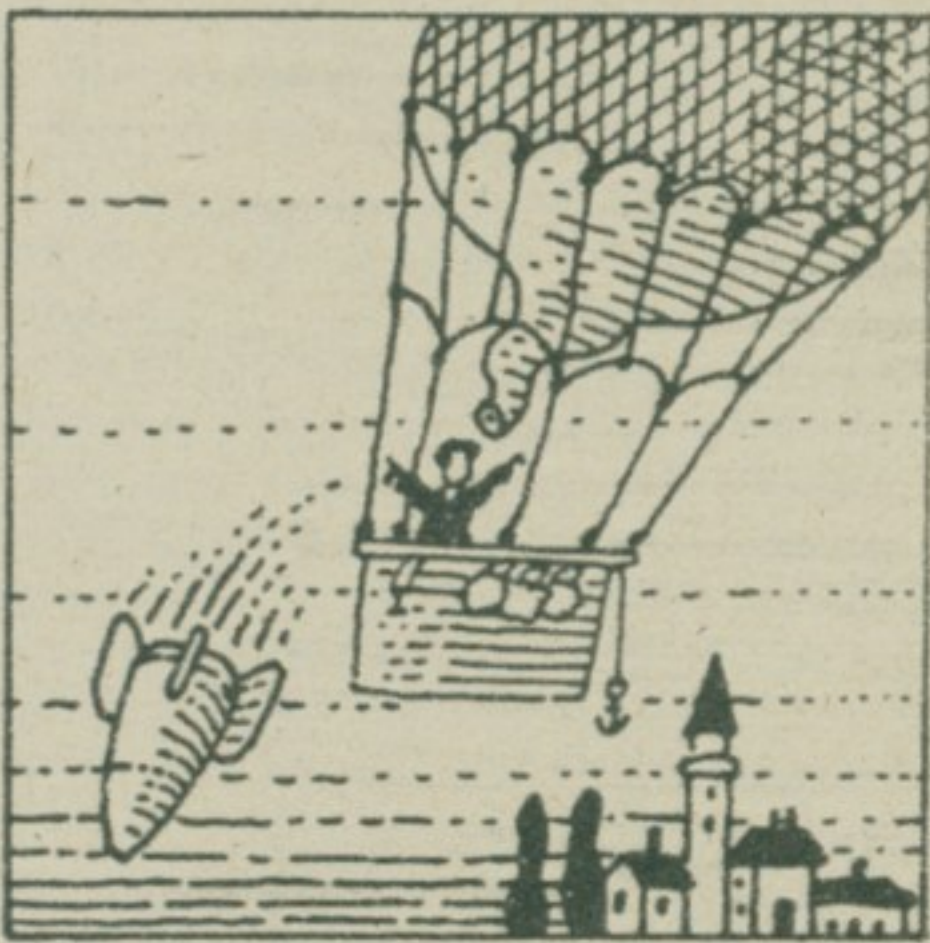
ОПЕТ ТАЈ ЛЕОНАРДО

Американци су летос бомбардовали Либију. Израел то чешће чини земљама које пружају уточиште Палестинцима. Што се тиче Ирана и Ирака, њима је то, на жалост, постала свакодневица већ шест и кусур година. Е, то знам, али не знам, и то ме јако занима, ко је и кад први смислио то бомбардовање из ваздуха. Ти то, верујем, ипак знаш, зар не?

МИРКО ПЕЈОВИЋ
Бука Мићуновића 22
81400 Никшић

Прва озбиљна мисао о бомбардовању, из ваздухоплова, како то лепо каже енциклопедија, потиче од, а и од кога би другог, Леонарда да Винчија. Дакле, времену 16. века, ренесанси. Леонардо је први смислио и скицирао летећу справу у облику хеликоптера. А онда се, разумљиво, сама по себи наметнула идеја да та летећа направа може да се искористи као згодно место са којег ће се на опседнуте градове бацати запаљива средства.

Како је, најчешће, пут од идеје до реализације поприлично дуг, историја је забележила да су први практични покушаји бомбардовања из ваздуха, овог пута из балона, учинили Аустријанци, године 1849.

Циљ: Венеција. Резултат: неуспех. Касније, поучени искуством црно-жуте монархије, велике силе су дуго експериментисале. С мање или више успеха, разуме се.

Било како било, историја је, у

Овогодишњу награду за новинску илустрацију, коју додељује „Политикин забавник“, на традиционалној смотри „Златно перо Београда“ добио је Зоран Блажина (1955), слободни уметник из Београда.

Завршио је архитектуру на Академији за примењену уметност, али већ петнаестак година Зоран Блажина ради илустрације и слике. Окренут је делима ренесансних уметника на модеран, свој начин. Каже да је сјајну

фактима, и овде немилосрдна. Прво тзв. бојно, што ће рећи успешно, бомбардовање из ваздуха извршили су Италијани у рату против Турака код села Ајн Зара у Триполитанији. Датум: 1. новембар 1911. Бацили су, тада, мале бомбе типа „ципели“ од 2 килограма. До циља их је донео „јероплан“ у платненим врећама одакле их је пилот вадио и рукама бацао на непријатеља. Хронике су забележиле да је у селу завладала поприлична паника. Био је то мали корак у предстојећем бесомучном убијању из ваздуха.

СПЕКТАР У ЉУДСКОЈ КОЖИ

Због чега људи широм Земљине кугле имају различиту боју коже?

ЈОВАН ИВАНОВИЋ
18304 Црноклиште

Људи чија је кожа најсветлија живе на северу Европе. То су такозвани, нордијци. Најтамнију кожу имају житељи загадне Африке. Међутим, већина становника наше планете нема ни белу, ни црну, ни жуту кожу, већ заиста безброј нијанси између светлог и тамног.

Наука се и данас бави узроцима који код људи изазивају разну боју коже, косе и очију... у кожним ткивима постоје извесне

Боја коже зависи од односа ове четири боје: сивобеличасте, жуте, мрке и црвене. Све постојеће боје коже настају мешањем ових основних боја.

НИЈЕ МИО МИОКАРДИТИС

Другарица ми је причала да јој је мајка болесна и да је мучи миокардитис. Ни она ни ја не знамо о каквој се болести ради, па те молимо да нам помогнеш.

НАДЕЖДА ВИКТОР
Светозара Милетића 41
21000 Нови Сад

Миокардитис је упала срчаног мишића, изазвана неком заразном болешћу или реуматизмом. Знаци овог данас врло честог обољења су убрзан или успорен рад срца, отежано дисање, болан притисак у грудима, неправилан пулс, повишена температура. Уколико се обољење не излечи у такозваном акутном стадијуму, прелази у хронични миокардитис, што изазива проширење срца.

ЗДРАВЉЕ ИЗ КАЦЕ

Ово је време киселог купуса. Занима ме одакле потиче та биљка.

РАСИМ ДЕЛИЋ
АВНОЈ-а 37
77000 Бихаћ

Купус је веома стара биљка, и поврће које је од њега произашло обухвата неке врсте за које не бисмо ни помислили да су сродници купуса.

Пре неколико хиљада година купус је као некорисна биљка рас-

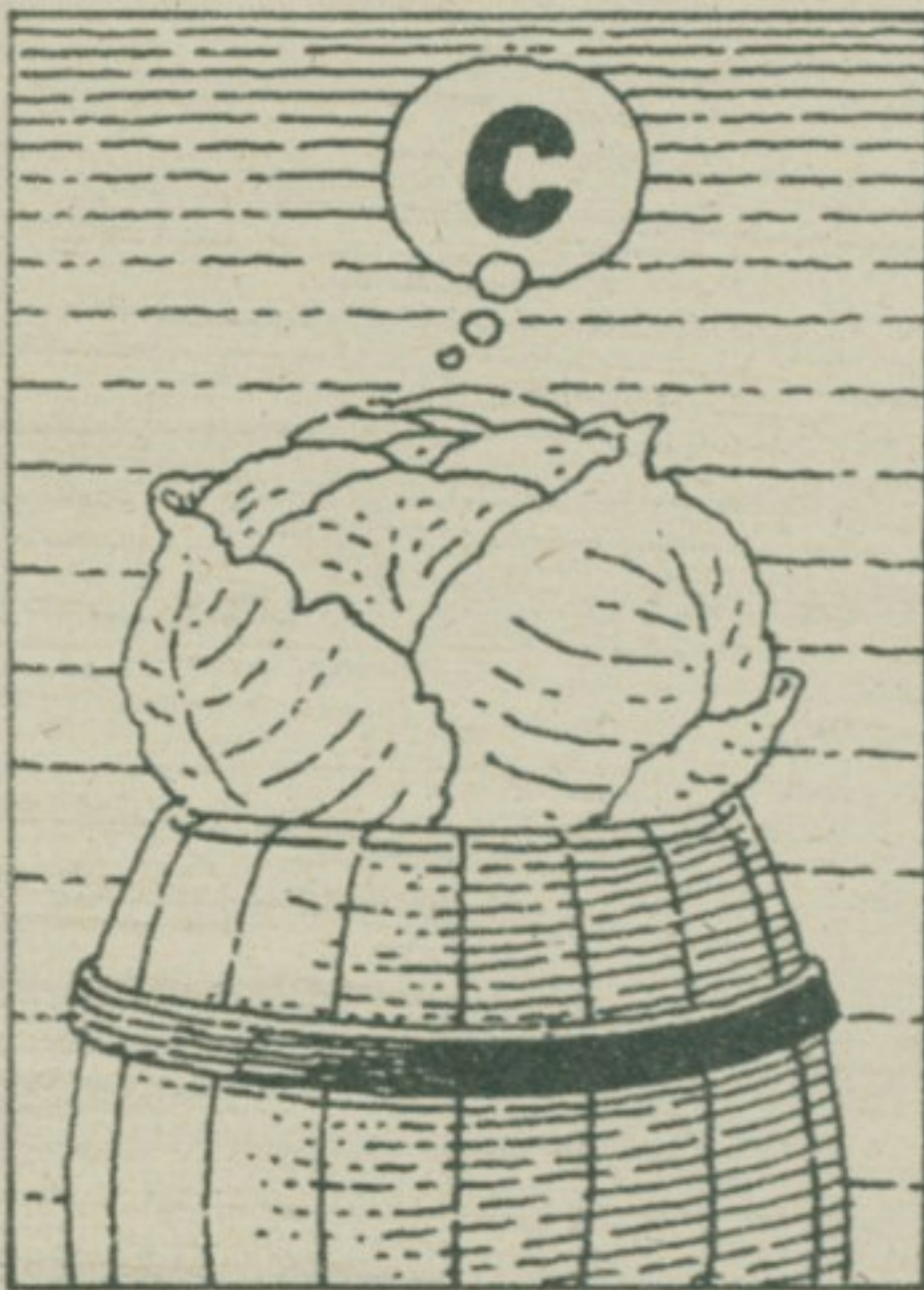
НАГРАДА ЗОРАНУ БЛАЖИНИ

школу прошао код професора Сергеја Јовановића.

За собом има већ неколико колективних изложби и једну самосталну (пролетос у Београду). Намерава да своје најновије радове изложи у јануару. Још једно признање стигло му је, овог пута из Лондона: понуда да направи серијал од 10 плаката о најпознатијим светским цигаретама.

Из Лондона се, ево, преселио и на насловну страну овог броја „Забавника“.

Снимио Милан Ђурица

тао дуж морских обала у разним крајевима Европе. Имао је уочљиве жуте цветове и наборано лишће. Временом, човек је успео да од те дивље прабилје одгаји преко 150 разних корисних подврста. Најпознатије су обични купус, кељ, карфиол, прокељ и келераба.

И купус и његови „рођаци“ врло су богати минералима и разним витаминима, нарочито оним из групе С.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

В. д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радослав Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на деовизни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

Насловна страна
Зоран Блажина

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Горан Баковић, Маршала Тита А/2 – 10, 34310 Топола – има 15 година, сакупља значке и привеске, воли добар филм и музику.

Бојан Јовановић, Маршала Тита 29, 11300 Смедерево – има 15 година, воли филм, тенис и „Политикин забавник“.

Дијана Вренцоска, Раде Кончара 9, 92310 Винаца – има 15 година, воли рок музику, животиње, гимнастику и дописивање, сакупља постере, песме, писма и сличице Мадоне.

Владан Ђирић, Димитрија Туцовића 8, 34000 Крагујевац – има 14 година, сакупља постере и значке, радо слуша музику.

Ванда Лончар, Партизански пут 34, 31250 Бајина Башта – има 12 година, воли животиње и навија за Црвену звезду.

Сања Петровић, Луг 81, 31250 Бајина Башта – има 12 година, воли животиње, навија за Црвену звезду.

Биљана Ђатовић, Сл. Раштевић, 57300 Бенковац – има 13 година, воли рок музику, спорт и дописивање.

Анђело Иветић, Петрцоли 17, 52341 Жмињ – има 13 година, воли спорт, сакупља налепнице и значке.

ШТО НЕ БОЛИ – ТО НИЈЕ ЖИВОТ

Другарица ми је причала о књизи „Знакови поред пута“ Иве Андрића. Наша школска библиотека ту књигу нема, па те молим да бар у Малој пошти објавиш неколико мисли Иве Андрића.

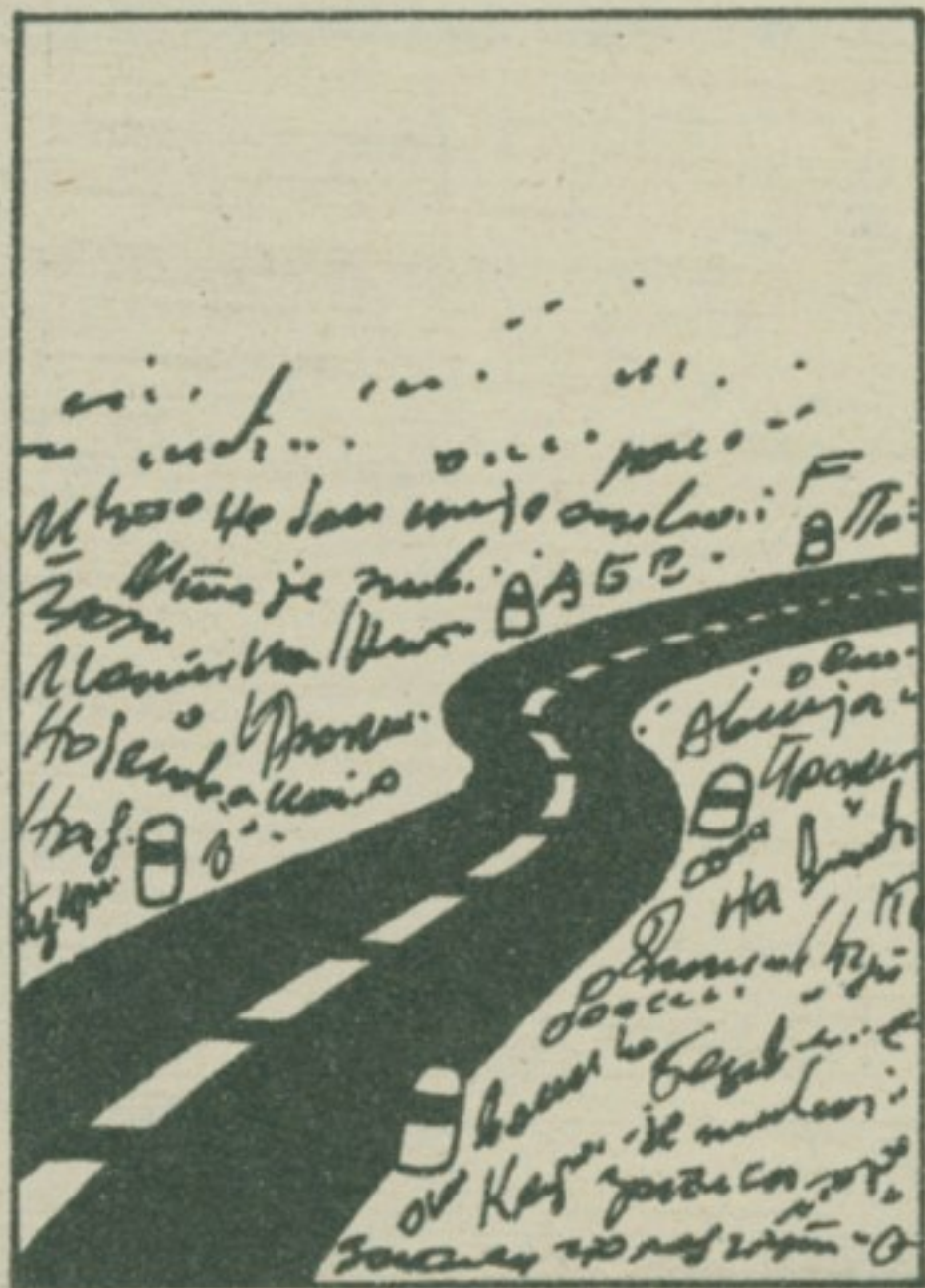
МИРЈАНА МАРКОВСКА
91463 Марвинци

„Знакове поред пута“, своје-врсна запажања из свакодневнице живота коју је гледао око себе и сагледавао у себи, Андрић је бележио готово целог живота. Из тих записа види се сва Андрићева мудрост и усамљеност, забринутост за људски живот и љубав према животу човека. Између осталог, Андрић је записао и следеће:

Живети није лако ни мраву у мравњаку, ни птици на грани, а камоли човеку-уметнику у овом сложенем и тврдом свету.

Будимо немилосрдни према својим грешкама и недостацима, пуни разумевања према туђима, а доследни и неуморни у искорењивању једних и других.

Тајна се чува годинама и годинама, а одаје у једном тренутку који поништава све године верности и ћутања.

Онај који угрожава туђу слободу није слободан.

Ко у овом свету не уме да организује сам свој живот, није вредан да живи, ако га са успехом организује, изгуби при томе толико снаге и свежине да му и не вреди много што живи.

Да је ћутање снага а говорење слабост, види се и по томе што старци и деца воле да причају.

Тешко је замислити, а камоли описати бол и огорчено изненађење великог, рођеног егзисте кад га неко изневери, напусти или му учини ма шта од онога што је он вазда другима чинио. Тако огорчено рикне на своје убице рањен тигар који је целог века живео од тога што је рањавао и убијао све око себе.

Често ми се чини да сам гори и слабији од последњег међу људима.

Гледајући око себе очајну ругу и многоструке и тешке последице нерада и нехата, зарекао сам се да ћу радити, мишљу и рукама, за себе и за друге, увек и свуда, али радити. Тако да трајно живим у плодном покрету и корисним променама. Зарекао сам се да ћу бранити себе и своје место на којем живим од нереда и нечистоће, застоја и немаштине.

Што не боли – то није живот, што не пролази – то није срећа.

Нису сви људи тако рђави као што рђав човек мисли.

Земље великих остварења су и земље великих неправди.

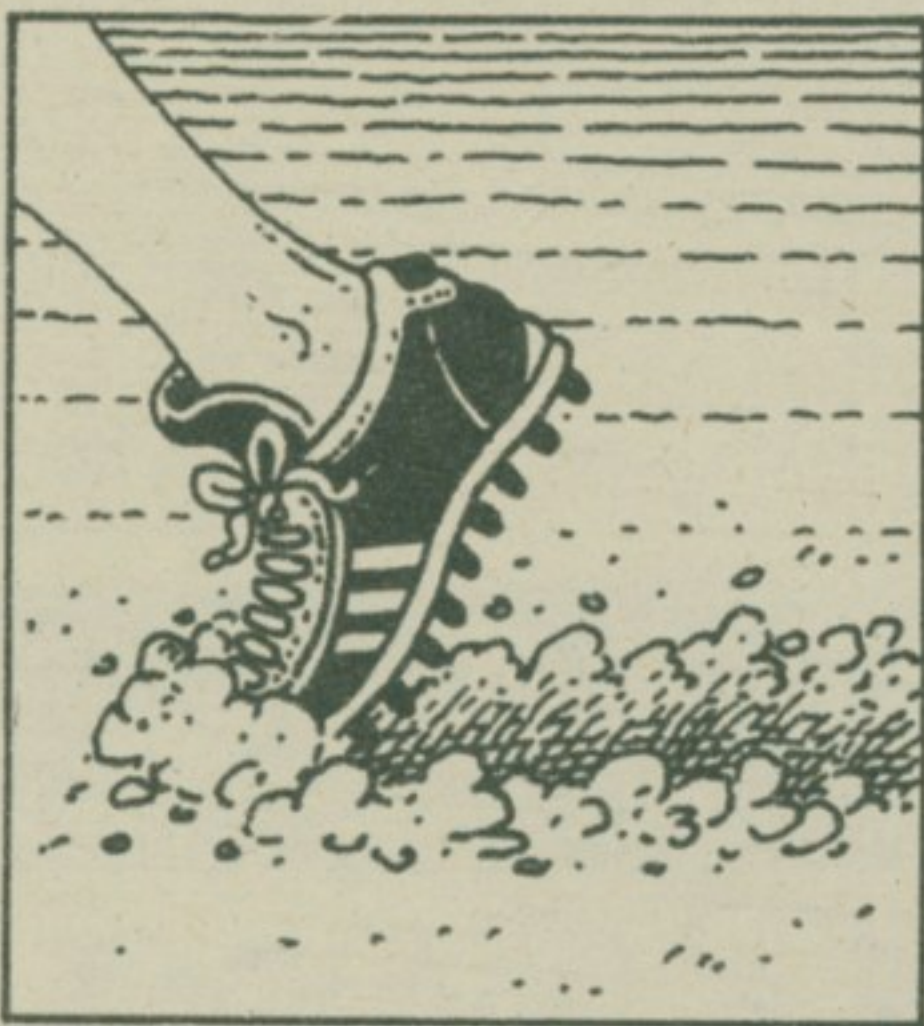
Онај који хоће да влада или који је стицајем околности доведен у положај да мора да влада над људима и људским вредностима, морао би доста тога да зна и разуме и још више да осећа. Свеједно да ли се та његова власт простире над неким скромним кућанством или над многољудном и пространом државом. Али, пре свега, такав „владалац“ мора да зна и разуме, или бар наслућује и погађа, које су мере и границе људског духа и тела, што све жив човек може да помисли, каже и учини под притиском многоструких и нејасних нагона који у њему не престају да се смењују од рођења до смрти. Ако то не зна, он неће никад моћи добро, праведно ни корисно владати и управљати ни са две мачке или три пилета, а камоли мањим или већим бројем људи.

КОПАЧКОМ СЕ НЕ КОПА!

Волим фудбал и занима ме одакле потиче назив „копачка“.

ЖЕЉКО ИВАНИЋ
41431 Недјеља

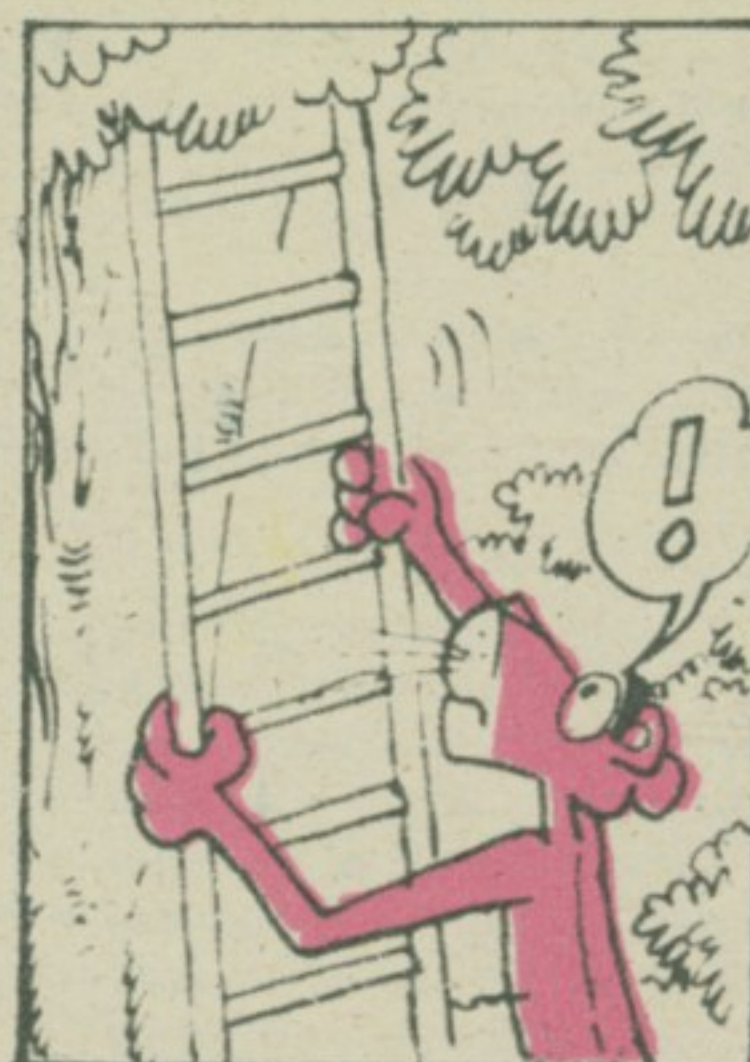
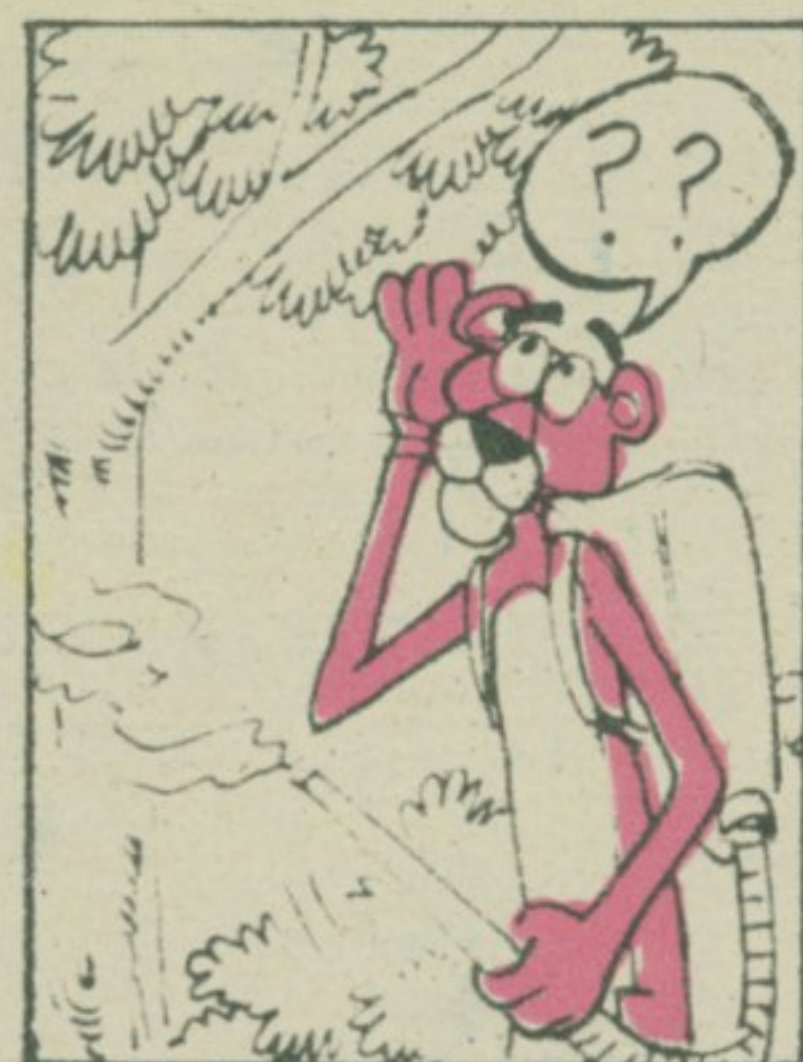
Пошто у нашим енциклопедијама нисмо нашли податак како је обућа за фудбалере добила име, обратили смо се Дарку Шаренцу, новинару „Темпа“, који се, поред

осталог, бави и историјатом спортске опреме. Тако смо сазнали да је „копачка“ назив према чешком глаголу „копати“, али који нема значење као у нашем језику. Истина, у нашем фудбалу данас се копачком и те како копа и бије, али реч „копати“ у чешком језику значи „играти ногом“, и то без обзира о којем је спорту реч.

ПАНТЕР ПАНТА

За 20 празних врећница шаљемо бесплатно албум.
Пожурите – 40 000 албума!

**УРНЕБЕСНИ
РЕКОРДИ**

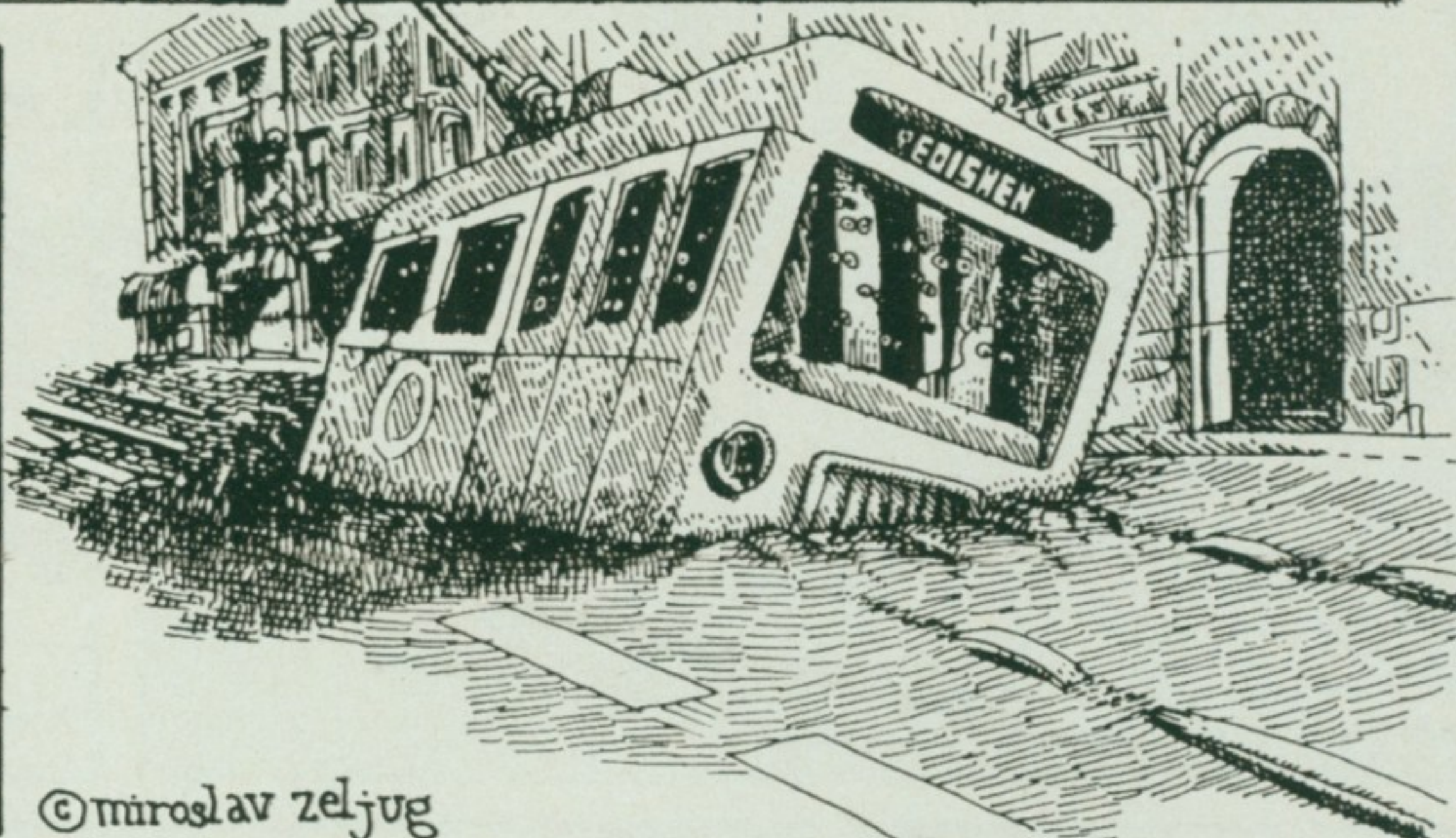
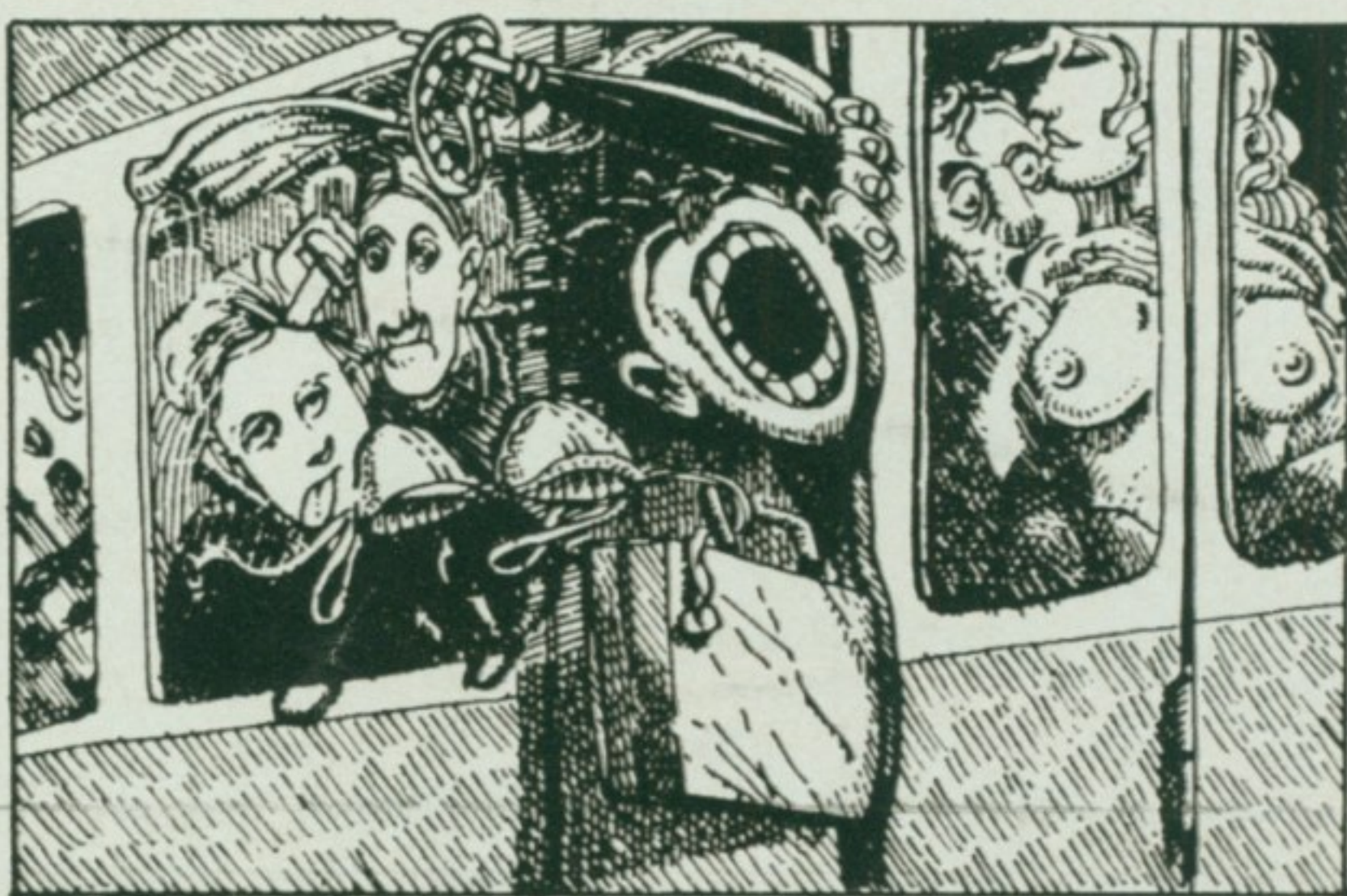
**МИРОСЛАВ
ЗЕЉУГ**

Рођен је 1958. године у Земуну. Дипломирани је политиколог на одсеку за новинарство. Ради као графички уредник омладинског листа "НОН". У његовим досадашњим стриповима наслућују се утицаји америчког часописа "Мед". Стрип "Казна 2" први пут је објављен у "Види-

цима" 1983. године. Ко је упознао гужве у градском саобраћају, њему неће бити страна ова возња у стрипу која завршава фантастичним исходом. Није нам познато да ли Мирослав Зељуг још увек користи градски превоз. Избор: Зоран Ђукановић

**ИЗ НОВИЈЕ ИСТОРИЈЕ
ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СТРИПА**

КАЗНА 2

©miroslav zeljug

